

लघु उद्यम विकासको ५ वर्षे रणनीतिक योजनाको संक्षिप्त ऋलक

अञ्चल	लुम्बिनी	
जिल्ला	नवलपरासी, (बर्दघाट सुस्ता पूर्व)	
कार्यक्रम अवधि	५ वर्ष (२०७५/०७६-२०७९/०८०)	
कार्यान्वयन गर्ने मुख्य निकाय	देवचुली नगरपालिका	
उद्यम क्वास कार्यान्वयनमा संलग्न हुने निकायहरु	<ul style="list-style-type: none"> ✓ देवचुली नगरपालिका ✓ उद्योग विकास शाखा ✓ जिल्ला कृषि, पशु, वन र महिला तथा बालबालिका कार्यालय ✓ कार्यरत गैरसरकारी संघसंस्थाहरु ✓ सा.व. उ. समूह 	
प्राविधिक तथा आर्थिक सहयोग	गरिवी निवारणका लागी लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा)त	
कार्यक्रमले समेट्ने क्षेत्रहरु	देवचुली नगरपालिकाका १७ वटा वडाहरुका सबै बस्तीहरु	
वित्तीयस्रोत	आवश्यक जम्मा बजेट रु.	वित्तिय स्रोत
	बजेट प्राप्त हुने स्रोत तथा शिर्षकहरु :	
	देवचुली नगरपालिका, कृषि विकास, पशुसेवा, वन तथा सा.व.उ.संघ तथा महिला तथा बालबालिका शिर्षकबाट खर्च हुन	६,१०,५१,०००
	उद्योग विकास शाखाबाट खर्च खर्च हुने	९१,५७,०००
	अन्य बाट	६१,०५,०००
	अपुग रकम जुटाउन NGO/INGO तथा अन्य दातृ निकायसंग पहल गर्नु पर्ने रु	१२,१६,८००
	जम्मा	७७,५२९,८००
५ वर्षमा सृजना हुने उद्यमीको संख्या	३०५२	
५ वर्षमा सृजना हुने रोजगारीको संख्या	४५७७	

परिकल्पना

“स्थानिय श्रोतहरुको उपयोगबाट उद्यम र रोजगारीमा वृद्धि, देवचुली नगरपालिकाका जनताको समृद्धि”

लक्ष्य

लघुउद्यम विकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको देवचुली नगरपालिका क्षेत्रमा छरिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरूको स्थापना तथा विकास गरी थप ४५७७ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरूको साना उद्योगमा स्तरोन्नती गर्ने हो:

लक्षका सूचकहरू:

- योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्ये ७० प्रतिशत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ।
- लघु उद्यममा रोजगारी पाउने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिशतको आयमा ६० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुने छ।
- स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि २५ प्रतिशत लघु उद्यमहरू साना उद्यममा परिणत भएका हुने छन्।

उद्देश्य

लक्षित वर्गको जनताको समृद्धिका लागि देवचुली नगरपालिकामा छरिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरू तथा स्रोत साधनको पहिचान गरी लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्नति गर्दै थप रोजगारीको श्रृजना गर्ने र विपन्न वर्गका समुदायका मानिसको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ।

मुख्य कार्यक्रमहरू:

- १ स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान
- २ उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन
- ३ उद्यमशीलता विकास तालीम
- ४ प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती।
- ५ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरू तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरूको पहुच वृद्धि
- ६ उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार
- ७ मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,
- ८ व्यवसायिक परामर्श सेवा
- ९ मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास
- १० प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन
- ११ लघु उद्यमीहरूको लागि घुम्ति कोषको रूपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था

कृतज्ञता ज्ञापन

यो लघु उद्यम विकासको ५ वर्षे रणनीतिक योजना तर्जुमामा धेरै ब्यक्ती तथा संस्थाको सहयोग नभएको भए सफल हुने थिएन। तसर्थ सर्व प्रथम यो योजना तर्जुमाको सहजिकरण गर्ने अवसर मलाई र मेरो टिमलाई प्रदान गर्नु भएकोमा देवचुली नगरपालिकाका नगर प्रमुख श्री पुर्ण कुमार श्रेष्ठज्यू र लघु उद्यम विकास कार्यक्रम, क्षेत्रीय कार्यक्रम सहयोग कार्यालय पोखराका प्रमुख श्री केशव दत्त दवाडीज्यूलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु। त्यसैगरी योजना तर्जुमाको चुस्त व्यवस्थापन गरिदिनु भएकोमा देवचुली नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत मान बहादुर खड्काज्यू र प्रशासकिय अधिकृत अविनास पन्थीज्यूलाई पनि हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु।

यो योजना तर्जुमामा पुरा समय उपसिधत भै आफ्नो अमूल्य योगदान दिनुहुने सबै जन निर्वाचित प्रतिनिधिज्यूहरू लगायत सम्बन्धित विषयगत निकायका कर्मचारीहरू तथा अन्य विविध समूहको प्रतिनिधित्व गर्नु हुने महानुभावहरू र बढो मेहनतका साथ देवचुली नगर पालिकाका तहका विविध सूचनाहरू उपलब्ध गराई योजना तर्जुमालाई सहज बनाई दिनुहुने सरोकार वालाहरूलाई समेत धन्यवाद दिन चाहन्छु।

सूर्य प्रसाद नेपाल
स्वतन्त्र परामर्शदाता
काठमाण्डौ, ३१, बाँनेश्वर
९८४९५०२५०८
Email: snepal63@gmail.com

विषय सूची

नक्साहरु	
लघु उद्यम विकासको ५ वर्षे रणनीतिक योजनाको संक्षिप्त भलक	१
कृतज्ञता ज्ञापन	३
विषय सूचि	४
शब्द सङ्क्षेप	६
खण्ड - १: परिचय	
१.१ देवचुली नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय	७
१.२ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको औचित्य	८
१.३ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य	१०
१.४ उद्यम विकासको रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया	१२
१.५ उद्यम विकास रणनीतिक योजना प्रतिवेदनको संरचना	१३
१.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका सीमाहरु	१३
खण्ड - २: वस्तुगत विवरण	१४
२.१ देवचुली नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्था	१४
२.२ जनसंख्या र सामाजिक परिवेश	१४
२.३ भौतिक पूर्वाधार	१५
२.४ भू-उपयोग	१६
२.५ देवचुली नगरपालिकाको आर्थिक गतिविधि	१६
२.६ रोजगारीको अवस्था	१८
२.७ उद्यम विकास सम्बन्धी सेवा प्रदायकहरु	१९
२.८ उद्यम विकासका लागीविगतका प्रयास र उपलब्धीहरु (वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण)	२०
खण्ड - ३: श्रोत साधन तथा बजार सर्भेक्षण	२१
३.१ बजारको अवस्था	२१
३.२ बजारिकरणका चुनौतीहरु	२५
३.३ श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन	२५
३.४ उद्यम विकासका चुनौती तथा समस्या विश्लेषण	४२

खण्ड - ४: आगामी ५ वर्षको रणनीतिक योजना	४७
४.१ पृष्ठभूमि ४७	
४.२ उद्यम विकास सम्बन्धी मुख्य सिद्धान्त तथा अवधारणा (Key Principles and Approaches)	४८
४.३ आगामी ५ वर्षको परिकल्पना (Vision)	५५
४.४ आगामी ५ वर्षको लक्ष्य (Goal)	५७
४.५ आगामी ५ वर्षको उद्देश्य (Objective)	५७
४.६ आगामी ५ वर्षमा निकाल्ने पर्ने नतीजाहरुको बिस्तृत योजना:	५८
४.६.१ उद्यम र रोजगारी श्रृजना तथा लगानि र कारोबार वृद्धि योजना	५८
४.६.२ सीप विकास तालीम योजना	७७
४.६.३ लघु तथा घरेलु उद्योगको स्तररन्नति योजना	७७
४.६.४ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुँच वृद्धि पहुँच वृद्धि योजना	७८
४.६.५ मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन	७८
४.६.६ प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन योजना	७९
४.७ प्रमुख कार्यक्रमहरुको परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट	८०
४.८ आय व्यय विवरण	८६
४.९ तर्कबद्ध योजना (Logical Framework)	८८
४.१० जनशक्ति ९३	
खण्ड - ५: कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	९४
५.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनका संरचनाहरु	९४
५.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	९७
५.३ जिम्मेवारी तालिका	९८
खण्ड - ६: अनुसूचीहरु	१००
६.१ लघुउद्यमी सृजना र विकास गर्ने क्रमिक प्रक्रिया	१००
६.२ लघु उद्यम विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सरकारका तर्फबाट भएका नीतिगत व्यवस्थाहरु	१०१
६.३ सन्दर्भ सामाग्रीहरु	१०१
६.४ गोष्ठीका सहभागीहरुको नाम	१०१
६.५ गोष्ठीका केहि भलकहरु	१०४

शब्द सङ्क्षेप

जि.स.स:	जिल्ला समन्वय समिति
गा.पा/न.पा:	नगर पालिका/नगरपालिका
MEDEP:(मेडेप)	Micro Enterprise Development Programme
उ.वि.शा:	उद्योग विकास शाखा
एम.ई डी एफ.	लघु उद्यम विकास कोष
सा.ब.उ. महासंघ:	सामूदायिक वन उपभोक्ता महासंघ
मे.टन:	मेट्रिक टन
इ.डि.एफ:	Enterprise Development Facilitator
मेड्पा:	Micro Enterprise DeveoLpment for Poverty Allevation
SIYB:	Start and Improve Your Business
MECD:	Micro Enterprise Creation and Development
मेगा:	Micro Entrepreneur's Association
डिमेगा:	District Micro Entrepreneur's Group Association
SWOT:	Strengthness Weakness Opportunity and Threats
EDC:	Enterprise Development Committee
EDP:	Enterprise Development Plan
गै.स.स:	गैर सरकारी संस्था

खण्ड - १: परिचय

१.१ देवचुली नगरपालिकाको संक्षिप्त परिचय

नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यको पुनर संरचना हुँदा ७ प्रदेश र ७५३ स्थानीय निकायमा विभाजन भए अनुसार देवचुली नगरपालिका ४ नं प्रदेशमा पर्दछ ।

देवचुली नगरपालिका नेपालको संविधान २०७२ अनुसार राज्यको पुनर संरचना भएपछि १७ वटा वडा विभाजन सहित गठन भएको नगर पालिका हो । यस नगर पालिकाको कुल क्षेत्रफल ११२.७२ वर्ग कि.मि. छ भने नगरपालिकाको जनसंख्या ४०,६९० हुँन पुगेको छ । जसमा महिलाको जनसंख्या २१,५५२ र पुरुषको जनसंख्या १९,१३८ पुगेको छ ।

उद्यम विकास योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीका अनुसार यस देवचुली नगरपालिकाका बासिन्दाको मूल आय श्रोत कृषि हो र रोजगारीको मूल श्रोत कृषिमा ६० प्रतिशत, ज्याला मजदुरीमा १० प्रतिशत, व्यापार व्यवसायमा ५ प्रतिशत, नोकरी ७ र बैदेशिक रोजगार १८ प्रतिशत छन ।

स्थानीय स्तरमा विभिन्न प्रकारका छरिएर रहेको श्रोत साधन, पूँजी र सीप भएर पनि सोको उपयोग हुन नसक्दा देवचुली नगरपालिकामा गरीबीको प्रतिशत एकन नभए पनि उच्च छ । युवाहरुको ठूलो जमात रोजगारीको लागि खाडी तथा अन्य मुलुकहरुमा गएर काम गरिरहे पनि उनीहरुबाट भित्रिएको विप्रेषणको अधिकांश रकम दैनिक उपभोगमा खर्च हुने गरेकाले स्वदेशमै दीर्घकालीन रोजगारीको श्रृजना गर्न सकिने स्थानीय सीप र कच्चापदार्थमा आधारीत लघु उद्यमको विकास गरी युवा जनशक्तिलाई रोजगारी प्रदान लगायत कृषिमा देखिएको जनशक्तिको खाँचोले पारेको नकारात्मक प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्न लघु उद्यमको विकासको आवश्यकता पर्न गएको छ ।

यस देवचुली नगरपालिकामा सामाजिक र साँस्कृतिक विभेदहरु कम भएपनि विकासका थुप्रै चुनौतिहरु छन् । त्यसैले यस नगरपालिकामा गरिने विकासका प्रयासलाई लघु उद्यमको विकासको माध्यमबाट अझ समावेशी बनाउने खाँचो टड्कारो छ ।

उद्यम विकास योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीका अनुसार यस नगरपालिकाका ६० प्रतिशत जनता कृषिमा आधारित भएता पनि प्रति परिवार सरदर (एकन तथ्यांक नभए पनि) एकदम कम जमीन रहेको हुँदा निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीबाट गरीव तथा विपन्न बर्गको जिविकोपार्जनमा थप चुनौति बन्दै गएको छ । तसर्थ यस्ता कृषकहरुलाई व्यवसायिक कृषकको रुपमा रुपान्तरित गर्नु अनिवार्य भैसकेको छ । त्यसैगरी वन पैदावारमा आधारित परम्परागत सीप र प्रविधिलाई अधिकतम उपयोगको वातावरण तयार गरी यस क्षेत्रको जिविकोपार्जनलाई लघु उद्यमको माध्यमबाट थप सहज बनाउनु पर्ने खाँचो छ ।

देवचुली नगरपालिका

देवचुली नगरपालिका

यस नगरपालिकामा का प्राय सबै वडाहरुमा संचार, र कच्ची मोटरबाटो पुगीसकेको छ । कच्ची बाटामा वर्षा याममा पनि दैनिक यातायात सेवा सञ्चालनमा रहेका छन् । प्रतिशतको हिसावले हेर्दा नगरपालिका भरिमा ९५ प्रतिशतको घरले सहज रूपमा प्रयोग गर्ने गरेर बाटो सुविधा पुगेको छ । साथै यी बस्तीहरुमा विजुलीको सुविधा ८० प्रतिशत पुगीसकेको छ । यातायातका साधनहरु पनि संचालन भएका र बजार केन्द्र सम्मको सुविधामा १ घण्टा भन्दा कम पैदल यात्रा तथा कच्ची मोटर बाटोको यात्राले नै उद्यमको उत्पादनलाई आन्तरिक तथा बाह्य बजार संजालमा आवद्ध गर्न सहज हुँदै गएको छ । बिगतका विकास योजनाको स्थिति निम्न अनुसार रहेको पाइन्छ ।

- आर्थिक विकासका योजना भन्दा भौतिक पूर्वाधारमा बढी जोड दिइएको छ ।
- गरीब तथा अति गरीबहरु संगठित भै आफ्ना मागहरुमा पहुँच पुऱ्याउन सकेका छैनन् ।
- नगरपालिकामा आउने श्रोतलाई प्राथमिकीकरण गरी एकीकृत व्यवस्थापन गर्न सकिएको छैन ।
- गाउँपालिकाको श्रोतको उपयोग गरी उद्यम विकासका योजनाहरु वनन सकेका छैनन् ।
- टोल/वस्तीस्तरका समुदायहरु सामाजिक परिचालनका माध्यमबाट सशक्तीकरण भै विक(ासको काममा अग्रसर भएका तर उद्यम विकासको ज्ञानमा कमिको साथै ज्ञान उपयोगको उपयुक्त वातावरण वन्न नसकेको अवस्था रहेको छ ।

माथिका सान्दर्भिक तथ्य तथा अवधारणा बमोजिम नगरपालिकाको अगुवाईमा लघु उद्यम विकासको मोडलको सफलतालाई एकाकार गर्दै उद्यम विकास क्षेत्रको रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्न बाञ्छनीय भएको हुँदा यो ५ वर्षे उद्यम विकास योजना (२०७५/०७६ -२०७९/०८०) तयार गरिएको हो ।

१.२ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको औचित्य

नेपालको संविधान २०७२ कार्यान्वयनका शिलसिलामा प्राय सबै तप्काका जनप्रतिनिधिहरुले अबको बाटो जनताको सम्बृद्धिको पाटो भनि जनसमक्ष बाचा गरेका छन् र ७५३ वटै स्थानीय तहहरुको गठन भैसकेको छ । स्थानीय तहलाई संविधानले प्रदान गरेका विभिन्न २२ अधिकारमध्ये (अनुसूचि ८) अधिकार नं २,१०,१५ र १८ ले जनताको समृद्धिलाई बढि जोड दिएको छ । कृषि, वन, पशु सेवा, घरेलु जस्ता निकायहरु स्थानीय तहको मातहतमा राखिएकाले जनताको सम्बृद्धिमा योगदानका सेवाहरुलाई जनताकै घरदैलो नजिक ल्याएकोले पनि संविधानले जनताको समृद्धिलाई विशेष जोड दिएको पाइन्छ ।

स्थानीय स्वायत्त शासन ऐन २०५५, औद्योगिक नीति २०६७ अनुसार आ-आफ्नै तरिकाले छुट्टा छुट्टै ढंगले कार्य संचालन गर्दा स्थानीय स्तरमा उपलब्ध श्रोत साधनले दिनुपर्ने जति नतीजा दिन नसकिरहेको अवस्था भएको हुँदा जिल्ला उद्यम विकास कार्यक्रम कार्यविधि तथा लघु उद्यम

विकास कोष संचालन निर्देशिका २०६४ तथा नगर/नगर लघु उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६ तथा नयाँ मस्यौदा भएको निर्देशिका २०७४ अनुसार श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन, सामाजिक परिचालन, उद्यमशिलताको विकास, प्राविधिक सीप, लघु कर्जामा पहुँच, बजारीकरण, उपयुक्त प्रविधि, वस्तु विविधीकरण, गुणस्तर नियन्त्रण एवं आवश्यक व्यावसायिक परामर्श जस्ता क्षेत्रहरु समेटिएको एकीकृत लघु उद्यम विकासको मोडेल (मेड मोडेल) लाई अवलम्बन गरी स्थानिय विकासको आवधिक योजना र नेपाल सरकार उद्योग मन्त्रालयको गरिवि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको निर्देशिका २०७० र ५ वर्षे दाश्रो रणनीतिक योजना, (२०७५/०७६-२०७९/०८०) मा एकाकार गराउन यस गाउँ/नगर उद्यम विकास (रणनीतिक) योजनाको ठूलो औचित्य छ ।

लघु उद्यम विकास कार्यक्रमका निम्न विशेषताहरुले गर्दा एउटा सफल कार्यक्रमको रूपमा मानिएकाले यसको रणनीतिक योजना तर्जुमाको औचित्य लाई थप सावित गर्दछ:

- महिला, दलित, आदिवासी जनजाती, न्युन आयभएका बेरोजगार युवाहरु र अन्य पछि परेका समुदायहरुको गरिव परिवारहरुलाई लक्षित गरेको छ ।
- लक्षित वर्गको उद्यमशिलता विकासद्वारा लघु उद्यमी सृजना गर्दछ । उद्यमीको क्षमता अभिवृद्धि भए पश्चात उद्यमीले जुन सुकै क्षेत्रमा सम्भव उद्यम विकास गर्दछ ।
- लक्षित वर्गहरु गरिवीको रेखामुनि भएकाले उनीहरुलाई उद्यमी बनाउन आवश्यक सेवाहरु एक(ीकृत रूपमा प्रदान गर्दछ । जस्तै:
 - सामाजिक परिचालन
 - उद्यमशिलता विकास
 - वस्तु बजारीकरणको लागि संजाल निर्माण
 - प्राविधिक सीप विकास
 - उपयुक्त प्रविधि विकास तथा हस्तान्तरण
 - लघु-वित्त सेवामा पहुँच
 - व्यवसाय परामर्श
- लक्षित वर्गलाई तालिम मात्र दिदैन, उद्यमी नै बनाउँछ ।
- समावेशी सिद्धान्त अपनाउँछ ।
- समुदाय/वस्तीहरुमा उद्यमशिलता संस्कारको विकास गर्दछ ।
- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध तर खेर गैरहेका श्रोत र साधनको सदुपयोग गर्दै लघु उद्यमीको प्रबर्द्धन गर्दछ ।
- स्थानीय स्तरमा उपलब्ध तर लोप हुँदै गैरहेको शीप ज्ञान र प्रविधिलाई प्रबर्द्धन, परिमार्जन र सुधार गरी लघु उद्यम सृजना गर्दछ ।

गाउँ/नगर उद्यम विकास योजनाको औचित्यलाई निम्न अनुसार थप प्रष्ट पार्न सकिन्छ :

- ग्रामीण भेकमा उपलब्ध श्रोत र साधनलाई उद्यममा परिवर्तन गरी वस्तु उत्पादन गर्न एक विस्तृत योजनाको छुट्टै आवश्यकता पर्दछ ।
- ग्रामीण गरीबी घटाउन लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्यमहरूको माध्यमबाट रोजगारी श्रृजना गर्न ठूलो भूमिका हुन्छ । तसर्थ यसका लागि विस्तृत योजनाको आवश्यकता रहन्छ ।
- छरिएर रहेका श्रोत साधनलाई अभिलेख बनाई व्यवस्थितरूपमा स्थलगत उद्यम विकास योजना निर्माण गर्न यसको आवश्यकता रहेको छ ।
- नगर विकास योजनाले पूर्वाधार तथा परम्परागत पूर्वाधारलाई बढी जोड दिएको अवस्थामा गाउँ उद्यम विकास योजनाले लघु उद्यम प्रबर्द्धन, विस्तार, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारिकरणका लागि उपयुक्त श्रोत र साधनको पक्षमा योजना बनाउने, र परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- नगरपालिकाले बनाएको योजना भित्र उद्यम विकास सानो अंश देखिने र दातृ संस्था, स्थानीय निकाय र साभेदार संस्थाहरूबाट प्राप्तहुन सक्ने सहयोगका लागि विस्तृत खाका चाहिने हुँदा उद्यम विकास योजनाले यो आवश्यकतालाई पूर्ति गर्दछ ।
- नगर उद्यम विकास योजनाले दीर्घकालीन रणनीति बनाई श्राते साधनको प्रक्षेपण गर्दछ ।

१.३ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य :

नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा को मूल उद्देश्य भनेको नगरपालिकामा देखिएको लघु उद्यम प्रबर्द्धनका समस्यालाई रणनीतिक सम्बोधन गरी लक्षित वर्गमा खास गरी गरिबीको रेखा मुनि रहेका, सामाजिक रूपले बहिष्कृत र आर्थिक रूपले सीमान्तकृत समूहमा लघु उद्यम विकासको माध्यमबाट रोजगारीको अवसरको सिर्जना र आयस्तर वृद्धि गर्न यो एकिकृत रणनीति तयार गर्नु हो । तसर्थ स्थानीय तहमै उपलब्ध हुने श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग गरी मागमा आधारित उत्पादन तथा सेवाहरूको विकासद्वारा गरिबी न्यूनिकरण गर्न एक रणनीतिको आवश्यकता पर्न गएकोले स्थानीय सीप र स्रोतको उपयोग गर्न सकिने सम्भावनाले सारभूत आर्थिक परिवर्तन गर्न सकिने र युवा रोजगार सिर्जना गर्न सकिने हुँदा उत्पादक जनशक्ति नगरपालिकामा रहँदा नगरपालिकाको अन्य विकासमा समेत टेवा पुग्ने भएकाले पनि यो उद्यम विकास योजना तयार गर्नु यसको उद्देश्य हो । यस योजनाका थप उद्देश्यहरू निम्न अनुसार रहेका छन्:

१. स्थानीय तहका सबै सेवा प्रदायकहरूको समान बुझाई र कार्यगति कायम गर्न ।
२. आवश्यक स्रोत साधनको पूर्व अनुमान गरी सो अनुकूलको व्यवस्था मिलाउने ।
३. लघु, घरेलु तथा साना उद्यमको थप सम्भावनाहरूको पहिचान गर्ने ।

४. सेवा प्रदायकहरूबीच कार्यगत एकता र समन्वय कायम राख्ने ।
५. सबै सेवा प्रदायकहरूको लघु घरेलु तथा साना उद्यम विकाससम्बन्धी प्रतिबद्धता कायम गर्न ।
६. योजना तर्जुमा, नीति निर्माण, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनजस्ता कार्यहरूमा सरकारी, गैर सरकारी तथा निजी क्षेत्रको संयुक्त तत्परता बढाउन ।
७. उद्यम विकासका क्षेत्रमा लगानीमा दोहोरोपना हटाउन ।
८. उद्यम विकासमाश्रोत साधनको पारदर्शी परिचालनका लागि ।
९. स्थानीय श्रोत साधनको परिचालनबाट मागमा आधारित बढि भन्दा बढि व्यवसाय सञ्चालन गरी गाउँको बेरोजगारी न्यूनिकरण गर्न सबै सेवा प्रदायकको प्रयासलाई एकजुट गर्न ।

गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेड्पा) कार्यान्वयन र अन्य विषयगत कार्यालय, दातृ निकाय तथा साभेदार संस्थाहरूमा पनि यस मोडललाई आन्तरिकीकरण गर्न पनि यो पाँच वर्षे उद्यम विकास योजना तयार गर्न आवश्यक परेको हो जस्तै:

- ग्रामीण तथा शहरी भेगमा उपलब्ध श्रोत र साधनलाई उद्यममा परिवर्तन गरी वस्तु उत्पादन गर्न एक विस्तृत योजनाको छुट्टै आवश्यकता पर्दछ ।
- ग्रामीण तथा शहरी गरीबी घटाउन लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्यमहरूको माध्यमबाट रोजगारी श्रृजना गर्न ठूलो भूमिका हुन्छ । तसर्थ, यसका लागि विस्तृत योजनाको आवश्यकता रहन्छ ।
- छरिएर रहेका श्रोत साधनलाई अभिलेख बनाई व्यवस्थित रूपमा स्थलगत उद्यम विकास योजना निर्माण गर्न यसको आवश्यकता रहेको छ ।
- नगर विकास योजनाले पूर्वाधार तथा परम्परागत पूर्वाधारलाई बढी जोड दिएको अवस्थामा नगर उद्यम विकास योजनाले लघु उद्यम प्रबर्द्धन, विस्तार, प्रशोधन, भण्डारण तथा बजारिकरणका लागि उपयुक्त श्रोत र साधनको पक्षमा योजना बनाउने, र परिचालन गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- नगरपालिकाले बनाएको परम्परागत योजना भित्र उद्यम विकास सानो अंश देखिने र दातृ संस्था, स्थानीय निकाय र साभेदार संस्थाहरूबाट प्राप्तहुन सक्ने सहयोगका लागि विस्तृत खाका चाहिने हुँदा उद्यम विकास योजनाले यो आवश्यकतालाई पूर्ति गर्दछ ।
- नगर उद्यम विकास योजनाले दीर्घकालीन रणनीति बनाई श्रोत साधनको प्रक्षेपण गर्दछ ।

१.४ उद्यम विकासको रणनीतिक योजना तर्जुमा प्रकृया

लघु उद्यमको रणनीतिक योजना तर्जुमामा निम्न प्रकृयाहरू अपनाइएको थियो:

क) विज्ञ सहजकर्ताको छनौट :

सूर्य प्रसाद नेपाललाई यस विषयको विज्ञ सेवा प्रदान गर्न छनौट गरी देवचुली नगरपालिका, लघु उद्यम विकास कार्यक्रम र सूर्य प्रसाद नेपाल बिच सम्झौता भएको हो ।

ख) योजना तर्जुमा गोष्ठी :

लघु उद्यम सम्बन्धी सेवा प्रदायक संस्थाहरू देवचुली नगरपालिकाका पदाधिकारी, लघु वित्त संस्थाहरू, सम्बन्धित कार्यालय प्रतिनिधिहरू, लघु उद्यमिहरू सहित ४६ जना सहभागीको उपस्थितिमा मिति २०७४ मंसिर १० योजना तर्जुमा गोष्ठी सम्पन्न भयो । सो गोष्ठीमा परामर्शदाताको सहजीकरणमा यस देवचुली नगरपालिका भित्रको लघुउद्यमका वर्तमान अवस्था, उपलब्ध कच्चा पदार्थको अवस्था, बजारकिरणका चुनौती, लघुउद्यमका समस्या, चुनौती, अव लिनुपर्ने रणनीतिक योजना, परिकल्पना, लक्ष्य, उद्देश्य, क्रियाकलापहरू, नयाँ उद्यमीको सिर्जना, सीप विकास तालिम लगायत विषयहरूमा व्यापक छलफल गरी योजनाको मार्गचित्र तयार गर्न स्थानीय व्यक्तिहरू तथा सरोकारवालाहरू द्वारा सहभागितामूलक रूपमा आफ्नो योजना आफै बनाउने सहभागीता मुलक पद्धतिलाई अवलम्बन गरिएको थियो ।

ग) योजना तर्जुमा समन्वय उप समिति गठन :

यस उद्देश्यको लागि नगरपालिकाका वडा अध्यक्ष श्री डिल बहादुर खत्रीको संयोजकत्वमा ३ जना रहने गरि योजना तर्जुमा प्रतिवेदनको मस्यौदालाई पूर्णता प्रदान गर्ने समेत जिम्मेवारी दिने गरी उक्त उप समिति गठन गरियो ।

घ) मस्यौदा प्रतिवेदन प्रस्तुत:

देवचुली नगरपालिकाका प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत तथा देवचुली नगरपालिका नगर प्रमुख संगको समन्वय तथा उप समितिबाट प्राप्त सुझाव तथा गोष्ठीका सहजकर्ताको प्रतिवेदनको आधारमा मस्यौदाको प्रतिवेदन तयार गरी मिति २०७४ मंसिर १५ मा पठाएको हो ।

ङ) मस्यौदाको प्रतिवेदन माथीको छलफल र अन्तिम प्रतिवेदन प्रस्तुत:

अधिकांस योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीहरू भएको एक दिने कार्यशालामा मिति २०७४ पौष २१ गते मा मस्यौदाको प्रतिवेदन माथि छलफल भै आएको सुझावलाई समावेश गरी अन्तिम प्रतिवेदन मिति २०७४ पौष २१ गते मा प्रस्तुत गरियो ।

१.५ उद्यम विकास रणनीतिक योजना प्रतिवेदनको संरचना

यस योजना तर्जुमा प्रतिवेदनले ६ वटा खण्डमा गरी प्रतिवेदनलाई मूर्तरूप दिएको छ । जस अन्तर्गत खण्ड १ पृष्ठभूमिमा छोटकरी परीचय, गाउँ उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको उद्देश्य, औचित्य, प्रकृया समावेश गरिएको छ भने खण्ड २ अन्तर्गत को वस्तुगत विश्लेषण, खण्ड ३ मा बजार तथा श्रोत साधनको आँकलन, खण्ड ४ अन्तर्गत उद्यम विकास रणनीतिक योजनाको विस्तृत विवरण र खण्ड ५ मा अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका प्रक्रिया वारे प्रस्तुत गरिएको छ भने खण्ड ६ मा अनुसूचीहरू समावेश गरिएको छ ।

१.६ रणनीतिक योजना तर्जुमाका सीमाहरू:

- योजना तर्जुमा आफैमा जटिल कार्य हो । यसका लागि सम्बन्धि स्थानीय तहको अद्यावधिक प्रोफाईल आवश्यक पर्छ तर भरखरैमात्र स्थानीय तहको गठन भएको हुदा प्रोफाईल अद्यावधिक भै नसक्दा गोष्ठीका सहभागिहरूबाट पाईएको सूचना र अन्य (Secondary Information) लाई आधार मानेर सूचनाहरू समावेश गरिएको छ । तर प्रोफाईल तयार भएकाको हकमा त्यसैलाई आधार मनिएको छ ।
- उपलब्ध सीमित श्रोतका कारण बजार, श्रोत साधन र संभाव्य उद्यमहरूको आकलन द्वितिय तथ्याङ्क (गोष्ठी) बाटै गराईएको छ ।
- उद्यमहरूको एकिकृत अभिलेख नगरपालिकामा नभएको हुँदा र मेडेपबाट उपलब्ध भएको उपलब्धीहरूको मात्र अभिलेख पाईएकाले अन्य निकायहरूले उद्यम विकास सम्बन्धि गरेका उपल(ब्धिहरूको यथार्थ तथ्याङ्क पाउन जटील भएको ।

खण्ड - २: वस्तुगत विवरण

२.१ देवचुली नगरपालिकाको भौगोलिक अवस्था

यस नगरपालिकामा १७ वटा वडा छन् । यस नगरपालिकाको को कूल क्षेत्रफल ११२.७२ वर्ग कि.मी रहेको छ । भौगोलिक हिसावले नगरपालिका प्राकृतिक रूपमा सुन्दर मानिन्छ ।

यसको सिमाना पूर्वमा गैडाकोट नगरपालिका, पश्चिममा हुप्सेकोट गाउँपालिका र कावासोती नगरपालिका, उत्तरमा बुलिङ्गटार गाउँपालिका र दक्षिणमा चितवन राष्ट्रिय निकुञ्ज रहेका छन् ।

२.२ जनसंख्या र सामाजिक परिवेश :

साविक देवचुली न पा र रजहर गा वि स को वस्तुगत विवरण अनुसार यस न.पा मा ८,४६९ घरधुरी रहेको यो नगरपालिकाको जनसंख्या ४०,६९० हुँन पुगेको छ । जसमा महिलाको जनसंख्या २१,५५२ र पुरुषको जनसंख्या १९,१३८ पुगेको छ ।

तालिका १: नगरपालिकाको वडागत रूपमा जनसंख्या विवरण:

वडा नं.	घरधुरी संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या	वडा नं.	घरधुरी संख्या	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
१	५५६	११५२	१३००	२४५२	१०	५५६	१०७४	१३६०	२४३४
२	५३२	१०३९	१०३५	२०७४	११	५०७	१०३८	१२६४	२३०२
३	२९२	६३३	६८१	१३१४	१२	५२२	१०१८	१२३२	२२५०
४	४७३	१०४४	११७५	२२१९	१३	४७५	९७९	११०८	२०८७
५	३९४	९०७	१०९३	२०००	१४	४३३	९०१	१०२८	१९२९
६	२८२	७४५	९०३	१६४८	१५	६३२	१३३८	१५१६	२८५४
७	४१४	८७५	११३१	२००६	१६	१०३४	२९१५	२९५०	५८६५
८	२१६	५३०	६५४	११८४	१७	६०५	१७२८	१६९३	३३४१
९	५४६	१२२२	१५०९	२७३१	जम्मा	८,४६९	१९,१३८	२१,५५२	४०,६९०

श्रोत: देवचुली नगरपालिका र रजहर गा.वि.स वस्तुगत विवरण

पुनर संरचना भै कायम भएको यस देवचुली नगरपालिकामा जातजातीहरूको विवरण निम्न तालिका २ अनुसार छ:

तालिका २: नगरपालिकाको जतिगत विवरण:

जातजाती	जम्मा
ब्राहमण/छेत्री	२१,५६५
जनजाती	२३,३२४
दलित/अन्य	२,१९७
जम्मा	४७,०८६

श्रोत: देवचुली नगरपालिका र रजहर गा.वि.स वस्तुगत विवरण

भाषागत विवरण:

यस नगरपालिकामा नेपाली भाषा सबैले बोल्ने गर्छन भने मातृभाषामा मगर, गुरुङ्ग, नेवार र थारु जातिले आफ्नो भाषा बोल्ने गर्दछन ।

धार्मिक अवस्था:

धार्मिक दृष्टिकोणबाट हेर्दा यस नगरपालिकामा अधिकांश मानिसहरू हिन्दुधर्म मान्दछन् भने केही संख्यामा बौद्ध र इसाई धर्म मान्नेहरू पनि रहेका छन् । हिन्दु धर्म मान्ने १० प्रतिशत रहेको छ । बौद्ध ८, इसाई १० र मुस्लिम २ प्रतिशत रहेका छन् ।

सांस्कृतिक तथा पर्यटकीय अवस्था:

यो देवचुली नगरपालिका पर्यटकिय हिसाबले वडा नं १ मा नारायणणी नदिको स्नान क्षेत्र, वडा नं. ७ को रामबास डाँडा, सिताबास डाँडा, वडा नं ९ को घुमाउरी सामुदायिक वन, विशालटार, तिनघरे बहन्तर धुरी, माहाराजा मन्दिर, वडा नं. १० को माहाराजा सामुदायिक वन र माहाराजा मन्दिर, वडा नं. ११ को बौद्ध विहार, वडा नं. १२ को नागथान, कालीका मन्दिर र शिवालय मन्दिर आदी रहेका रहेका छन् भने देवचुली डाँडा र सास्वत धाम यस नगरपालिकाका मुख्य आकर्षण र पर्यटकिय गन्तव्य हुन ।

२.३ भौतिक पूर्वाधार

देवचुली नगरपालिकामा गोष्ठीका सहभागीले दिएको विवरण अनुसार नगर क्षेत्रभित्र रहेका सबै वडा हरुमा सडक पुगेका छन् । जसमा १, २, ३, १३, १४, १५, १६ र १७ नं वडा लाई पूर्व पश्चिम राजमार्गले छोएको छ । शिक्षाको क्षेत्रमा देवचुली नगरपालिकामा मा.वि. १०, आधारभुत २७ र १२ निजी गरी ४९ वटा विद्यालयहरू रहेका छन् ।

उद्यम विकास योजनाको गोष्ठीका सहभागीले दिएको विवरण अनुसार यस देवचुली नगरपालिकामा व्यवस्थित खानेपानी प्रयोग गर्ने परिवार ९० प्रतिशत छन् । बाँकीले अन्य श्रोत बाट प्रयोग गर्ने गरेका छन् ।

देवचुली नगरपालिका

देवचुली नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका निजी अस्पताल १, प्राकृतिक चिकित्सा १, स्वास्थ्य केन्द्र १ र स्वास्थ्य चौकी ५ ले सेवा दिईरहेता पनि सो सेवा नपुग देखिन्छ। त्यस बाहेक यस नगरपालिकामा निजी स्वास्थ्य क्लिनिक २५ वटा रहेका छन्। १०० प्रतिशतलाई आधा घण्टा भित्रै स्वास्थ्य सेवा पहुँच छ।

नगरपालिकामा राष्ट्रिय प्रसारण लाइनबाट विद्युत सेवा प्राप्त गर्ने ८० प्रतिशत छन् भने २० प्रतिशत घरघुरीमा सो सेवा पुगेको छैन। त्यसैगरी हुलाक ४, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति ३१, सहकारी संस्थाहरु ४१, बैक ११ र १ वटा वित्तिय संस्था रहेका छन्।

२.४ भू-उपयोग

देवचुली नगरपालिकाको वस्तुगत विवरणमा भएको तथ्यांक अनुसार भू उपयोग यस प्रकार विवरण यस प्रकार छ।

सि. नं	विवरण	ओगटेको भू भाग (प्रतिशतमा)
१	कुल क्षेत्रफल	११२.७२ बर्ग कि मी
२	खेतियोग्य जमिन	४० प्रतिशत
३	खेती भएको जमीन	५० प्रतिशत
४	सिंचित क्षेत्र	३० प्रतिशत
५	वन क्षेत्र	४० प्रतिशत
६	बस्ति बसेको	१५ प्रतिशत

श्रोत: देवचुली नगरपालिका गोष्ठी बाट प्राप्त विवरण २०७४

२.५ देवचुली नगरपालिकाको आर्थिक गतिविधि

यस नगरपालिकामा उत्पादन हुने खाद्य वालीहरुमा निम्न अनुसार उत्पादन हुने गर्दछ।

तालिका ३: उत्पादनको अवस्था (बार्षिक)

क्र.स.	उत्पादनको नाम	५	तेलहन वाली	१०	दालवाली
१	धन	६	आलु	११	मह
२	गहुँ	७	तरकारी	१२	अदुवा, बेसार
३	मकै	८	फलफूल	१३	माछा
४	दलहन वाली	९	मसला वाली		

श्रोत: नगर उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७४

तालिका ४: निर्यातको अवस्था

क्र.स.	उत्पादनको नाम	उत्पादन परिमाण मे. टन मा	क्र.स.	उत्पादनको नाम	उत्पादन परिमाण मे. टन मा
१	धन		१९	अदुवा	
२	गहुँ		२०	जडिबुटी	
३	माछा		२१	अमृसो	
४	हाँस		२२	पिडालु	
५	कुखुरा		२३	बेसार	
६	मकै		२४	मजिरा	
७	खसी बाखा		२५	गहत	
८	बंगुर		२६	नर्सरीका बिरुवा	
९	तरकारी		२७	अचार	
१०	दुध		२८	महिलाका सजावट	
११	अण्डा		२९	बाँसका सामाग्री	
१२	तोरी		३०	भोला	
१३	सक्करखण्ड		३१	मह	
१४	मसुरो		३२	मास	
१५	तरुल		३३	सुठो	
१६	दाल		३४	फलफूल	
१७	केरा		३५	सुन्तला	
१८	भुइकटहर				

श्रोत: नगर उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७४

तालिका ५ आयातको अवस्था

क्र.स.	आयात हुने बस्तुको नाम	क्र.स.	आयात हुने बस्तुको नाम
१	खाद्य पदार्थ	६	विद्युतिय सामाग्रीहरु
२	औषधि	७	विलासिताका सामाग्रीहरु
३	लत्ता कपडा	८	भाँडाकुडा
४	निर्माण सामाग्री		
५	मल र विषादीहरु		

श्रोत: नगर उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठी २०७४

यस बाट विक्रिहुने उपरोक्त वस्तुहरु आन्तरिक तथा बाह्य बजारमा विक्रि हुने गर्दछन् । केउरेनी, दुदकौली, दलदले, रजहर, मुण्डे, प्रगतिनगर, पृथ्वीनगर, धारापानी चोक, गैडी चोक, ३६ घरे, फाटक चोक आदी यस नगरपालिको प्रमुख आन्तरिक बजार हुन भने बाह्य बजारको हकमा नारायण गढ, कावासोती, अरुण खोला, बुटवल, पोखरा, भैरहवा, नेपालगंज र काठमाण्डौका बजारहरुमा जाने गर्दछ । यी बजार पुग्न करीव १५ मिनेट देखि ७ घण्टा भन्दा बढी समय लाग्ने गर्दछ ।

वन पैदावरको हिसाबले यो धनी नगरपालिका हो । नगरपालिकाको गोष्ठीबाट प्राप्त विवरण अनुसार ११२.७२ वर्ग कि.मि को ४० प्रतिशत जमिन वन जङ्गल, मिश्रित वन र भाडी बुट्यानले ओगटेको छ । ३१ वटा वन समुदायलाई हस्तान्तरण गरेको छ भने बाँकी वन हस्तान्तरण हुन बाँकी देखिन्छ । यस नगरपालिकामा ३१ वटा सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति रहेका छन् । यस हिसाबले गर्दा वन र वन पैदावरमा आधारित उद्यम पवर्द्धनको संभावना बढी देखिन्छ ।

२.६ रोजगारीको अवस्था

नगर उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागी बाट प्राप्त विवरण अनुसार यस नगरपालिकामा रोजगारीको मुलस्रोत भनेको कृषि र पशुपालन नै हो यसमा ६० प्रतिशत संलग्न छन भने व्यापार र उद्योगमा ५, नोकरीमा ७, ज्याला मजदुरीमा १० र वैदेशिक राजगारीमा १८ प्रतिशत संलग्न छन । रोजगारीकै सिलसिलामा यहाँका युवाहरु विदेशीने क्रम पनि प्रसस्तै छ । मौसमी रोजगारीका लागि भारततर्फ ५०, लामो रोजगारीका लागि जापान, युरोप, दक्षिण कोरीया र अमेरीका ३, मलेसिया १० र अरब, कतार, कुवेत र दुबई लगायतका मुलुकतर्फ ३७ प्रतिशत गएका छन् । रोजगारीका अन्य स्रोतहरुमा उद्योग, व्यापार, मजदुरी र यातायात क्षेत्र हुन्, यी क्षेत्रहरुबाट पनि राम्रैसंग रोजगारी सिर्जना भएको छ ।

वैदेशिक रोजगारी बाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगको अवस्थालाई हेर्दा घर घडेरी किन्न ५०%, खानपिनमा २०%, शिक्षा स्वास्थ्यमा १५%, व्यापार व्यवसायमा ५, विलासितामा ५% उपयोग गर्ने गरेको पाइयो भने बचतमा ५% मात्र देखिन्छ । जसलाई उद्यम विकासमा उपयोग गर्न अति जरुरी छ ।

खानपुग्ने अवस्थाको विवरण:

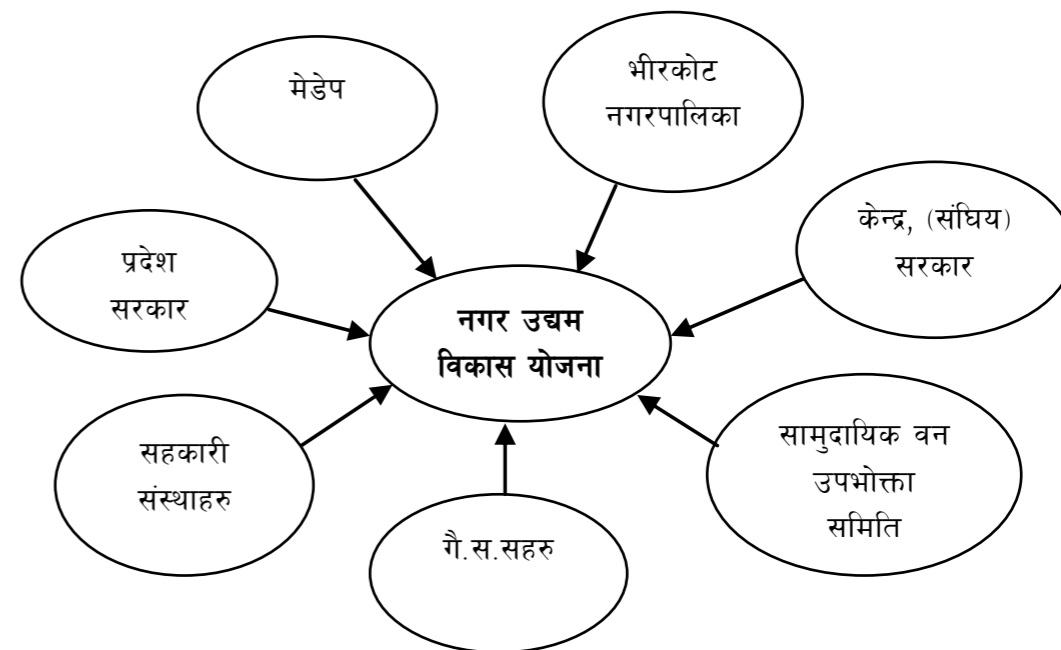
नगर उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गोष्ठीका सहभागीबाट प्राप्त विवरण अनुसार आफ्नो उत्पादनले खानपुग्नेहरुको विवरण यस प्रकार छ ।

खान पुग्ने महिना	संख्या (प्रतिशतमा)
० देखि ३ महिना	२०
३ देखि ६ महिना	२७
६ देखि ९ महिना	४०
९ देखि १२ महिना	१०
खान पुगेर विक्री गर्ने	३
जम्मा	१००

२.७ उद्यम विकास सम्वन्धी सेवा प्रदायकहरु

यो देवचुली नगरपालिकामा कार्यरत सरोकारवालाहरु र संघ संस्थाहरु नक्साङ्कन, श्रोत तथा सेवाको विवरण :

२.७. क) सरोकारवाला तथा संघ संस्थाहरुको नक्साङ्कन

तालिका ६: श्रोत तथा सेवा विवरण :

सि.नं.	सरोकारवाला तथा संघ संस्थाको नाम	संख्या	उपलब्ध सेवा
१	देवचुली नगरपालिका	१	समन्वय, व्यवस्थापन, कार्यान्वयन, बजेट, सामाजिक परिचालन
२	लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडेप)	१	उद्यम स्थापनामा आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग
३	प्रदेश सरकार	१	बजेट व्यवस्थापन
४	केन्द्र (संघिय) सरकार	१	बजेट व्यवस्थापन
५	गै.स.स हरु	०	सामाजिक परिचालन, कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहयोग
६	बैंक तथा वित्तीय संस्था	१२	बचत तथा ऋण लगानी
७	सहकारी	४१	बचत तथा ऋण लगानी
८	सामुदायिक वन	३१	वन, आयआर्जन र ऋण

२.८ उद्यम विकासका लागि विगतका प्रयास र उपलब्धीहरू (वर्तमान अवस्थाको विश्लेषण)

सम्बन्धित संस्थाहरूबाट प्राप्त जानकारी अनुसार उद्यम विकासमा निम्न कार्यालय तथा संस्थाहरूबाट निम्न प्रकारका प्रयासहरू भएका र एक अर्काका उपलब्धीहरू अन्तर सम्बन्धित छन्:

तालिका ७: उद्यमहरूको विवरण:

सि.नं.	उद्यमका प्रकार	उद्यम संख्या	उद्यममा लगानी रु.	वार्षिक उत्पादन रु.	रोजगारी संख्या
१	मादल बनाउने, कपडाको खुद्रा पसल, तरकारी तथा बीउ उत्पादन, माहुरी पालन, चकलेट बनाउने, बाँसका सामाग्री बनाउने, मसला पिस्ने, जुत्ता बनाउने तथा मर्मत, टिका पोते बनाउने, होटल संचालन, सिलाइ कटाई (टेलरिङ्ग), मासु पसल (फ्रेस हाउस), एग्रोभेट पसल, बाखा पालन, अगरबत्ती बनाउने, दालमोठ बनाउने, अदुवा प्रशोधन, चुरा बनाउने, पटेर प्रशोधन, कपडामा बुटा भर्ने, खेलौना बनाउने, अंगोरा खरायो पालन, बेकरी, चिउरी निम हर्वल साबुन उद्योग, व्युटी पार्लर, बाँसका मुढा बनाउने	२५३	२,७७,८५,८१४	४,९४,३९,२५२	४९९

श्रोत: जिल्ला लघु उद्यमि समूह संघ (डिमेगा) परासी

खण्ड ३: श्रोत साधन तथा बजार सर्भेक्षण

३.१ बजारको अवस्था :

लघु उद्यमहरू सामान्यतया उद्यमीलाई बढि फाइदा र दीगोपनाको लागि उद्यमीहरूको माग, बजारको सम्भाव्यता र कच्चा पदार्थको उपलब्धता जस्ता ३ वटा महत्वपूर्ण पक्षको सन्तुलनलाई ध्यान दिएर कार्य गर्दछ। तसर्थ बजार भनेको उद्यमहरूको प्राण हो। श्रोत मात्र भएर पुग्दैन, सीप पनि चाहिन्छ र श्रोत र सीपले मात्र पुग्दैन, बजारमा माग चाहिन्छ। तसर्थ लघु उद्यमको विकासमा बजारको ठूलो भूमिका भएको हुँदा योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट उपलब्ध सूचना तथा श्रोत सर्भेक्षणका आधारमा निम्न अनुसार बजार पहिचान गर्ने जमर्को गरिएको छ।

तालिका ८: बजारको अवस्था

वडानं	बजार केन्द्रको नाम	उक्त बजारमा आउन पायक पर्ने बस्ति	बजारमा आउने जाने जनसंख्या	बजार आउन लाग्ने समय	बाहिर बाट आउने (आयात) बस्तुहरू	बाहिर जाने (निर्यात हुने) बस्तुहरू	बाहिर निर्यात हुने स्थानहरू
१	केउरानी	सबै बस्ति	२००	२० मिनेट	खाद्य सामाग्री, लत्ता कपडा, बिलासिताका सामाग्री, निर्माण सामाग्री, कृषि उपज, बीउ बिजन	धान, गहुँ, माछा, हाँस, कुखुरा, मकै, बोका खसी, बंगुर	दलदले, देउराली बजार, नारायणगढ
२	देरकौली रजहर	पुनर्बास, सुन्दरबस्ति, सि जि चोक, नारायण चोक	१००	१५ मिनेट	खाद्य सामाग्री, लत्ता कपडा, बिलासिताका सामाग्री, निर्माण सामाग्री, कृषि उपज, बीउ बिजन	तरकारी, दुध	रजहर, वनकौली, दलदले, नारायणगढ
३	दलदले	केउरेनी, दोभान	५०	३० मिनेट	खाद्य सामाग्री, लत्ता कपडा, बिलासिताका सामाग्री, निर्माण सामाग्री, कृषि उपज, बीउ बिजन	दुध, अण्डा, धान, मकै, तोरी	रजहर, वनकौली, दलदले, नारायणगढ

वडा नं	बजार केन्द्रको नाम	उक्त बजारमा आउन पायक पर्ने बस्ति	बजारमा आउने जाने जनसंख्या	बजार आउन लाग्ने समय	बाहिर बाट आउने (आयात) बस्तुहरू	बाहिर जाने (निर्यात हुने) बस्तुहरू	बाहिर निर्यात हुने स्थानहरू
४	रजहर, केउरेनी, दलदले	केउरेनी, दोभान, शान्ती गैरा, शान्ती काठा, पृनपुन चौक, बन्दिपुर, मिर्तुङ्ग	१००, ७५, १२५, ८०	१५ मिनेट, ३० मि. १ घण्टा, १ घण्टा, ३ घण्टा बढिमा	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	दुध, अण्डा, धान, मकै, तोरी, सबरखण्ड, तरुल, मसुरो, दाल, कुबुरा	रजहर, वनकौली, दलदले, नारायणगढ, रजहर, वनकौली, दलदले, नारायणगढ, रजहर, वनकौली, दलदले, नारायणगढ
५	कउरेनी	कदमपुर, भ्काके	२५०	३० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	केरा, भुइकटहर, अदुवा, जडिबुटी, खसिबोका, अमृसो, दुध तरकारी	रजहर, वनकौली, दलदले, नारायणगढ
६	मुण्डे	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	२५०	१ घण्टा	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	अदुवा, बेसार, गहत, पिडालु, अमृसो, खसिबोका, बाखा, केरा	देउराली र नगरपालिकाका आन्तरिक बजारमा
७	दलदले	सितावास, बिर्ढोल, रामबास, सिरान बस्ति, सालघारी टोल, सितावास	१२०	५० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	खसिबोका, बंगुर, जडिबुटी, नर्सरीका बिरुवा, अचार, अदुवा, बेसार, अमृसो, कुबुरा, हस्त निर्मित फलामका सामग्री, महिलाका सजावटका सामग्री, दुध, बाँसका सामग्री	दलदले, देउराली बजार, नारायणगढ, कावासोती, काठमाण्डौ

देवचुली नगरपालिका

८	दलदले	मुढाबास, आँपटारी, मुस्कान टोल पूर्व, कसमेली टोल पश्चिम	५०	२० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	अदुवा बेसार, पिडालु, मास, खसिबोका, बंगुर	अरुण खोला, बुटवल, दलदले, कावासोती
९	प्रगतिनगर	आँपटारी पश्चिम, फूलबारी टोल, मुस्कान टोल	१५०	२० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	अदुवा बेसार, पिडालु, मास, खसिबोका, बंगुर	अरुण खोला, बुटवल, दलदले, कावासोती
१०	प्रगतिनगर	तिनघरे, विशालटार, आँपटारी ९ बहत्तर	१५०	१ घण्टा	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	माहुरी घार, मह, तरकारी, बंगुर, अमृसो, अदुवा, खसिबोका	नारायणगढ, कावासोती, बुटवल, डाबर पतञ्जली
११	पृथ्विनगर	धौलागिरी टोल, भगवती टोल, पूर्व टोल, पश्चिम टोल	१०५०	३० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	धान, दुध, कुबुरा, खसिबोका	प्रगतिनगर, दलदले, कावासोती
१२	धारापानी चौक	पृथ्विनगर, कुनाघाट, धारापानी, पार्वती चौक, देव प्रगतिटोल, आश्रम टोल रामबास	१०५	२० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	धान, गहुँ, मसुरो, मकै, खसिबोका, लोकल कुबुरा	कावासोती, दलदले, प्रगतिनगर, रजहर, नारायणगढ
१३	दलदले	लक्ष्मीपुर, गैडी, जनबस्ति	५००००	४५ मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	धान, गहुँ	दलदले
१४	गैडी चौक	सितावास, गैडी, जनबस्ति, दिव्यनगर	२०००	३० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, वीउ विजन	धान, गहुँ	दलदले

देवचुली नगरपालिका

१३	दलदले बजार	भायपुरी, बेटीटोल, पछुवार, गुरौटोल, कुमाल टोल, मन्दिर टोल, दलदले	१५००	१५ मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, बीउ विजन	माछा, कुबुरा, मासु, दुध, धान, मकै, गहुँ	नारायणगढ, कावासोती, बुटवल, पोखरा, डोबर पतन्जली
१४	३६ घरे बजार	३० घरे, जनकल्याण टोल, बाल्मिकी टोल, फूलबारी टोल, सिद्धी विनायक टोल, प्रगति टोल	२२५	१ घण्टा बढिमा	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, बीउ विजन	दुध, कुबुरा, खसिवोका	दलदले, प्रगतिनगर
१५	प्रगतिनगर चोक	जाग्रीती टोल, पशुपती टोल, बुद्धचोक, नारायणी टोल, शान्ती टोल, जुनेली टोल, जनज्योती टोल, परिवर्तन टोल	२००	१० मिनेट	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, बीउ विजन	धा, मकै, तोरी, मसुरो, अदुवा, बेसार, दुध, कुबुरा, मासु, खसिवोका	नारायणगढ, कावासोती, बुटवल, पोखरा, काठमाण्डौ
१६	रजहर र साप्ताहिक हटिया	बाह्रकोल, बैलस्वारा, धुसेरी	१००	३ घण्टा बढिमा	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, बीउ विजन	सुठो, फलफूल, भुइँकटहर, केरा, रोडागुडी, माछा	नारायणगढ, कावासोती, रोडाकोट, बुटवल, पोखरा, नेपनलगन्ज, काठमाण्डौ
१७	फारम चोक	बाह्रकोल, ४ घरे, बन्दपुर, छरछरे	१००	४ घण्टा बढिमा	खाद्य सामग्री, लत्ता कपडा, विलासिताका सामग्री, निर्माण सामग्री, कृषि उपज, बीउ विजन	अदुवा, पिडालु, अमसो, दुध, धान, गहुँ, मसुरो अण्डा	नारायणगढ, कावासोती, रोडाकोट, बुटवल, पोखरा, नेपनलगन्ज, काठमाण्डौ

३.२ बजारिकरणका चुनौतीहरू:

गोष्ठीका सहभागिहरूको धारणा अनुसार हाल लघु उद्यमीहरूको उत्पादन सहजरूपमा वजारीकरण हुन सकेको छ भने वजारीकरणमा निम्न अनुसारका चुनौतीहरू रहेको पाइयो ।

- सुरक्षित भण्डारण तथा चिस्थान केन्द्र नभएका कारणले खासगरी फलफूल तथा तरकारीका उद्यमीहरूले सस्तो मूल्यमा आफ्नो उत्पादन विक्रि गर्नुपर्ने भएको हुदाँ अपेक्षित लाभ प्राप्त गर्न नसकेको ।
- सुरक्षित भण्डारण र चिस्थान केन्द्रको व्यवस्था नहुनु ।
- संकलन केन्द्रको अभावले स्थानीय उत्पादनलाई संकलन गरी थोकमा वजारमा पुराउन नसक्ने अवस्था भएकाले उद्यमी व्यवसायीहरूले टाढाका वजारमा आफ्नो उत्पादित सामग्री खासगरी फलफूल तथा तरकारी र जडिवुटि पुराउन नसक्नु तथा वजारमा लामो समय खर्च गर्नुपर्ने अवस्था ।
- हाटवजार नहुँदा सहजरूपमा आफ्नो उत्पादित सामग्रीहरू विक्रि गर्न नसक्नु ।
- वजार संस्थाहरू खासगरी सौगात गृह, कोशेलीघर तथा विक्रिकक्षको व्यवस्था नहुनु ।
- स्थानीय स्तरमा उत्पादित वस्तुको उपभोगमा आम उपभोक्ताको आकर्षण हुन नसक्नु एउटा चुनौती हो भने स्थानीय उत्पादनको विषयमा प्रचार प्रसार हुन नसक्नु र स्थानीय उत्पादनको लागि उचित विक्री कक्ष नहुनु स्थानीय उत्पादनको वजारीकरणमा अर्को चुनौती हो ।
- कृषि व्यवसायको सन्दर्भमा मागमा आधारित उत्पादनमा विविधीकरण गर्न नसक्नु वजारीकरणको चुनौति हो भने सहज यातायातको पूर्वाधर नहुनु अर्को चुनौती हो ।
- व्यवसायिक सोचका साथ उत्पादन नहुनु र उत्पादित वस्तुहरूको गुणस्तरले अन्य उस्तै सामा(नसँग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु ।
- उत्पादित वस्तुहरूको लेबलिङ्ग र प्याकेजिङ्गको उचित व्यवस्था गर्न नसक्नु ।

३.३ श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

प्राय लघु उद्यमहरू स्थानीय श्रोत साधन, सीप र बजार संभावनाका आधार स्थापना हुने भएका हुदा देवचुली नगरपालिका भित्र के कति कुन प्रकारका श्रोत साधन उपलब्ध हुन सक्छन् ? स्थानीय तहमा के कस्ता सीपहरू उपलब्ध छन् ? बजार लगायत अनय संभवनाहरू के छन् ? भनि पहिचान गर्नु यो श्रोत साधन सर्भेक्षणको मूल उद्देश्य हो । यसका निहित उद्देश्यहरू निम्न अनुसार छन् :

- छरिएर रहेका कृषि, वनपैदावार, पशु तथा धार्मिक तथा पर्यटकीय क्षेत्र जस्ता ब्यवसायिक रुपमा उपलब्ध हुने श्रोत तथा साधनहरू को सूची तयार गर्ने जसका आधारमा नयाँ उद्यमहरू स्थाप(नाका लागी आधार तयार पार्ने ।
- दुर दराजमा अवसरको पर्खाईमा रहेका शिल्पीहरूको पहिचान गर्ने जसबाट आगामी दिनम लघु उद्यमी स्थापनामा यिनिहरूलाई समेट्ने ।

- बजार सर्भेक्षण बाट स्थानिय तहको आर्थिक गतिविधिहरुको आँकलन गर्ने जसबाट लघु उद्यमीहरुको उत्पादनको बजारमा स्थान सुनिश्चित गर्न सहयोग पुगोस ।

नेपालका अधिकांश ग्रामिण जनताको जीविकोपार्जनको मूल श्रोत कृषि हो तर निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीबाट गरीब तथा विपन्न वर्गको जिबिकोपार्जनमा थप चुनौति बन्दै गएको छ । तसर्थ यस्ता कृषकहरुलाई व्यवसायिक कृषकको रुपमा रुपान्तरित गर्नु अनिवार्य भैसकेको छ । त्यसैगरी वन पैदावारमा आधारित श्रोत साधनलाई सुरक्षित दोहनका साथ दिगो उपयोग गरी वन तथा वातावरणको सहि उपयोग बाट अधिकतम लाभ लिन सक्ने गरी यिनमा आधारित उद्यमहरुको विकास तथा परम्परागत सीप र प्रविधिलाई अधिकतम उपयोगको वातावरण तयार गरी यस क्षेत्रको जिबिकोपार्जन लघु उद्यमको माध्यमबाट थप सहज बनाउनु पर्ने खाँचो छ । त्यसैगरी स्थानीय स्तरमा रहेका कतिपय पर्यटनको संभावना भएका हाम्रा प्राकृतिक तथा धार्मिक संपदाहरु ओभ्लेमा परी वा त्यसको उपयोगको संभावना पहिचान गर्न नसकी स्थानीयहरुले त्यसबाट लिन सक्ने फाईदा पनि लिन नसकिरहेको अवस्था छ । तसर्थ यस्ता संभावनाहरुलाई उजागर गर्नु पनि आवश्यक छ । यहि कारणले देवचुली नगरपालिकाको श्रोत साधन र बजारको सर्भेक्षण गर्नु परेको हो ।

लघु उद्यम भनेका ज्यादै सानो लगानीमा संचालन गरिने उद्यमहरु हुन जसमा न्युन पूँजी भएका अति विपन्न तथा विपन्न वर्गका मानिसहरु परम्परागत सीप र प्रविधिको उपयोग गरी वा स्थानीय स्तरमा विकास गर्न सकिने सीपमा आधारित भै बढि मात्रामा संलग्न हुन्छन । यस्ता उद्यमहरु बाह्य श्रोत साधनमा आधार भएर संचालन गर्न पूँजी, बजार, सीप तथा प्रविधिका आधारमा संभव हुँदैनन ।

हाम्रो देशमा श्रोत साधनको अभाव भन्दा पनि उपलब्ध श्रोत र साधनको पहिचान गर्न नसक्नु बढि समस्याको रुपमा देखिन्छ । लक्षित वर्गमा उद्यमशीलताको ज्ञानका अभावका अतिरिक्त छरिएर रहेको श्रोत तथा साधनलाई एकत्रित गरी लघु उद्यमहरुको स्थापना बाट अति गरिव तथा गरिव वर्गमा रोजगारी श्रृजना तथा आय बृद्धिमा जोड दिने सोचाईमा आधारित विकासको आयामलाई हाल सम्म खासै महत्वको रुपमा नहेरिएको अवस्था छ । तसर्थ स्थानीय स्तरमा श्रोत साधन भएर, मनमा उत्साह भएर तथा हातमा सीप भएर तथा सीप हसिल गर्ने संभावना भएर पनि आफ्नो रोजगारी श्रृजना गर्न नसकि युवा पुस्ता गाउँने खालि गरी बिदेशियनु पर्ने बाध्यताको अवस्था छ । तसर्थ स्थानीय श्रोत साधन भनेको लघु उद्यमहरुको आधार भएको हुदा देवचुली नगरपालिकामा लघु उद्यमीको विकास गर्न यो श्रोत साधन सर्भेक्षण अति आवश्यक पर्न गएको हो ।

योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट उपलब्ध सूचना तथा श्रोत सर्भेक्षणका आधारमा संक्षिप्त रुपमा हेर्दा यस देवचुली नगरपालिकाका संपूर्ण वडाहरुमा कृषि,पशु र वन पैदावरमा आधारित कच्चा पदार्थहरु र पर्यटकीय स्थल तथा उपलब्ध सीप र प्रविधि निम्न तालिकामा देखाईए अनुसार भएको पाईयो

तालिका ९: श्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

तालिका ९.१ कृषिमा आधारितश्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

स्थानिय स्रोत साधन (सहभागीबाट आएको)				
वडा नं	व्यवसायिक रुपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	श्रोत साधनहरु पाइने स्थान / बस्तिहरु	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यम/व्यवसाय	संभावित उद्यमि संख्या
१	फलफूल	केउरानी, बोटेटोला, गर्दुवा	व्यवसायिक फलफूल खेति	१२
	तरकारी	गर्दुवा, केउरानी, देवीगौरा, बोटेटोला	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार बनाउने व्यवसाय	२५
	च्याउ खेति	गर्दुवा, केउरानी, बोटेटोला	व्यवसायिक च्याउ खेति	५
	माछा	गर्दुवा, देवीगौरा, बोटेटोला	व्यवसायिक माछा पालन, व्यवसायिक हाँस पालन	४०
२	तरकारी	दुमकौली, सुन्दर बस्ति, नारायाणी चोक	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार बनाउने व्यवसाय	८
	माहुरी	दुमकौली, सुन्दर बस्ति, नारायाणी चोक	व्यवसायिक माछा पालन, व्यवसायिक हाँस पालन	३
३	तरकारी	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार बनाउने व्यवसाय	२०
	उन्नत बीउ विजन	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारीको बीउ उत्पादन	५
४	च्याउ खेति	सबै बस्ति	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०
	तरकारी	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार बनाउने व्यवसाय	२५
	फलफूल	सबै बस्ति	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५
	च्याउ खेति	सबै बस्ति	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०
	अदुवा, बेसार	सबै बस्ति	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति	१०
	तरुल, सखर खण्ड	सबै बस्ति	तरुल, सखर खण्डको व्यवसायिक खेति	१०

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

५	फलफूल	बन्दिपुर	व्यवसायिक फलफूल खेति	२०
	तरकारी	कदमपुर, मित्तुङ्ग, भाके	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	१०
	सिचाई	कदमपुर, मित्तुङ्ग, भाके	व्यवसायिक खेतिका लागी सिचाई	१५००
६	तरकारी	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	१०
	फलफूल	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	व्यवसायिक फलफूल खेति	१०
	अदुवा, बेसार	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति	१५
	माहुरी	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	१५
	केरा	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	व्यवसायिक केरा खेति	१५
७	तरकारी	रामबास माथील्लो बस्ति	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	४०
	अदुवा, बेसार	शिवालय ठाडो बाटो, ठाँटीबारी	व्यवसायिक अदुवा बेसार खेति	२०
	फलफूल	सिताबास पूर्वीभाग	व्यवसायिक फलफूल खेति	३०
८	तरकारी	मुडाबास, महाराजा टोल, आँपटारी, फःलबारी टोल	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	५
	माहुरी	मुडाबास, महाराजा टोल, आँपटारी, फःलबारी टोल	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	५
९	माहुरी	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	१५
	फलफूल	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	व्यवसायिक फलफूल खेति	५
	तरकारी	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	१०
	बिरुवा उत्पादन	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	व्यवसायिक तरकारी बिरुवा उत्पादन नर्सरी	१०

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

१०	फलफूल	धौलागिरी टोल, पृथ्विनगर	व्यवसायिक फलफूल खेति	५
	तरकारी	धौलागिरी टोल, पृथ्विनगर	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	१०
	माछा	धौलागिरी टोल, पृथ्विनगर	व्यवसायिक माछा पालन, व्यवसायिक हाँस पालन	२
११	तरकारी	धरारपानी चोक, आश्राम टोल, पृथ्वी नगर, कुनाघाट, देव प्रगति टोल, सृजना टोल,	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	३०
	बीउ विजन	धरारपानी चोक, आश्राम टोल, पृथ्वी नगर, कुनाघाट, देव प्रगति टोल, सृजना टोल,	व्यवसायिक बीउ उत्पादन	३०
१२	तरकारी	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	२
	तरकारीका बउि	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारीको बीउ उत्पादन	२५
	फलफूल	सबै बस्ति	व्यवसायिक फलफूल खेति	१५
	माहुरी	सबै बस्ति	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	१०
१३	माहुरी	सबै बस्ति	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	१५
	फलफूल	सबै बस्ति	व्यवसायिक फलफूल खेति	२०
	तरकारी	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	२०
	माछा	सबै बस्ति	व्यवसायिक माछा पालन, व्यवसायिक हाँस पालन	१०
१४	तरकारी	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार वनाउने व्यवसाय	३०
	माहुरी पालन	सबै बस्ति	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	१०
	फलफूल	सबै बस्ति	व्यवसायिक फलफूल खेति	१५
	माछा	सबै बस्ति	व्यवसायिक माछा पालन, व्यवसायिक हाँस पालन	१०

१५	तरकारी	शान्ती टोल, विनायक टोल, गोदावरी टोल	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार बनाउने व्यवसाय	२०
	फलफूल	शान्ती टोल, विनायक टोल, गोदावरी टोल	व्यवसायिक फलफूल खेति	१५
	माछा	चुवाडी टोल	व्यवसायिक माछा पालन, व्यवसायिक हाँस पालन	१०
१६	तरकारी	कुचौली, रजहर	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार बनाउने व्यवसाय	३०
	च्याउ खेति	रजहर श्रृजना टोल	व्यवसायिक च्याउ खेति	३०
१७	फलफूल	सबै बस्ति	व्यवसायिक फलफूल खेति	३०
	तरकारी	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारी खेति, अचार बनाउने व्यवसाय	३०
	बीउ विजन	सबै बस्ति	व्यवसायिक तरकारीको बीउ उत्पादन	२५
	च्याउ खेति	सबै बस्ति	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०
	अदुवा, वेसार	सबै बस्ति	व्यवसायिक अदुवा वेसार खेति	१५

तालिका ९.२ पशुमा आधारितश्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

स्थानीय स्रोत साधन (सहभागीबाट आएको)				
वडा नं	व्यवसायिक रूपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	श्रोत साधनहरु पाइने स्थान / बस्तिहरु	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यम/व्यवसाय	संभावित उद्यमि संख्या
१	गाई भैसी	बोटेटोला, केउरानी, देवीगैरा, गर्दुवा	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	४५
	कुखुरा हाँस	बोटेटोला, केउरानी, देवीगैरा, गर्दुवा	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१०५
	बंगुर	बोटेटोला, गोसोटी टोल, गर्दुवा	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बितरण	५०
	भेडा बाखा	गर्दुवा, केउरानी, बोटेटोला, देवीगैरा	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	४०

२	गाई भैसी	दुमकौली, सुन्दर बस्ति, नारायाणी चोक	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	२
	बाखा	दुमकौली, सुन्दर बस्ति, नारायाणी चोक	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	२
	कुखुरा हाँस	दुमकौली, सुन्दर बस्ति, नारायाणी चोक	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	२
३	गाई भैसी	सबै बस्ति	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	१०
	बाखा	सबै बस्ति	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	१०
	कुखुरा हाँस	सबै बस्ति	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१५
	बंगुर	सबै बस्ति	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बितरण	५
४	गाई भैसी	सबै बस्ति	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	१५
	बाखा	सबै बस्ति	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	५
	बंगुर	सबै बस्ति	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बितरण	१०
	कुखुरा	सबै बस्ति	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१०
	कुखुरा लेयर्स	सबै बस्ति	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१०
	कुखुरा लोकल	सबै बस्ति	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१०
५	बाखा	मिर्तुङ्ग, बन्दिपुर	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	५०
	गाई भैसी	कदमपुर, भाके	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	२५
	कुखुरा	कदमपुर, भाके	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	७

१३	कुखुरा	सबै बस्ति	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१०
	बंगुर	सबै बस्ति	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बितरण	५
	गाई भैसी	सबै बस्ति	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	१२
	बाखा	सबै बस्ति	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	११
१४	कुखुरा	सबै बस्ति	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	२०
	बंगुर	सबै बस्ति	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बितरण	५
	गाई भैसी	सबै बस्ति	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	१५
	बाखा	सबै बस्ति	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	१०
१५	गाई भैसी	विनायक टोल	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	१५
	बाखा	परिवर्तन टोल	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	१०
	बंगुर	परिवर्तन टोल, सिंजाली टोल	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बितरण	५
	कुखुरा	बुद्धचोक, शिवालय टोल, जनज्योती टोल	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१०
१६	कुखुरा	रजहर बाराकोल	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१५
	बाखा	रजहर बाराकोल	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	१०
	गाई भैसी	रजहर टाइकोट	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	१२

१७	गाई भैसी	सबै बस्ति	व्यवसायिक गाई भैसी पालन, पनिर व्यवसाय, खुवा व्यवसाय	१५
	कुखुरा, हाँस	सबै बस्ति	व्यवसायिक कुखुरा पालन, मासु अण्डा उत्पादन व्यवसाय	१५
	बाखा	सबै बस्ति	व्यवसायिक बाखा पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बिक्री	१०
	बंगुर	सबै बस्ति	व्यवसायिक बंगुर पालन, मासु व्यवसाय, पाठापाठी बिक्री बितरण	१०
	घाँस	सबै बस्ति	व्यवसायिक घाँस उत्पादन, पशुपालन र घाँसको बीउ उत्पादन	२०

तालिका ९.३ वन पैदावार तथा खनिजमा आधारितश्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

स्थानिय स्रोत साधन (सहभागी बाट आएको)				
वडा नं	व्यवसायिक रुपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	श्रोत साधनहरु पाइने स्थान / बस्तिहरु	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यम/व्यवसाय	संभावित उद्यमि संख्या
१	जडिबुटी, कुरिलो	देवीगैरा जङ्गल	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	२०९
	पाट	केउरानी, देवीगैरा	गुन्द्रि, चकटी वनाउने व्यवसाय	१५
	घाँस	केउरानी	व्यवसायिक घाँस उत्पादन, पशुपालन र घाँसको बीउ उत्पादन	१०
	काठ	केउरानी, बोटेटोला, गर्दुवा	फर्निचर, माहुरीको घर वनाउने	१३
	बाँस	गर्दुवा, केउरानी, बोटेटोला, देवीगैरा	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	१५
	फर्निचर	गर्दुवा, केउरानी, बोटेटोला, देवीगैरा	फर्निचर, माहुरीको घर वनाउने	१५
	बाँसको काम	गर्दुवा, केउरानी, बोटेटोला, देवीगैरा	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	३०
२	जडिबुटी	दुमकौली, सुन्दर बस्ति, नारायाणी चोक	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	१
३	फर्निचर	सबै बस्ति	फर्निचर, माहुरीको घर वनाउने	५
	बाँसको काम	सबै बस्ति	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	१०

४	साल	सवै बस्ति	फर्निचर, माहुरीको घर वनाउने, दुना टपरी वनाउने व्यवसाय	२
	घाँस	सवै बस्ति	व्यवसायिक घाँस उत्पादन, पशुपालन र घाँसको बीउ उत्पादन	५
	जडिबुटी	सवै बस्ति	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	२५
	बाँस	सवै बस्ति	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	५
५	साल	बन्दिपुर, भक्रे	टपरी दुना वनाउने व्यवसाय	१५
	बाँस	बन्दिपुर, भक्रे	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	५
	घाँस	बन्दिपुर, भक्रे	घाँस खेति र पशुपालन व्यवसाय	५
६	जडिबुटी	कुमसोत	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	१०
	बाँस	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	५
	चिउरी	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	चिउरीको फूलबाट माहुरी पालन व्यवसाय	१५
७	काठ	सवै बस्ति	फर्निचर, माहुरीको घर वनाउने	२५
	जडिबुटी	सवै बस्ति	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	२०
	माहुरी	सवै बस्ति	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	१०
	अमृसो	सवै बस्ति	व्यवसायिक अमृसो खेति, कुचो वनाएर बिक्री गर्ने	१०
	चिउरी	सवै बस्ति	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह संकलन	१०
८	जडिबुटी	नगर चेतना सामुदायिक वन, नमूना महिला सामुदायिक वन	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	५
	बाँस	सवै बस्ति	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	५
९	बाँस निगालो	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	५०
	साल, सिसौ, सुमल, टुनी	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	फर्निचर	५

	सालको पात	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	ददना टपरी वनाउने व्यवसाय	५
	वनमारा	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	वनमारा बाट बायो ब्रिकेट वनाउने	५
	जडिबुटी	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	१०
	घाँस	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर धुरी	व्यवसायिक घाँस उत्पादन, पशुपालन र घाँसको बीउ उत्पादन	१०
१०	महाराजा सामुदायिक वन	महाराजा सामुदायिक वन	महाराजा सामुदायिक वन क्षेत्रलाई पिकनिक स्पोर्टका रुपमा विकास गर्ने	५
	ढुङ्गा गिटी	लौकाहा	ब्लक, रिङ्ग वनाउने	५०
११	काठ, साल	एकता सामुदायिक वन	फर्निचर वनाउने	२
	हर्रो, बर्रो, अमला	एकता सामुदायिक वन	त्रिफला, अचार वनाउने	१०
	जडिबुटी	एकता सामुदायिक वन	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	२५
	वनकेरा	एकता सामुदायिक वन	वनकेरा संकलन तथा बिक्री	१०
१२	अमृसो	सवै बस्ति	व्यवसायिक अमृसो खेति, कुचो वनाएर बिक्री गर्ने	१५
१३	वन जंगल, काठ	सवै बस्ति	फर्निचर वनाउने	५
	जडिबुटी	सवै बस्ति	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	१५
१४	जडिबुटी	सवै बस्ति	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	२५
१५	जडिबुटी	सामुदायिक वनमा	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	२५
१६	सालको पात	धुसेरी सामुदायिक वन	दुना टपरी वनाउने व्यवसाय	१५
	वनमारा	बाराकोल, बेलसरा	वनमारा बाट बायो ब्रिकेट वनाउने	३०
१७	साल, सिसौ, सुमल, टुनी	सवै बस्ति	फर्निचर, दुना टपरी वनाउने व्यवसाय	१५
	अमृसो	सवै बस्ति	व्यवसायिक अमृसो खेति, कुचो वनाएर बिक्री गर्ने	१५
	जडिबुटी	सवै बस्ति	व्यवसायिक जडिबुटी खेति, कुरिलो उत्पादन, संकलन र बिक्री	२०

तालिका ९.४ विशेष सीप तथा सेवामा आधारितश्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

स्थानीय स्रोत साधन (सहभागी बाट आएको)				
वडा नं	व्यवसायिक रुपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	श्रोत साधनहरु पाइने स्थान / बस्तिहरु	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यम/व्यवसाय	संभावित उद्यम संख्या
२	घरेलु तान	पुनर्बास बस्ति	ढाका बुनाइ व्यवसाय, तयारी पोशाक बनाउने	१७
	सिडी धाम भुलमाला	शान्ती चोक, नारायणी चोक	फूलमाला बनाउने व्यवसाय, बेच बिखन	१०
	सिचाई	शान्ती चोक, नारायणी चोक, दुम्कौली चोक	तरकारी खेति	१५
३	खेलौना गुडिया बनाउने	सबै बस्ति	खेलौना गुडिया बनाउने व्यवसाय, बिक्री	१०
	घाँस	सबै बस्ति	व्यवसायिक घाँस उत्पादन, पशुपालन र घाँसको बीउ उत्पादन	२०
४	फर्निचर	सबै बस्ति	फर्निचर बनाउने	१
	बाँस	सबै बस्ति	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	५
५	फर्निचर	बन्दिपुर	फर्निचर बनाउने	१
६	सिकर्मी डकर्मी	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१५
	सिलाई कटाई र बुनाई	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	५
	खेलौना गुडिया बनाउने	किर्तिपुर, कुमसोत, मुण्डे	खेलौना गुडिया बनाउने एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	५
७	बाँसको काम	सबै बस्ति	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	२०
	अचार बनाउने	सबै बस्ति	व्यवसायिक रुपमा अचार बनाउने	२०
	शिपमुलक तालिम	सबै बस्ति	सिकर्मी, डकर्मी, मोबाइल मर्मत	२०
	घाँस	सबै बस्ति	व्यवसायिक घाँस उत्पादन, पशुपालन र घाँसको बीउ उत्पादन	१०

९	सिकर्मी डकर्मी	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर	सिकर्मी, डकर्मी, मोबाइल मर्मत	१००
	सिलाई कटाई र बुनाई	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१००
१०	सिलाई कटाई र बुनाई	पृथ्विनगर	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१०
	बाँसको काम	पृथ्विनगर	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	१०
११	सिकर्मी डकर्मी	सबै बस्ति	सिकर्मी, डकर्मी, मोबाइल मर्मत	१२
	बाँसको काम	सबै बस्ति	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	१०
	सिलाई कटाई र बुनाई	सबै बस्ति	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१०
१२	फर्निचर	सबै बस्ति	फर्निचर बनाउने	२
	सिकर्मी डकर्मी	सबै बस्ति	सिकर्मी, डकर्मी, मोबाइल मर्मत	१०
	सिलाई कटाई र बुनाई	सबै बस्ति	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१०
	ग्रिल उद्योग	सबै बस्ति	ग्रिल व्यवसाय	२
१३	सिकर्मी डकर्मी	सबै बस्ति	सिकर्मी, डकर्मी, मोबाइल मर्मत	१०
	सिलाई कटाई र बुनाई	सबै बस्ति	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१०
१४	सिलाई कटाई र बुनाई	सबै बस्ति	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	५
	सिकर्मी डकर्मी	सबै बस्ति	सिकर्मी, डकर्मी, मोबाइल मर्मत	१०
	बिजुली मर्मत	सबै बस्ति	हाउस वायरिङ्ग एडभान्स तालिम र व्यवसायिक रुपका काम संचालन	५
	बाँस	सबै बस्ति	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	५
१६	ढाका बुनाई	रजहर धुसेरी, टाइकोट	ढाका बुनाइ व्यवसाय, तयारी पोशाक बनाउने	६
	भोला बुनाई	रजहर धुसेरी, टाइकोट	भोला बुन्ने व्यवसाय संचालन	२५
	जुत्ता बनाउन	वाराकोल, बेलसरा	जुत्ता बनाउने मर्मत गर्ने व्यवसाय	१५
	बाँस	वाराकोल, बेलसरा	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	१०

	सहकारी पसल	रजहर	सहकारी सुपथ मूल्य पसल, उत्पादकका उत्पादनहरु सहकारील बाट व्यवस्थापन	१
१७	जुता बनाउने		व्यवसायिक जुता उत्पादनका लागी तालिम	२
	ढाका बुनाई	सबै बस्ति	व्यवसायिक ढाका तथा उनिका साकाग्री बनाउने	५
	भोला बुनाई	सबै बस्ति	व्यवसायिक भोला बुनाई	१०
	बाँसको काम	सबै बस्ति	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	१०
	सिकर्मी डकमी	सबै बस्ति	सिकर्मी, डकमी, मोबाइल मर्मत	१०
	सिलाई कटाई र बुनाई	सबै बस्ति	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१०

तालिका ९.५ धार्मिक तथा पर्यटनमा आधारितश्रोत साधनको संभावना र संभाव्य उद्यम आँकलन

स्थानिय रोत साधन (सहभागी बाट आएको)				
वडा नं	व्यवसायिक रुपमा उपलब्ध हुनसक्ने श्रोत साधनको विवरण	श्रोत साधनहरु पाइने स्थान / बस्तिहरु	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यम/व्यवसाय	संभावित उद्यमि संख्या
१	नारायणी स्नान क्षेत्र	बोटेटोला, देवीगैरा	धार्मीक स्नन, मेला	सम्पूर्ण वडा को लागी
	बाल उद्यान	बोटेटोला, देवीगैरा	बाल उद्यान, खेल मैदान	सम्पूर्ण वडा को लागी
	पिकनिक पार्क	बोटेटोला, देवीगैरा	पिकनिक पार्क निर्माण	सम्पूर्ण वडा को लागी
६	देउचुली पहाड	देवचुली	देउचुली पहाडलाई पर्यटकिय स्थलको रुपमा विकास गर्ने	१०
७	कालिका मन्दिर, तिनकन्या माई, सामुदायिक वन क्षेत्रका फाँटहरु		कालिका मन्दिर, तिनकन्या माई, सामुदायिक वन क्षेत्रका फाँट क्षेत्रलाई धार्मीक तजा पर्यटकिय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्ने, होटल व्यवसाय, पिकनिक पार्क निर्माण	५०

९	घुमाउरी पिकनिक स्थल	घुमाउरीतिन सामुदायिक वन तिनघरे	घुमाउरी पिकनिक स्थललाई पिकनिक हबको रुपमा विकास गर्ने	१५
	महाराजा मन्दिर	विशालटार, तिनघरे, बहत्तर	महाराजा मन्दिरलाई धार्मीक तथा पर्यटकिय स्थलका रुपमा विकास गर्ने	१०
१०	महाराजा मन्दिर	महाराजा मन्दिर	महाराजा मन्दिर	१०
११	बौद्ध विहार, मठ मन्दिर	पृथ्विनगर टोल, धारापानी, एकता सामुदायिक वन क्षेत्र	बौद्ध विहार, मठ मन्दिरलाई पर्यटकिय क्षेत्रका रुपमा विकास गर्ने	१०
	पिकनिक पार्क, सार्वजनिक खेल मैदान	एकता सामुदायिक वन	एकता सामुदायिक वनलाई पिकनिक पार्क, सार्वजनिक खेल मैदान	१०
१२	कालीका मन्दिर, शिवालय मन्दिर, गौडी भगवती	मुक्तिक्षेत्र, नागपोखरी,जन बस्ति, गौडी चोक	कालीका मन्दिर, शिवालय मन्दिर, गौडी भगवती मन्दिर क्षेत्रलाई धार्मीक तथा पर्यटकिय क्षेत्रका रुपमा विकास गर्ने	१०
१३	धार्मीक क्षेत्र		धार्मीक क्षेत्र र नारायणी नदि क्षेत्रलाई धार्मीक तथा पर्यटकिय क्षेत्रका रुपमा विकास गर्ने	१५
१५	सिकर्मी डकमी	परिवर्तन टोल, नारायणी टोल, गोदावरी टोल, संयुक्त टोल	सिकर्मी, डकमी, मोबाइल मर्मत	१०
	सिलाई कटाई र बुनाई	परिवर्तन टोल, नारायणी टोल, गोदावरी टोल, संयुक्त टोल	सिलाई कटाई र बुनाई एडभान्स तालिम, पुर्ण व्यवसायिक बनाउने	१०
	बाँसको काम	परिवर्तन टोल, नारायणी टोल, गोदावरी टोल, संयुक्त टोल	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	५
१५	बाल उद्यान	जागृती टोल र शिवालय टोल	बाल उद्यान, खेल मैदान	५
१७	धार्मीक तथा पर्यटकिय क्षेत्र		धार्मीक तथा पर्यटकिय क्षेत्रहरुको प्रवर्द्धन र उद्यमहरुको विकास	

3.8 उद्यम विकासका चुनौती तथा समस्या विश्लेषणः

यस नगरपालिकामा उद्यम विकासको लागि प्रशस्त सम्भावना छ र विभिन्न सेवा प्रदायकहरूबाट उद्यम विकासका प्रयासहरू भैरहेका पनि छन् । यति हुदाहुँदै पनि उद्यम विकासका लागि निम्न अनुसारका चुनौतिहरू तथा समस्याहरू देखिएका छन्ः

३.४.१ चुनौतीहरूः

- ठूलठूला मेसिनबाट उत्पादन भएका सामाग्रीसँग प्रतिस्पर्धा गर्न गाह्रो भएको ।
- दातृ निकाय तथा गै.स.स.हरूले कार्यक्रम अनुसारका फरक फरक कार्यान्वयन गर्ने नीति रहेको छ जस्तै कृषि, पशु, वन, महिला बालबालिका, गरिवि निवारण कोष जस्ताका लक्षित समूह समान भएतापनि उनिहरूको उद्यम विकासमा गरिने गतिविधी फरक गरिएका छन् । जसरी मेडेप मोडलमा ६ वटा विभिन्न चरणमा व्यवसाय विकासमा सहयोग गरिन्छ भने कतिपयले एउटा दुईटा चरणमा मात्र सहयोग गर्ने गरिएको पाइन्छ । यसले गर्दा एउटै किसिमको नतिजा भेटन नसकिएको ।
- लगानी मैत्री वातावरण नहुनु जस्तो सबभन्दा गरिवलाई सब भन्दा चर्को ब्याज, संस्थागत खरिदमा १० प्रतिशत महगो भएता पनि स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिने प्रावधान हुदाहुँदै पनि कार्यान्वयन नहुनु ।
- उद्यमीलाई नीतिगत प्रावधानकाबारेमा पूर्ण जानकारी नहुनु र उद्यमी त्यसप्रति सचेत नहुनु ।
- भएका स्रोत साधनलाई उद्यम मैत्री नवनाइनु ।
- रेमिट्यान्सलाई उद्यमशील क्षेत्रमा प्रवाह नगर्ने ।
- अति गरिबको स्रोत साधनमा पहुँच बृद्धि सहज हुन नसक्नु ।
- साना व्यवसाय गर्न चाहनेले धितोको अभावमा ऋण नपाउने र पाएपनि चर्को ब्याज तिर्नुपर्ने ।
- स्थानीय सीपलाई पहिचान र प्रोत्साहन गर्ने वातावरण नहुनु ।
- युवालाई व्यवसाय प्रति आकर्षित नगरिनु ।
- आवश्यक सूचनाको कमी, उपभोक्ता ज्ञानको कमी
- प्रशोधन र भण्डारणको समस्या
- उद्यमशिलताको ज्ञानको कमी
- अपर्याप्त सीप र अधुरो ज्ञान
- उद्यमशील संस्कारको कमिले गर्दा सहयोग छुटि सकेपछि व्यवसायिक दिगोपना नहुनु ।
- लघु उद्यमीका उत्पादनको लागी बजार व्यवस्था नहुनु र उद्यमिलाई बजारको बारेमा ज्ञानको कमी हुनु

- स्थानिय स्रोत र साधनमा आधारित उद्यम स्थापना नहुनु
- देखासिखीमा एकै प्रकारका उद्यम स्थापना गरिनु र फरक तरिकाले नसोच्नु
- उद्यम स्थापनाका लागी अप्ठ्यारा कानूनी प्रावधान हुनु (जस्तै उद्यम दर्ता गर्न जाँदा अपनाइने फरक मापदण्ड)
- परम्परागत सीपमा आधारित पेशा सम्मानित नहुनु र सो पेशालाई आधुनिककरण गर्नेतर्फ ध्यान नदिनु
- उद्यम विकासमा काम गर्ने सेवा प्रदायकहरू स्थाई नहुनु
- उद्यमिले उद्यमलाई निरन्तरता नदिनु
- गुणस्तरिय र प्रतिस्पर्धी उत्पादन नहुनु
- बजारको माग अनुसारको उत्पादन नहुनु
- मानिसमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास नहुनु
- दक्षजनशक्ति विदेश पलायन हुनु
- आवश्यक प्राविधिक सेवा उपलब्ध नहुनु
- नया प्रविधि सहज रूपमा उपलब्ध नहुनु ।
- हुवानीको समस्या ।

३.४.२ बित्तीय सेवा प्रदायकहरूः

यस देवचुली नगरपालिका अन्तरगत १२ वटा सहकारी संस्थाहरू छन्तापनि लघु उद्यमीहरूको सहज पहुँच बृद्धि गर्न थप प्रयास गर्नुपर्ने छ ।

३.४.३ समस्या विश्लेषण:

तालिका १०: समस्या विश्लेषण तालिका

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरू	तत्कालिन असर	मुख्य कारणहरू	अन्तरनिहित कारणहरू	समाधानका सम्भावित उपायहरू	लिनुपर्ने मुख्य-मुख्य रणनीतिहरू
उद्यमशील संस्कार नहुँदा मानव श्रोत विदेश पलायन	उर्जाशील जनशक्तिको अभाव	मानव श्रोत विदेश पलायन हुनु	रोजगारीको अभाव	रोजगारमूलक व्यवसाय प्रवर्द्धनमा जोड दिनुपर्ने	बजार मुख तथा रोजगार मुख व्यवसाय पहिचान गर्ने ।
स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता नदिनु	स्थानीय उत्पादनको विक्री कम हुनु	गुणस्तरमा प्रतिस्पर्धी बन्न नसक्नु	व्यवसायिक सीपमा कमी	व्यवसायिहरूको सीप विकास गर्नुपर्ने	स्थानीय उत्पादनको बजार प्रवर्द्धनमा जोड दिने र सरकारी, गैह्र सरकारी संस्थाहरूले अनिवार्य रूपमा १० प्रतिशत सम्म महँगो भएपनि स्थानीय उत्पादन प्रयोग गर्न पैरवि गर्ने ।
अरु उत्पादकहरूसँग प्रतिस्पर्धा गर्न नसक्नु	प्रतिस्पर्धाको बजारमा टिक्न नसक्नु	लगानीको तुलनामा उत्पादनको मात्रा कम भएकोले	प्रविधिको अपुग	प्रविधि विकास	उपयुक्त प्रविधिको आवश्यकता बारे अध्ययन गरी प्रविधि भित्र्याउन जोड दिने
मूल्य श्रृंखलाका हरेक तहमा एउटै ब्यक्ति/समूह जिम्मेवार हुन खोज्नु	न्यून सफलता	क्षमता भन्दा बढि जिम्मेवारी	कम मुनाफा हुँदा अरुको ज्याला दिन नसक्नु	उत्पादनको मात्रा बृद्धि गरी मूल्य श्रृंखलाका ऋनय पक्ष सँगको सहकार्य बृद्धि गर्ने	उत्पादन क्षमताको अध्ययन गरी उत्पादन बृद्धिको आवश्यक रणनीतिक हस्तक्षेप गर्ने

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरू	तत्कालिन असर	मुख्य कारणहरू	अन्तरनिहित कारणहरू	समाधानका सम्भावित उपायहरू	लिनुपर्ने मुख्य-मुख्य रणनीतिहरू
व्यवसायिक अवसरको पहिचान तथा विश्लेषण नहुनु	बजारले नमार्गेको व्यवसाय शुरु भए	पर्याप्त बजार विश्लेषण नहुनु	व्यवसायीको बजार विश्लेषण सहितको व्यवसायिक योजना नहुनु	व्यवसाय शुरु गर्नु पूर्व देखि निरन्तर बजार विश्लेषण गर्नुपर्ने	बजार विश्लेषण बाट उपयुक्त देखिएका व्यवसाय संचालन गर्न उत्प्रेरित गर्ने
उत्पादन गुणस्तरीय नहुनु	विक्री भएन	प्रतिस्पर्धामा टिक्न नसक्नु	मूल्य र गुणस्तरको अनुपात नमिल्नु	गुणस्तर विकास र मूल्य निर्धारण बारे व्यवसायीलाई उचित परामर्श दिनुपर्छ	मूल्य गुणस्तर र बजारको अन्तर सम्वन्ध बारे अनुशिक्षण दिने ।
नगर विकासमा भौतिक पूर्वाधार मात्र प्राथमिकतामा पर्नु र लघु उद्यम छाँयामा पर्नु	उद्यमिले पछाडी परेको महसुस गर्छन ।	विकासे अफिसहरूको मनोगत धारणा	नीतिगत व्यवस्था बाध्यात्मक नहुनु	बजेटको निश्चित प्रतिशत लघु घरेलु तथा साना उद्यम प्रवर्द्धनमा लगाउने नीति हुनुपर्छ	संस्थागत उपयोगका लागि स्थानीय उत्पादनलाई प्राथमिकता दिन पैरवि गर्ने
उद्यम विकासका लागि उपयुक्त प्रविधि बारे जानकारी नहुनु, भित्र्याउन नसक्नु र प्रयोगमा ल्याउन नसक्नु	स्थानीय उत्पादन पछाडी परेको	लागत र गुणस्तर प्रतिस्पर्धी बन्न नसक्नु	पुरानो प्रविधि, प्रविधिको अल्पज्ञान र प्रविधिलाई कम महत्व दिने परिपाटी	बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने गरी उत्पादन गर्ने प्रविधि भित्र्याउने	उपयुक्त र आवश्यक प्रविधिको पहिचान गरी भित्र्याउने
परम्परागत प्रवृत्ति र चिन्तन बाट बाहिर निस्केर उद्यमी चिन्तन नहुनु	व्यवसाय धरासायी भए	घाटा भयो	उद्यमशील सीपको अभाव	उद्यमशीलताको विकास हुनुपर्ने	नगर भित्र उद्यमशीलताको पैरवि व्यापक गर्ने

लघु उद्यम विकासका क्षेत्रमा देखिएका समस्याहरू	कृषिलाई व्यवसायीकरण गर्न नसक्नु	बजारीकरणको संजालमा आउन नसक्नु	लघु उद्यममा गुणस्तर र निरन्तरता भन्दा पनि संख्यालाई मात्र ध्यान दिनु
तत्कालिन असर	निर्वाहमुखि मात्र बल्न गयो	बाहिरी बजारमा पहुँच भएन	खुलेका उद्योगहरू पनि बन्द भए
मुख्य कारणहरू	कृषिलाई उद्यमको रूपमा स्वीकार नगर्नु	संजालमा पहुँच नहुनु	संख्यात्मक प्रगतिलाई ठूलो मान्ने प्रवृत्ति
अन्तरनिहित कारणहरू	अबको कृषि निर्वाहमुखि नभई देशको सबैभन्दा ठूलो उद्यम हो र करिब ८०% कृषक यसका मालिक हुन भन्ने रणनीतिक अभाव	त्यसको न्यूनतम ज्ञान नहुनु	कार्यक्रमका उद्देश्यहरू पनि संख्या केन्द्रित भएर
समाधानका सम्भावित उपायहरू	कृषि उद्यम विकास कार्यक्रम लागू गर्नुपर्छ	बजार संजाल संग सम्पर्क सूत्रको काम गर्नुपर्ने	संख्या भन्दा गुणस्तर र आयस्तर बृद्धि केन्द्रित उद्देश्य र कार्यक्रमहरू हुनुपर्ने
लिनुपर्ने मुख्य-मुख्य रणनीतिहरू	उद्यमी विकास कार्यक्रममा कृषि उद्यम विकास कार्यक्रमलाई पनि समायोजन गरेर लैजाने ।	स्थानीय उत्पादनलाई बाहिरी बजारको संजालमा आबद्ध गर्दै लैजाने	उद्यमहरूको स्तर अध्ययन गरी गुणस्तर बृद्धिको लागि विशेष जोड दिने

खण्ड - ४: आगामी ५ वर्षको रणनीतिक योजना

४.१ पृष्ठभूमि

विकासोन्मुख मुलुक नेपालको आर्थिक विकासका लागि उल्लेखनीय योगदान पुऱ्याउन सक्ने सम्भाव्यता रहेका नेपाली उद्योगहरूको विकास र प्रवर्द्धन आजको अपरिहार्य आवश्यकता हो । नेपाल सरकारको तेह्रौँ योजना (आर्थिक वर्ष २०७०/७१-२०७२/७३) ले पनि वि.सं. २०७९ (सन् २०२२) भित्र नेपाललाई अल्प विकसित मुलुक बाट विकासशील राष्ट्रमा स्तरोन्नति गर्ने दीर्घकालीन सोच राखी देशमा व्याप्त आर्थिक तथा मानवीय गरिबी घटाई आमजनताको जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष परिवर्तनको अनुभूति दिलाउने उद्देश्य लिएको छ । यसका लागि निर्यात प्रवर्द्धन र आयात प्रतिस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउने खालका वस्तुहरूको देशभित्रै गुणस्तरीय उत्पादन गर्ने एवम् रोजगारी प्रदान गर्नसक्ने उद्योगहरूको अझ विकास एवम् स्तरोन्नति गर्नु अपरिहार्य छ । यस्तो अवस्थामा आयात प्रतिस्थापन गर्न सक्नेमा लघु,घरेलु तथा साना उद्यमहरू अग्रपङ्क्तिमा रहेका छन् ।

लघु उद्यमको माध्यमद्वारा न्यून आय भएका गरिब परिवारहरूको आय वृद्धि गरी उनीहरूको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने लक्ष्यका साथ संयुक्त राष्ट्रसंघीय विकास कार्यक्रमको प्राविधिक सहयोगमा नेपाल सरकारले सन् १९९८ देखि नेपालका १० जिल्लाहरूबाट सुरु गरी हाल ३८ जिल्लामा पुऱ्याएको लघु उद्यम विकास कार्यक्रम जनताको आर्थिक सम्बृद्धिमा उपयोगी हुने बिगतका अनुभवले पुष्टी गरेको छ । हाल यस कार्यक्रमलाई अप्टिमल एडको सहयोग प्राप्त छ ।

श्रोत सम्भाव्यता अध्ययन, सामाजिक परिचालन, उद्यमशिलताको विकास, प्राविधिक सीप, लघु कर्जामा पहुँच, बजारीकरण, उपयुक्त प्रविधि, वस्तु विविधीकरण, गुणस्तर नियन्त्रण एवं आवश्यक व्यावसायिक परामर्श जस्ता क्षेत्रहरू समेटिएको यस अवधारणालाई एकीकृत लघु उद्यमविकासको मोडेल (मेड मोडेल) भनिएको छ । यस कार्यक्रमको सफलता पश्चात नेपाल सरकारले गरिबीनिवारणका लागि लघु उद्यमविकास कार्यक्रम (मेडपा) को रूपमा आ.व. २०६६/६७ देखि आन्तरिकीकरण गरी चालु आ.व. ०७४/७५ मा ७५ वटै जिल्लाका ५३७ स्थानीय तहमा कार्यक्रम संचालन भईरहेको छ । यसैअनुरूप तत्कालिन केही नगरपालिका/गाविसहरूले गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यान्वयन कार्यविधि तथा सञ्चालन निर्देशिका, २०६७ अनुसार आफ्नो आवधिक गाउँ उद्यम विकास योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याइसकेका छन् ।

स्थानीय स्तरमा स्थापना भै सञ्चालनमा रहेका लघुउद्यम तथा उद्यमीहरू सफल देखिएका, यसबाट स्थानीय स्तरमा रोजगारीको अवसर श्रृजना भएको, स्थानीय स्रोत साधनको समुचित उपयोग भएको र गरीबी न्यूनीकरणमा सहयोगी रहेको हुँदा लघु उद्यम विकास मोडललाई स्थानीय निकायहरूले आन्तरिकरण गरिरहेका छन् । उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनबाट यस पद्धतिलाई अझ व्यावहारिक र नतिजामुखी गराई स्थानीयस्तरमा थप रोजगारी र आम्दानी बृद्धि गर्ने विषयहरू जिल्लाको प्राथमिकतामा रहेका छन् । यसरी सिकिएको अनुभवलाई संस्थागत गरी स्थानीय विकास प्रक्रियाको

मूलप्रवाहीकरणमा ल्याउन आवश्यक देखिएको छ । यसै अवधारणा बमोजिम स्थानीयतहमा लघु, घरेलु तथा साना उद्यम विकास गर्न स्थानीय तहको अगुवाइमा उद्यम विकास रणनीतिक योजना तर्जुमा गर्ने कार्य प्रारम्भ भएको छ ।

४.२ उद्यम विकास सम्बन्धी मुख्य सिद्धान्त तथा अवधारणा (Key Principles and Approaches):

नेपाल सरकारको चाहना बमोजिम विभिन्न विकास साभेदार संस्थाहरूको आर्थिक सहयोगमा संयुक्त राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (युएनडिपि) को आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मेडेप) कार्यान्वयन भएको हो । सन् १९९८ मा शुरु भएको यो कार्यक्रमको प्रथम चरण सन् १९९८-२००३ मा १० जिल्ला, दोस्रो चरण सन् २००४-२००८ मा २५ जिल्ला, तेश्रो चरण सन् २००८-२०१३ मा ३८ जिल्लामा संचालन भएको र चौथो चरण सन् २०१४- २०१८ मा मेडपा कार्यान्वयन हुने ७७ जिल्लामा मेडपाको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धिमा सहयोग गर्ने रहेको छ । यसरी चौथो चरणसम्म आईपुग्दा विभिन्न दातृसंस्थाहरू जस्तै राष्ट्र संघीय विकास कार्यक्रम (UNDP), बेलायत सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास विभाग (DFID), न्युजिल्याण्ड सरकार (NZAID) र अष्ट्रेलियन सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (AusAID), क्यानडा सरकारको अन्तर्राष्ट्रिय विकास संस्था (CIDA) बाट प्राप्त सहयोग UNDP मार्फत परिचालन गरिएको छ । हाल चौथो चरणमा अष्ट्रेलियन सरकारको वैदेशिक मामिला तथा व्यापार विभाग (DFAT) बाट सहयोग प्राप्त भएको छ र विभिन्न ६ चरणको मोडल सफल देखिएको छ ।

यसरी स्थापित मोडललाई मेडेपबाट आन्तरिकिकरण गराउँदै मेडपाको ५ वर्षे रणनीतिक योजना (प्रथम) ले हासिल गरेका सफलतासंगै यसलाई निरन्तरता दिई आगामी ५ वर्ष भित्रमा देशका सबै स्थानीय तहमा कार्यान्वयन गर्नका लागि मेडपा ५ वर्षे रणनीतिक योजना (२०७५/७६- २०७९/८०) दोस्रो प्रस्ताव गरेको छ । मेडपा ५ वर्षे रणनीतिक योजना प्रथमको सिद्धान्त र अवधारणामा स्थापित यस दोस्रो रणनीतिक योजनाले करिब एक लाख लघु उद्यमी सिर्जना गर्ने, एक लाख पचास हजार लघु उद्यमीहरूको स्तरोन्नति गर्ने, अति गरिब परिवारका लागि १,१०० वटा साभ्ना सुविधा केन्द्र स्थापना गर्ने, उद्यमीहरूको बजार सम्बन्ध विकास गर्ने तथा मेडपाका सरोकारवालाहरू विशेषगरी केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहका जनप्रतिनिधीहरू, कर्मचारीहरू, उद्यमी संघहरू, व्यवसाय सेवा प्रदायक संस्थाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्नुका साथै मेडपाका लागि तीनै तहमा संस्थागत क्षमता विकास गर्नु रहेको छ । यस रणनीतिक योजनाको कार्यान्वयनबाट कम्तीमा एक लाख पैतालिस हजार जनाले प्रत्यक्ष रोजगार पाउने तथा करिब ६५ हजार घर परिवार गरिबीको रेखा माथि आउने अनुमान गरिएको छ । यो योजना कार्यान्वयनका लागि कुल अनुमानित बजेट रु ११ अरब २ करोड ८० लाख छ जसको केहि अंश प्रदेश र स्थानीय तहबाट प्राप्त हुने अनुमान गरिएको छ । यसले निम्न सिद्धान्त तथा अवधारणहरू अंगिकार गरेको छ:

४.२.१ गरिबीको रेखामुनि रहेकालाई लक्षित गर्नु (Targeting People Living below Poverty Line)
मेडपा एक लक्षित कार्यक्रम हो र यसले गरिबीको रेखामुनी रहेका वर्गको मागहरूलाई सम्बोधन गर्दछ । यस कार्यक्रमले अति विपन्न वर्ग, महिला, दलित, आदिवासी जनजातलाई लक्ष गरी दूर्गम तथा सेवाको

पहुँच कम पुगेका क्षेत्रहरूमा उद्यम विकासका कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दछ । मेडपाले नेपाल सरकारको गरिबी निवारण रणनीति अनुसार कार्यहरू गर्दै सिमान्तकृत तथा गरिबोन्मुख वर्गका लागि लक्षित कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्दछ । मेडपाले दिगो विकास लक्षको अति गरिबी र भोक निराकरण, महिला सशक्तिकरण, समावेशी विकास आदि क्षेत्रमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्‍याउँदछ । नेपाल सरकारको गरिबलाई पहिचान गर्ने विशेष अभियान अन्तर्गत गरिब परिचय-पत्र वितरण भएपछि मेडपाको लक्षित वर्ग पहिचान गर्न अझ सहज वातावरण बन्दछ । यस कार्यक्रमका लक्षित वर्गहरूमा त्यस्ता परिचय- पत्र बाहकलाई समेट्न सकिनेछ ।

४.२.२ रोजगारी सिर्जना: (Employment Generation)

मेडपाको एक प्रमुख उद्देश्य रोजगार सिर्जना गर्नु हो । ग्रामीण इलाकाहरूमा मूल्य अभिवृद्धिका लागि उच्च सम्भावना भएका लघु उद्यमहरूको प्रबर्द्धन गरेर मेडपाले स्वरोजगार लगायत बढ्दो मात्रामा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रोजगार सिर्जनामा जोड दिन्छ । क्षमता अनुसारको सीप तथा सो अनुसारको व्यवसाय शुरु गर्नमा सहयोग उपलब्ध गराउनमा यस कार्यक्रमले जोड दिएको छ ।

४.२.३ स्थानीय श्रोतहरूको उपयोग (Local Resource Utilization)

लघु उद्यममा आधारित वस्तु र सेवाहरूको विकास र प्रबर्द्धनका लागि बजारको माग र सम्भाव्य श्रोतहरूको पर्याप्त जानकारीका आधारमा स्थानीय तहहरूको छनौट गरी कार्यक्रमको शुरुवात गरिन्छ । उद्यमहरूको सफलता स्थानीय तुलनात्मक लाभलाई बढि भन्दा बढि उपयोग गर्न सक्ने समुदायको क्षमताका आधारमा निर्भर गर्दछ । स्थानीयस्तरमा उपलब्ध श्रोतहरूको पहिचान र विश्लेषण गहन रूपमा गरिन्छ । लघु उद्यमहरूको विकास र प्रबर्द्धनका लागि बजार अवसरहरूलाई दृष्टिगत गरी मागमा आधारित नाफायोग्य उद्यमहरूको छनौट मार्फत दिगो व्यवसायको लागि सुनिश्चित हुने लक्ष कार्यक्रमले लिएको छ । यसले स्थानीय श्रोतमा नकारात्मक असर पार्नेतर्फ ध्यान दिनुका साथै सहभागीहरू विच समतामूलक लाभ वितरण गर्दछ ।

स्थानीय श्रोत साधनको उपलब्धता, कच्चा पदार्थ, श्रम र मानिसको परम्परागत सीप सबै स्थानमा एक नासको हुनु पर्छ भन्ने छैन । तसर्थ उद्यमी तथा उद्यमको छनौट गर्दा यस्ता विशिष्ट सम्भाव्यता र अवसरहरूमा पर्याप्त ध्यान पुरयाउनु पर्छ । ग्रामीण बजार केन्द्र (Rural Market Center) हरू ग्रामीण उद्यमीकरणका लागि परम्परागत सम्भाव्य उद्यमका क्षेत्रका रूपमा छनौट गरिन्छन् । जिल्लामा ग्रामीण उद्यमशीलता विकासका लागि यस्ता प्रयत्नहरूले हौसला प्रदान गर्नुका साथै लघु उद्यम विकासका गतिविधिमा प्रत्यक्ष सहयोग पुरयाउछन् । न्यून उपयोग गरिएका वा पूर्णरूपमा उपेक्षा गरिएका प्राकृतिक श्रोतहरूमा आधारित भएर उद्यम खोल्न प्रोत्साहन गर्नु यस कार्यक्रमको रणनीति हुनेछ । प्रतिस्पर्धात्मक र तुलनात्मक लाभ भएका अर्ध तयारी वा तयारी उत्पादनहरू बढाएर मूल्य अभिवृद्धिको अवधारणालाई व्यवहारमा उतार्न सकिन्छ । प्रयोग नआएका वा खेर गैरहेका प्राकृतिक श्रोतहरूको उपयोग बढाउँदा रोजगारी तथा आय आर्जनका अवसरहरू प्रबर्द्धन हुन पुग्दछन् । यसले स्थानीय तहहरूलाई स्थानीय श्रोतको उपयोग बढाई राजश्व वृद्धिमा पनि सहयोग पुग्न सक्दछ ।

४.२.४ समावेशीकरण: (Inclusion)

असन्तुलित भौगोलिक विकास, गहिरोरुपमा जरा गाडेर बसेको आर्थिक-सामाजिक असमानता, राजनीतिक रुपमा बहिष्करणमा परेका समुदायहरूको उत्थानका लागि सार्थक प्रयत्नहरू गरिरहनु पर्छ। मेडपाले नीतिगत, संस्थागत र कार्यक्रमको तहमा लैगिंक र समावेशीकरणको सिद्धान्त अवलम्बन गरेको छ। यस अन्तर्गत प्रत्यक्ष रुपमा लक्षित गरिएका समूहहरू महिला, दलित, आदिवासी जनजाति, मधेशी, मुशिलम, अपांगता भएका व्यक्तिहरू र अन्य पछि परेका विशेषतः विपन्न वर्ग पर्दछन्।

४.२.५ साझेदारी/सहकार्यको अवधारणा (Collaborative Approach)

विभिन्न संघ संस्थाहरूले गरेको प्रयास तथा कार्यक्रमहरू बीच अझ बढि प्रभावकारी प्रतिफल हाँसिल गर्न मेडपाले विभिन्न सरकारी तथा स्थानीय तहहरू, निजी क्षेत्र, सहकारी तथा समुदायमा आधारित संघ संस्था, लघु उद्यमी समूहहरूको संघ तथा नागरिक समाजसँग सहकार्य तथा समन्वय गरी कार्य गर्नेछ। उद्यम विकास गतिविधिहरूमा उद्योग मन्त्रालयले विभिन्न सम्बद्ध मन्त्रालय तथा द्विपक्षीय र बहुपक्षीय निकायहरूसँग समन्वयकारी भूमिका निर्वाह गर्नेछ। श्रोत परिचालनलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि पर्यटन, कृषि विकास,

पशुपन्छि, वन तथा भूसंरक्षण मन्त्रालयहरुबिच सहकार्यात्मक रणनीतिहरू अवलम्बन गरिनेछन्। प्रदेश तथा स्थानीय तहमा समेत लघु उद्यम विकासमा सहयोग गर्ने संस्थाहरू बीच प्रभावकारी सञ्जाल तयार गरिनेछ।

४.२.६ सम्भाव्य बजार र मागका आधारमा निर्देशित अवधारणा (Need- Based, Market Potential and Demand- Driven Approach)

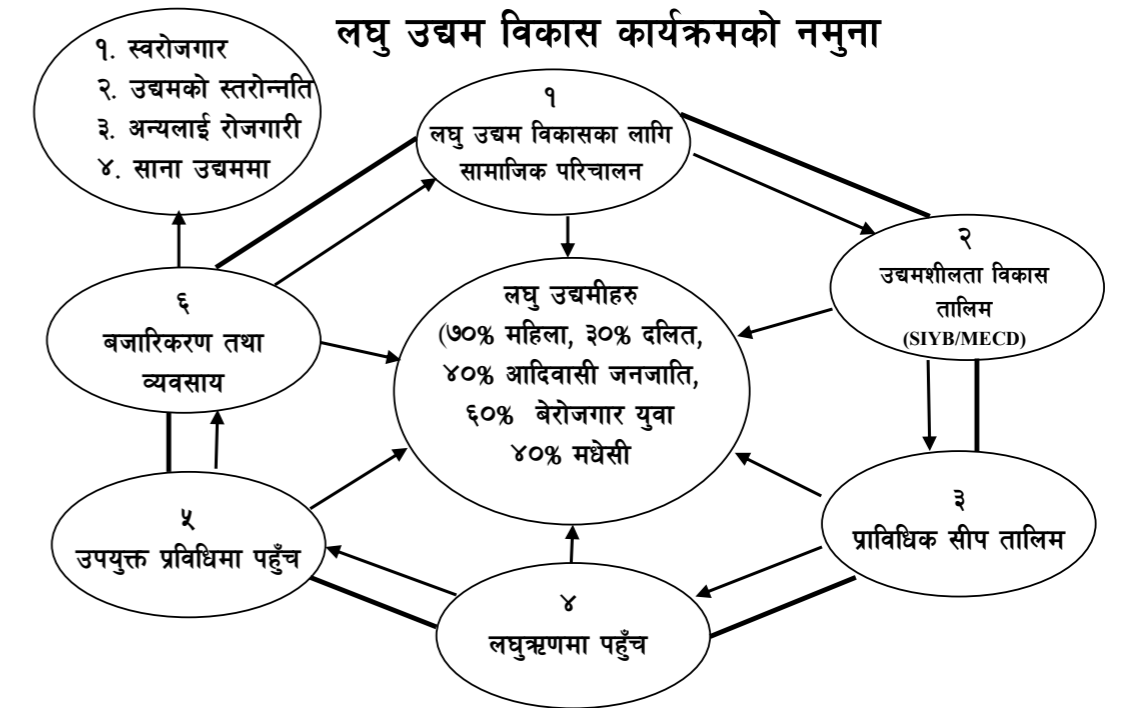
लघु उद्यमीहरूलाई बढि भन्दा बढि लाभ प्रदान गर्न मेडपाले उद्यम विकासका लागि उद्यमीहरूको माग, बजार सम्भाव्यता, कच्चा पदार्थमा आधारित रहेर निम्न तिन पक्षहरूलाई ध्यान दिएर कार्य गर्दछः

मागमा आधारित रणनीति

४.२.७ एकीकृत अवधारणा (Integrated Approach)

कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनको सुनिश्चितताका लागि एकीकृत अवधारणा अनुरूप कार्य गरिनेछ। यस अवधारणा अन्तर्गत विगतको अनुभवबाट प्रमाणित भैसकेका प्रकृयाहरू जस्तै सामाजिक परिचालन, उद्यमशीलता विकास, सिपमुलक तालिम, लघु वित्तमा पहुँच, उपयुक्त प्रविधि, बजारीकरण, व्यवसायिक परामर्श र लघु उद्यमको स्तरोन्नतिका साथै लघु उद्यम विकासका लागि नीतिगत वातावरण निर्माणमा निरन्तर जोड दिइनेछ। तलको चित्रमा देखाइएका चरणहरूको अनुसरणले लघु उद्यमहरूले ६ चरण पार गर्दै स्तरोन्नति गर्दछन्। एकीकृत अवधारणाका चरण निम्न अनुसार छन्।

उद्यम विकास कार्यक्रममा लक्षित वर्गलाई तालिम मात्र दिइदैन, अन्त्यमा उनिहरूलाई नै उद्यमी बनाईन्छ, र समुदाय/वस्तिहरूमा उद्यमशीलता संस्कारको विकास गर्दछ।

४.२.८ क्षमता विकास (Capacity Development)

मानव पूँजी मेडपाको मुख्य चासो हो। यस कार्यक्रममा लघु उद्यमी तथा लघु उद्यम विकाससँग सम्बन्धित कार्यान्वयन गर्ने निकायहरूको क्षमता विकासमा ध्यान दिइनेछ। यसका लागि मेडपाले निम्न क्षेत्रहरूमा सरोकारवालाहरूको क्षमता अभिवृद्धि गर्नेछः

- क) लघु उद्यममा संलग्न बहुसरोकारवाला सहभागीहरूसँगै रहेर गर्ने नीति विकास र अनुगमन प्रकृया
- ख) राष्ट्रिय स्तरमा लघु उद्यम विकास र सरोकारवालाहरु बिच समन्वय र सहकार्य
- ग) उद्यम विकास सहजकर्ताहरु जस्ता स्थानीय दक्ष जनशक्ति पर्याप्त मात्रामा तयार गर्नका लागि सहकार्यका प्रयासहरु
- घ) लैंगिक एवं सामाजिक समावेशीमा आधारित नतीजामुखी कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन र मूल्यांकन
- ङ) एकीकृत गरिबोन्मुख र समावेशी लघु उद्यम रणनीतिको विकास
- च) गरिबमुखी सार्वजनिक निजी साभेदारी विकास, उपकरण र व्यवस्थापन
- छ) उद्यमीहरुको नेतृत्वदायी क्षमताको विकास
- ज) प्रदेश र स्थानीय तहमा क्षमता विकास
- झ) नयाँ उद्यम विकास सहजकर्ता तयार गर्ने नियुक्त गर्न सम्बन्धित संस्थाहरूसंग सहकार्य गर्ने ।
- ञ) कार्यक्रमहरुलाई नयाँ राजनैतिक परिप्रेक्षमा सशक्त रूपमा कार्यान्वयन गर्न सम्बन्धित सबै सरोकारवाला जस्तै राजनैतिक नेतृत्व, सहजकर्ता, केन्द्र, प्रदेश तथा स्थानीय तहका सरकारी कर्मचारी, लघु उद्यमी महासंघ तथा जिल्ला संघहरु (MEGA, DMEGA, PMEGA, NMEFEN), व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरु (BDSPOs) को क्षमता विकास गर्ने ।

मेडपाका गतिविधिहरु स्थानीय व्यवसायिक संस्था तथा संगठनहरुलाई प्रबर्द्धन गर्दै लघु उद्यम तथा रोजगारीका अवसरहरु प्रति केन्द्रित हुनेछन् ।

- (क) स्थानीय उद्यम विकास समिति सक्रिय हुनुका साथै यस समितिका सदस्यहरुले पारस्परिक उत्तरदायित्व निर्वाह गर्नेछन् ।
- (ख) गरिबोन्मुख तथा समावेशी लघु उद्यम विकास रणनीतिलाई प्रदेश तथा स्थानीय तहको सन्दर्भ र सम्भाव्यताका आधारमा विकास गरिनेछ ।
- (ग) संस्थागत सिकाईका लागि लघु उद्यम विकास रणनीति, योजना तथा गतिविधिलाई अनुगमन तथा मूल्यांकनमा जोड दिइनेछ ।
- (घ) लघु उद्यम विकासका लागि गरिबोन्मुख सार्वजनिक निजी साभेदारी, उपकरण र लगानीका गतिविधिहरुमा मार्गदर्शन र अनुगमन गरिनेछ ।
- (ङ) लैंगिक तथा सामाजिक समावेशीकरण, समता र दिगो विकासमा जोड दिइनेछ ।

४.२.९ पारदर्शिता एवं जवाफदेहिता (Transparency and Accountability)

स्थानीय स्तरमा कार्यक्रमका प्राप्त उपलब्धिहरुलाई ध्यान दिएर दुर्गम क्षेत्रमा पुगी कार्यहरु गर्ने सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुका साथै सबै सरोकारवालाहरु बीच समन्वय, निर्णय गर्ने प्रकृया, बजेट, सञ्चालन र यसका नीतिगत पक्षहरुमा मेडपाले पारदर्शिता कायम गर्नेछ । पारदर्शिताका लागि कार्यक्रम तर्जुमा देखि कार्यान्वयन र मूल्याङ्कन सम्मका हरेक चरणमा सक्रियता र अर्थपूर्ण सहभागितामा जोड दिइनेछ । आपसी छलफल तथा अन्तरक्रियालाई घनिभूत बनाउँदै जाँदा कार्यक्रममा जवाफदेहिता पनि स्थापित हुनेछ । सरोकार पक्षहरु मुलतः स्थानीय तहको वस्तीस्तर देखिका वर्गहरुको सहभागिताले योजना तर्जुमा प्रकृयालाई लक्षित वर्गसम्मको पहुँचमा पुरयाउनेछ ।

४.२.१० गरिबोन्मुख सार्वजनिक निजी साभेदारी

(Pro-Poor Public Private Partnership - 5 Ps)

उद्यम सिर्जना र उद्यमशीलता विकास भन्नाले केवल रोजगार प्रबर्द्धन र गरिबी निवारणका रणनीतिहरु मात्र नभएर निजी क्षेत्रको विकासलाई समेत बुझ्नु पर्दछ । विविध क्रियाकलापहरुको दिगो विकास मार्फत गरिबी निवारण र निजी क्षेत्रसितको समन्वयलाई प्रबर्द्धन गर्न भरपर्दो र दिगो प्रयास हुन अति आवश्यक छ । यसले पुनः खरिदको सुनिश्चितता (Buy back guarantee) गर्ने व्यवस्थाका लागि उपयुक्त संरचना प्रदान गर्नेछ । अग्र-पृष्ठ सम्बन्ध र संलग्नता बढाउँदा उच्च मूल्य श्रृंखलाका गतिविधिहरु बृद्धि हुदै जानेछन् । निजी क्षेत्रसँगको सम्बन्ध बृद्धिले बजारीकरण तथा वित्तिय सुविधासँगको पहुँचमा समेत सुधार हुने अपेक्षा गर्न सकिन्छ । उपकरण नीतिले लघु उद्यम र ठूला उद्योग बीच व्यापारिक गतिविधि र सम्बन्धलाई थप मजबुत बनाउन योगदान गर्नेछ ।

मेडपालाई गरिब तथा बहिष्कृतहरुको पहुँच बृद्धि गर्दै सार्वजनिक निजी साभेदारी मार्फत गरिबी घटाउने कार्यक्रमका रूपमा परिभाषित गरिएको छ । लघु उद्यम स्थापना, सञ्चालन र स्तरोन्नति गरेर त्यस्ता वर्गको उत्थानमा जुट्नु नै मेडपाको उद्देश्य हो । यसका लागि सामुदायिक संगठन तथा नागरिक समाजका संस्थाहरुको सीप तथा दक्षतालाई कार्यक्रममा उपयोग गर्न निरन्तर र दिगो सहकार्यलाई प्रबर्द्धन गर्दै लगिनेछ । यस्तो सहकार्यले नै सरकारी संयन्त्र तथा निजी क्षेत्रसँगको साभेदारीलाई मूर्तरूप दिनेछ । यसरी सरकारी संयन्त्र तथा निजी क्षेत्र दुवैले गरिबी न्यूनीकरण गर्ने प्रयत्नमा आइपर्ने जोखिमहरु वहन गर्दै जानेछन् ।

४.२.११ वातावरणीय दिगोपन (Environmental Sustainability)

भौतिक वातावरण, जलवायु परिवर्तन सार्वजनिक स्वास्थ्य तथा संस्कृति माथि नकारात्मक प्रभाव पार्ने लघु उद्यमहरुलाई मेडपाले प्रबर्द्धन गर्दैन । व्यवसायका विभिन्न पक्षले वातावरणमा प्रतिकुल प्रभाव पार्न सक्छन, जसलाई अगाडि नै सम्बोधन गर्न आवश्यक छ । लघु उद्यम विकासको उद्देश्य नै जीविकोपार्जनमा सुधार गर्नु रहेकोले वातावरणमा पार्ने दुष्प्रभावहरुलाई नकार्न नसक्ने उद्यमहरुलाई मेडपाले सहयोग गर्ने छैन । लघु उद्यम विकासले वस्तुतः व्यवसायिक अवसरहरुलाई समेट्न सक्नु पर्दछ, जुन हरित अर्थतन्त्र (Green Economy) ले प्रदान गर्दछ । यसका केही उदाहरणहरुमा प्राङ्गारिक खेती, पुनः नवीकरणीय उर्जा र श्रोतको प्रयोग, उर्जा क्षमता प्रबर्द्धन गरेर प्रविधिको प्रयोग र हस्तान्तरण (जस्तै सुधारिएको चुलो) आदि छन् । मुलुकमा प्राकृतिक श्रोतहरु जस्तैः जलश्रोत, कृषि उत्पादन तथा वनजन्य उत्पादनमा वातावरण तथा जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरु देखिन थालेका छन् । ग्रामीण उद्यमीहरुले वातावरणीय परिवर्तनका यस्ता प्रभावहरुमा क्षति र जोखिम बढ्दै गैरहेको कुरालाई अनुभूत गरिसकेका छन् । प्राकृतिक श्रोतमा आधारित लघु उद्यमलाई यस्तो वातावरणीय दुष्प्रभावबाट जोगाउँदै व्यवसायलाई दिगो बनाउने उपायहरुको खोजी गर्नु आवश्यक भैसकेको छ ।

४.२.१२ उद्यमहरूको दिगोपन (Sustainability of Enterprises)

उद्यमीहरू आफैमा बाँच्न सक्ने बनाउनुका साथै उनीहरूको स्तरोन्नति गर्नु मेडपाको विशिष्ट लक्ष्य हो । लघु उद्यमहरूको गतिशिल परिवर्तन (Dynamic Progression) लाई ध्यान दिएर कार्यक्रमका गतिविधिहरू सञ्चालन गरिनेछन् । सामान्यतः ३-४ वर्ष सम्मको चरणमा सहयोग गरी परिपक्वतातर्फ अघि बढ्ने लघु उद्यमलाई सहयोगको मात्रा घटाइँदै लगिनेछ । अध्ययनहरूले पनि यस्तो सहयोग कम्तिमा ३ वर्ष हुनु पर्ने औल्याइएको छ । सबै उद्यमीहरू प्राकृतिक रूपमा स्वतः सफल हुन्छन् भन्ने नभए जस्तै सबै असफल वनछन् भन्ने निष्कर्ष पनि निकाल्नु हुँदैन । राम्ररी ध्यान पुर्याएर खोलिएको उद्यमीको उद्योगले सार्थक आम्दानी दिन सक्छ तर निश्चित समयको लागि विभिन्न चरणमा चाहिने निरन्तर सहयोग भने जरुरी छ ।

समूहमा आधारित उद्यम विकासका मोडेलहरूले राम्रो कार्य गरिरहेको र सदस्यहरूलाई समेत सशक्त बनाइरहेको पर्याप्त उदाहरण छन् । यद्यपि समूहको गतिशिलता सधैंभरी एकनास रहँदैन । खासगरी जब व्यवसाय परिवर्तन हुन्छ वा बढि विक्रियोग्य श्रोत उपलब्ध हुन्छ वा औपचारिक संगठनात्मक ढाँचा तर्फ अग्रसर हुन्छन्, यस्तो अवस्थामा उनीहरूको आवश्यकता पहिचान गर्दै संगठनात्मक विकासका सहयोगहरू प्रदान गरिरहनु पर्छ । उद्यम विकासको विभिन्न चरणमा विभिन्न प्रकारका सहयोगहरू निरन्तर गरिरहनु पर्छ । संगठनात्मक विकासको जीवन चक्रका दृष्टिकोणबाट हुने आरोह अवरोह तथा परिवर्तनको यस वास्तविकतालाई कार्यक्रमले आत्मसात गर्नेछ । व्यवसायिक योजनाहरूको वार्षिक समिक्षाले उद्यमीको सुधार र दिगोपनामा सहयोग पुरयाउनेछ । नयाँ उपयुक्त प्रविधि र औजारहरू प्रयोग गर्न वा समसामयिक बनाउन आवश्यक ध्यान पुरयाइनेछ ।

४.२.१३ व्यवसाय विकास सेवाको दिगोपन

(Sustainability in Business Development Service Providers)

मेडपाले लघु उद्यमीहरूको मागको आधारमा सेवा प्रदान गर्न प्रदेश तथा स्थानीय तहमा लघु उद्यमको विकासका लागि एक व्यवसाय विकास सेवा केन्द्र प्रबर्द्धन गर्ने लक्ष्य लिएको छ । यस्ता सेवाहरूमा सहूलियत दिइने, शुल्कमा आधारित वा दुवै मिश्रित समेत हुनेछन् । लघु उद्यमी समूह वा लघु उद्यमी समूह संघमार्फत मागमा आधारित विकेन्द्रित व्यवसायिक विकास सेवाको व्यवस्थाका लागि मेडपा दुरदृष्टि अन्तर्गत निम्न विशेषताहरू समावेश छन् :

- लघु उद्यमी समूह वा संघले तयार पारेका क्षमता विकास सम्बन्धी योजनाहरूमा लगानी वा सहूलियत प्रदान गर्न बजेटको केही अंश छुट्याइएको हुन्छ ।
- स्थानीय तह उद्यम विकास समितिले व्यवसाय विकास सेवासंग सम्बन्धित आवश्यक सेवा प्राप्त गर्नका लागि गैर सरकारी/निजी संस्थाहरूबाट आवश्यकता अनुसार खरिद गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछ । यसको लागि स्थानीय तह खरिद संरचना बनाउने रणनीति लिएको छ ।
- लघु उद्यमी, लघु उद्यमी समूह वा संघहरूले व्यवसाय विकास सेवा समयको अन्तरालमा सशुल्क प्राप्त गर्नुपर्नेछ ।

४.२.१४ उद्यमीको संस्थाहरूको दिगोपन

(Sustainability of Entrepreneurs' Associations)

लघु उद्यमीहरूले संकलन गरेको सदस्यता शुल्क, नाफाबाट सामान्य योगदान, स्थानीय श्रोत योजना मार्फत छुट्याइएको निश्चित अंश जस्ता श्रोतहरूको संकलन गर्न सक्ने क्षमताका आधारमा उद्यमीहरूको संगठनको दिगोपन निर्भर गर्दछ । उद्यमीका संगठनको भूमिका लघु उद्यम विकासका लागि मूलतः नेतृत्व विकास, उद्यमीहरूको बजार संजाल विस्तार, सुशासन र नीतिगत बहस जस्ता पक्षहरूमा केन्द्रित हुन आवश्यक छ ।

४.२.१५ नतिजामुखी उपकरण (Results-based Sub-Contracting)

नतीजामुखी उपकरण माध्यमबाट मेडपा कार्यक्रम अन्तर्गत लघु उद्यमी सिर्जना तथा स्तरोन्नतिका कार्यक्रमहरू गरिनेछ । नतीजामुखी उपकरणको मुख्य विशेषता भनेको उपकरण गर्ने संस्थालाई अगाडी नै तोकिएको परिणाम अनुसार उपलब्धि भए नभएको भनी तेश्रो पक्षले लक्ष अनुसार उपलब्धिका बारेमा प्रमाणित गरेका आधारमा मात्र गरिने भुक्तानी हो । स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, कृषि विस्तार सेवा र सीप रोजगारीका क्षेत्रहरूमा नेपाल लगायत विभिन्न देशका अनुभवहरूले नतीजामुखी उपकरणका फाइदाहरूलाई उल्लेख गरेका छन् । यसका फाइदालाई यसरी उल्लेख गर्न सकिन्छ :

- यसले उपभोक्ता र संस्था दुवैमा लाग्ने लागत खर्चमा ठूलो बचत गर्दछ ।
- दक्षता र उपलब्धिका दृष्टिबाट प्रदान गर्ने सेवामा मूल्य अभिवृद्धि गर्दछ । उदाहरणका लागि पारिश्रमिकलाई सोभै उपलब्धिसंग गाँसिएको हुन्छ । कर्मचारीहरू परिणाम निकाल्न बढि समर्पित हुन्छन् ।
- यसले दिगो विकासका लागि पूर्व शर्त तयार गर्दछ र (घ) यसले भ्रष्टाचार र अव्यवस्थालाई न्यूनीकरण गर्दछ ।

४.३ आगामी ५ वर्षको परिकल्पना (Vision):

यस देवचुली नगरपालिकामा उपलब्ध श्रोत साधन, जनशक्ति, सीप र पर्यटकीय संभावनाका अवसरहरू, प्रतिस्पर्धात्मक लाभका क्षेत्रहरू र बढ्दो बजारीकरणको अवसरबाट लक्षित बर्गले प्रतिस्पर्धात्मक लाभ प्राप्त गरी जिवीकोपार्जन तथा आर्थिक समृद्धिमा गुणात्मक सुधार ल्याउन सबै पक्षको सहमती र प्रतिबद्धताका साथ उद्यम विकासको क्षेत्रमा निम्न अनुसार देवचुली नगरपालिकाको दीर्घकालीन सोच निर्धारण गरिएको छ:

“स्थानिय श्रोतहरूको उपयोगबाट उद्यम र रोजगारीमा बृद्धि, देवचुली नगरपालिकाका जनताको समृद्धि” ।

४.३.१. दीर्घकालीन सोच (परिकल्पना) पुरा गर्ने रणनीति :

- सामाजिक सामावेशीकरणलाई केन्द्रित गरी लघु, घरेलु तथा साना उद्योग मार्फत् गरिबी न्यूनीकरण गरिने छ ।

- गरिबी निवारणको लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमको सफल र बलियो अवधारणालाई सबै वडाहरूमा अवलम्बन गरिने छ ।
- गाउँ/नगरपालिका तहमा उद्यम विकासका लागि विभिन्न निकायबाट लगानी गरिने श्रोत तथा प्रदान गरिने सेवालाई एकीकृत ढङ्गले परिचालन गर्न वार्षिक संयुक्त कार्ययोजना बनाई कार्यान्वयन गरिने छ ।
- लघु वित्त र अन्य आर्थिक सेवा सर्वसुलभ व्याजदरमा साना तथा लघु उद्यमीको पहुँचमा पुऱ्याउने ।
- सरकारी तथा संगठित संस्थाहरूले १५ प्रतिशतसम्म महँगो भएतापनि स्थानीय उत्पादनको उपयोगलाई प्राथमिकता दिन पैरवि गरिने छ ।
- सीप विकास तालिम दिदा सहभागीहरूलाई प्रतिस्पर्धी बनन सक्नेगरी पुगदो सीप दिइने छ ।
- जिल्ला तथा नगरको पहिचान बोकेका तथा हाल लोपोन्मुख अवस्थामा रहेका विशेष सीपमा आधारित उद्यमहरूको पुनस्थापना गरि सम्मानित पेशाको रूपमा स्थापित गर्न जोड दिइने छ ।
- सेवा प्रदायकहरू छनौटप्रकृया जटिल भएकाले उनिहरूले काम गर्ने समय भन्दा छनोटमा बढि समय लाग्ने हुदा सेवा प्रभावकारी हुन नसकेको सन्दर्भमा अब उपरान्त यो योजनाको अर्वाधसम्मका लागि पारदर्शी हुनेगरी यस नगरपालिकाको अगुवाइमा सेवा प्रदायक छनौटगर्न पहल गरिने छ ।
- मेडपा मोडेललाई लक्षित समूह अनुकुलन गरिने छ ।
- “लक्षित वर्गका सबै उद्यममा सरिक, कोही पनि नरहुन गरिवि/भन्ने नाराका साथ उद्यम विकासका कृयाकलापहरूलाई केन्द्रित गरिने छ ।
- वैदेशिकरोजगारबाट प्राप्त विप्रेषणको उपयोगद्वारा आयातलाई प्रतिस्थापन हुने गरि उद्यम व्यबसाय परिचालन गर्न उत्प्रेरित गरिने छ ।
- लक्षित वर्गको एक घर एक उद्यम सहितको व्यवसायिक रोजगारमूलक अवस्थाको सिर्जना गरिने छ ।

मध्यम गरीबकालागि पूर्ण उद्यमशीलता विकासको कार्यक्रमहरू गरिने छ :

- उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन
- उद्यमशीलता क्षमता विकास
- प्राविधिक सीप विकास विभिन्न किसिमका सीप प्रदान
- लघु वित्त सुविधामा पहुँच बृद्धि
- उपयुक्त प्रविधिको पहुँचमा बृद्धि
- व्यवसाय विकास परामर्श सेवा प्रदान

अति गरीबकालागि माथिका सबै सेवाका अलावा तपशीलका कार्यक्रमहरू संचालन गरिने छ :

- समूहमा सञ्चालित हुने उद्यमका लागि साभ्भा सुविधा केन्द्रमार्फत् लगानी हुने, ऋण पाउन नसक्नेलाई ऋण पाउन योग्य बनाउने ।

- समूह गठन भैसकेपछि सहकारी अथवा निजी साभ्भेदारी संस्था दर्ता गर्ने ।
- साभ्भा सुविधा केन्द्रमा लगानी भएको रकम सदस्यहरूलाई शेयरमा परिणत गर्ने
- साभ्भा सुविधा केन्द्र सहकारी वा निजी संस्थालाई हस्तान्तरण गर्ने ।

8.8 आगामी ५ वर्षको लक्ष्य (Goal):

यस देवचुली नगरपालिकाको लघुउद्यम विकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको नगरपालिका क्षेत्रमा छरिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरेलु उद्यमहरूको स्थापना तथा विकास गरी थप ४५७७ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरूको साना उद्योगमा स्तरोन्नती गर्ने हो:

लक्षका सूचकहरू:

- क) योजनाको अन्त्यसम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्ये ७० प्रतिशत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ ।
- ख) लघु उद्यममा रोजगारी पाउने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिशतको आयमा ६० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुने छ ।
- ग) स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि २५ प्रतिशत लघु उद्यमहरू साना उद्यममा परिणत भएका हुने छन् ।

8.५ आगामी ५ वर्षको उद्देश्य (Objective):

लक्षित वर्गको जनताको समृद्धिका लागि देवचुली नगरपालिकामा छरिएर रहेका परम्परागत सीप, शिल्पीहरू तथा स्रोत साधनको पहिचान गरि लघु घरेलु तथा साना उद्योगको स्थापना तथा स्तरोन्नति गरि थप रोजगारीको श्रृजना गरी विपन्न वर्गका समुदायका मानिसको जीवनस्तरमा सुधार भएको हुनेछ ।

४.६ आगामी ५ वर्षमा निकाल्नै पर्ने नतीजाहरूको बिस्तृत योजना:

४.६.१ उद्यम र रोजगारी श्रृजना तथा लगानि र कारोबार बृद्धि योजना :

तालिका ११: उद्यम स्थापना:

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरू	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	३	५	६	८	२५
	कागतिको अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	६	६	६	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१५	३	२	३	४	३	१५
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	१	२	२	३	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२०	१	२	३	४	१०	२०
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	४	३	३	१५
	दुध संकलन, डेरी व्यवसाय संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	दुग्ध पदार्थ प्रशोधन (दुधका परिकार बनाउने)	२	१	१	०	०	०	२
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	२	३	४	३	३	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	३	३	४	३	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१५	३	३	३	३	३	१५
	मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	पाटबाट चकटी, गुन्द्रि बनाउने	१	१	०	०	०	०	१

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरू	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	व्यवसायिक जडिबुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	२	१	१	०	०	०	२
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक बनाउने व्यवसाय	२	१	१	०	०	०	२
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री बनाउने व्यवसाय	२	१	१	०	०	०	२
	नारायणी स्नान क्षेत्र र बोटेगाउ देवी गौरामा बाल उद्यान, पकिनिक पार्क, होटल व्यवसाय, खाजानास्ता पसल बिस्तार गर्ने	१०	०	२	३	३	२	१०
	जम्मा	१७९	२९	३२	३६	३९	४३	१७९
२	व्यवसायिक तरकारी खेति	२८	४	४	५	७	८	२८
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	३०	५	४	५	६	१०	३०
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२८	४	३	४	६	११	२८
	तरकारी तथा फलफूलबाट अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	३	२	२	१	१०
	व्यवसायिक च्याउ खेति	२०	२	३	४	५	६	२०
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	२	३	४	४	१५
	दुध संकलन, डेरी व्यवसाय संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	दुग्ध पदार्थ प्रशोधन (दुधका परिकार बनाउने)	२	१	१	०	०	०	२

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	३	४	४	२	१५
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	२	३	४	४	२	१५
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	२	३	०	०	५
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिवुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	५	०	३	१	१	०	५
	व्यवसायिक ढाका बुनाई	१	१	०	०	०	०	१
	माला, पोते, चुरा बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक बनाउने व्यवसाय	१	०	१	०	०	०	१
	जम्मा	१७९	२९	३२	३५	३९	४४	१७९
३	तरकारीको बीउ उत्पादन	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक तरकारी खेति	३०	५	५	५	७	८	३०
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक फलफूल खेति	३०	५	५	६	७	७	३०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२९	०	५	६	७	११	२९
	व्यवसायिक माछा पालन	१५	२	२	४	४	३	१५
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	२०	४	३	४	५	४	२०
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	२	०	२	०	०	०	२
	जम्मा	१७९	२९	३२	३५	४०	४३	१७९
४	व्यवसायिक तरकारी खेति	३०	३	३	५	८	११	३०
	व्यवसायिक फलफूल खेति	३०	३	३	५	८	११	३०
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२७	३	४	७	७	६	२७
	अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	३	२	२	१	१०
	फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	१	०	१	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिवुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	५	१	१	१	१	१	५

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	०	२	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	२	२	०	१	५
	जम्मा	१७९	२९	३२	३५	३९	४४	१७९
५	व्यवसायिक फलफूल खेति	२७	३	४	५	६	९	२७
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२७	३	४	५	६	९	२७
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी विक्री	२५	३	२	५	८	७	२५
	अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका विक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, विक्री	१२	२	३	३	३	१	१२
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	बाँसका सामाग्री बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	२	०	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	४	०	२	२	०	०	४
	मोबाइल कम्प्युटर मर्मत	२	१	१	०	०	०	२
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	५	०	१	२	२	०	५
	जम्मा	१७९	२९	३२	३६	३९	४३	१७९
६	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी विक्री	२०	३	३	४	५	५	२०
	अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	४	४	२	१५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका विक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	२	३	३	५	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, विक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	हाउस वाइरिङ्ग	२	०	२	०	०	०	२

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	२	०	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	२	२	१	०	५
	मोबाइल कम्प्युटर मर्मत	१	१	०	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	५	०	१	१	२	१	५
	जम्मा	१७९	२९	३२	३६	४०	४२	१७९
७	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	५	७	६	२५
	अचार वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	५	७	६	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	४	५	५	८	२५
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	३	३	३	३	३	१५
	दुध संकलन, डेरी व्यवसाय संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	दुग्ध पदार्थ प्रशोधन (दुधका परिकार वनाउने)	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	२	३	३	५	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन	१	१	०	०	०	०	१
	पाट बाट चकटी, गुन्द्रि वनाउने	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिवुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	५	१	३	१	०	०	५
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक वनाउने व्यवसाय	१	०	१	०	०	०	१
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	२	१	१	१	५
	फर्निचर र माहुरीको घर वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	१	०	०	१	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	११	०	१	३	४	३	११
	जम्मा	१७९	२९	३३	३६	३९	४२	१७९
८	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	३	५	७	७	२५
	कागतिको अचार वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	३	५	७	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	३	५	७	७	२५
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	दुध संकलन, डेरी व्यवसाय संचालन	२	१	१	०	०	०	२

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	दुग्ध पदार्थ प्रशोधन (दुधका परिकार बनाउने)	१	०	१	०	०	०	१
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१०	२	२	३	२	१	१०
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	२	३	३	५	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१५	२	२	३	३	५	१५
	मासु उत्पादन, फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	पाट बाट चकटी, गुन्द्रि बनाउने	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिबुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटक बनाउने व्यवसाय	२	१	१	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	३	०	२	१	०	०	३
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	०	१	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	५	०	२	१	१	१	५
	जम्मा	१७९	२९	३३	३५	३९	४३	१७९
९	तरकारीको बीउ उत्पादन	१५	२	३	४	३	३	१५
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	५	६	७	२५

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	३	२	२	२	१	१०
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१५	३	३	३	३	३	१५
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटक बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	१	१	१	२	५
	जम्मा	१७९	२९	३२	३६	३९	४३	१७९
१०	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	३	५	६	६	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	३	५	६	६	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	२५	३	३	५	६	६	२५
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	३	५	६	६	२५
	नर्सरीबाट बिरुवा उत्पादन र बिक्री	२	१	१	०	०	०	२
	अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१०	२	२	२	२	२	१०

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१३	२	२	३	४	२	१३
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	०	१	०	०	२
	दुना टपरी वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिवुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	५	१	२	१	१	०	५
	फर्निचर र माहुरीको घर वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	०	२	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	४	०	२	१	१	०	४
	सिमेन्टको रिङ्ग, ब्लक वनाउने	२	१	१	०	०	०	२
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	६	०	२	१	१	२	६
	जम्मा	१८०	३०	३२	३५	३९	४४	१८०
११	तरकारीको बीउ उत्पादन	५	१	२	२	०	०	५
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	३	५	७	७	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	३	५	७	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	२५	३	३	५	७	७	२५
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	३	५	६	८	२५

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	नर्सरी बाट बिरुवा उत्पादन र बिक्री	२	१	१	०	०	०	२
	अचार वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१३	२	२	२	३	४	१३
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	दुना टपरी वनाउने व्यवसाय	१	०	१	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिवुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	३	१	१	१	०	०	३
	फर्निचर र माहुरीको घर वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	०	१	१	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	३	०	२	१	०	०	३
	सिमेन्टको रिङ्ग, ब्लक वनाउने	१	०	१	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	०	०	०	०	०	०	०
	जम्मा	१८०	२९	३३	३६	३९	४३	१८०

देवचुली नगरपालिका

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१२	तरकारीको बीउ उत्पादन	५	१	२	१	१	०	५
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	४	६	८	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	४	४	६	८	२५
	नर्सरी बाट बिरुवा उत्पादन र बिक्री	१	१	०	०	०	०	१
	अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	३	३	४	३	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिबुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	६	१	०	२	२	१	६
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	५	०	१	२	१	१	५

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	१	२	१	१	५
	सिमेन्टको रिङ्ग, ब्लक बनाउने	१	१	०	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	१	०	१	०	०	०	१
	जम्मा	१८०	३०	३३	३५	३९	४३	१८०
१३	तरकारीको बीउ उत्पादन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	३	२	१	१०
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	२०	२	२	४	५	७	२०
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	२	३	४	३	३	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक बनाउने व्यवसाय	२	१	१	०	०	०	२
	मोबाइल कम्प्युटर मर्मत	२	१	१	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	३	२	०	०	०	५
	जम्मा	१८२	२९	३३	३६	३९	४५	१८२

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१४	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	३	५	६	८	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	३	४	६	९	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१५	३	३	३	३	३	१५
	व्यवसायिक माछा पालन	१२	२	२	३	३	२	१२
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	३	५	६	८	२५
	अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	४	३	३	१५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	२	३	४	३	३	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१४	२	३	३	३	३	१४
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिबुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	५	०	२	१	१	१	५
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	१	१	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	२	१	१	१	५

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	५	०	२	१	२	०	५
	जम्मा	१८०	२९	३३	३६	३९	४३	१८०
१५	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	४	५	६	७	२५
	अचार बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बाख्रा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	फ्रेस हाउस संचालन	२	२	०	०	०	०	२
	दुना टपरी बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिबुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	१०	१	२	३	२	२	१०
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	१	१	०	०	०	२

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	१	२	२	०	५
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	५	०	१	१	२	१	५
	जम्मा	१७९	३०	३२	३६	३९	४२	१७९
१६	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	३	५	६	८	२५
	अचार वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	११	२	२	२	३	२	११
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	दुना टपरी वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक जडिबुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फर्निचर र माहुरीको घर वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	बाँसका सामाग्री वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	२	१	१	०	०	०	२
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	१	२	१	१	५
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	५	१	१	१	२	०	५
	जम्मा	१८०	३१	३२	३५	३९	४३	१८०
१७	व्यवसायिक तरकारी खेति	२५	४	३	५	६	७	२५
	व्यवसायिक फलफूल खेति	२५	३	४	५	६	७	२५
	व्यवसायिक च्याउ खेति	८	२	२	२	२	२	१०
	व्यवसायिक माछा पालन	१०	२	२	२	२	०	८
	व्यवसायिक माहुरी पालन, मह उत्पादन, माहुरी बिक्री	२५	३	३	५	६	८	२५
	अचार वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	व्यवसायिक गाई भैसी पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बाखा पालन, पाठापाठी, खसीबोका बिक्री	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक कुखुरा, हाँस पालन	१५	२	३	३	३	४	१५
	व्यवसायिक बंगुर पालन, पाठापाठी, बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फ्रेस हाउस संचालन	२	१	१	०	०	०	२
	दुना टपरी वनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१

देवचुली नगरपालिका

वडा नं	श्रृजना गर्न सकिने संभाव्य उद्यमहरु	संभावित संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
	व्यवसायिक जडिबुटी उत्पादन, संकलन र बिक्री	१०	२	२	२	२	२	१०
	फर्निचर र माहुरीको घर बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	बाँसका सामग्री बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	सिलाई कटाई एडभान्स तालिम र उनिको बुनाई	५	१	१	१	१	१	५
	सिकर्मी डकर्मी एडभान्स तालिम	५	०	२	२	१	०	५
	खेलौना, गुडिया, कुशन, बुटिक बनाउने व्यवसाय	१	१	०	०	०	०	१
	पर्यटन जन्य व्यवसाय	५	०	१	१	२	१	५
	जम्मा	१८०	३१	३२	३६	३९	४२	१८०
	कुल जम्मा	३०५२	५००	५५०	६०५	६६५	७३२	३०५२
ख	रोजगारी श्रृजना	हालको	७५०	८२५	९०७	९९७	१०९८	४५७७
		२७३						
ग	लगानी बृद्धि	हालको	११००००००	१२१०००००	१३३१००००	१४६३००००	१६१०४०००	६५१४००००
		११८२४०८						
घ	वार्षिक बृद्धि	हालको	३७५०००००	४१२५००००	४५३७५०००	४९८७५०००	५४९०००००	२२८९०००००
		१८५५२८०						

४.६.२ सीप विकास तालीम योजना:

तालिका १२ सीप विकास तालीमको योजना

सि. नं	लक्षित समूह	आ.ब. २०७४/२०७५ देखी २०७८/२०७९ सम्म					जम्मा
		२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	
१	अति गरिब परिवार (५० प्रतिशत)	३००	३३०	३६३	३९९	४३९	१८३१
२	मध्यम गरिब परिवार (३० प्रतिशत)	१८०	१९८	२१८	२३९	२६३	१०९८
३	सामान्य गरिब परिवार (२० प्रतिशत)	१२०	१३२	१४५	१६०	१७६	७३३
	जम्मा	६००	६६०	७२६	७९८	८७८	३६६२

४.६.३ लघु तथा घरेलु उद्योगको स्तररन्तित योजना:

तालिका १३ उद्यमहरुको स्तररन्तित योजना

सि. नं	उद्यमको स्तर	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	साविक भन्दा उत्पादन तथा बिक्रि बृद्धि गर्न स्रोन्तित गर्ने उद्यमहरुको संख्या		१७	१९	२०	२२	२५	१०३
२	अर्ध सक्रिय र पूर्ण निष्कृत्य उद्यमहरुको पहिचान र अद्यावधिक गर्ने	निरन्तर	निरन्तर					निरन्तर
३	हाल अर्ध सकृत्य रहेकालाई पूर्ण सकृत्य बनाई अर्ध सकृत्य को संख्या काम गरिने उद्यमको संख्या	४८ उद्यम	७	८	१०	११	१२	४८
४	हालका पूर्ण निष्कृत्यलाई सकृत्य बनाउने उद्यमको संख्या	३० उद्यम	१	३	५	६	७	२२

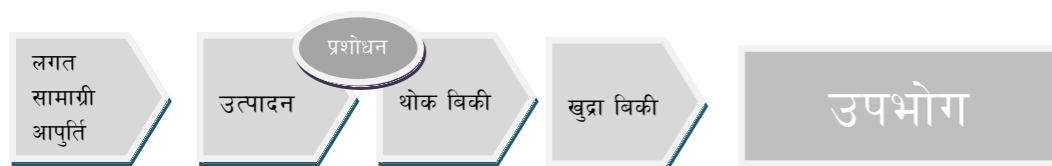
४.६.४ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुँच वृद्धि योजना:

तालिका १४ वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुँच वृद्धि

सि. नं.	उद्यमको स्तर	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	उद्यमी र वित्तीय संस्थाहरु विच अन्तरकृया		५	५	५	५	५	२५
२	व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या		आवश्यकता अनुसार					
३	लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या		६००	६५०	७००	७५०	८००	३५००
४	लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या		१	१	१	१	१	५
५	भएका सहकारीबाट ने.रा.वै.को स्वरोजगार कोषमा पहुँच वृद्धि गरिने सहकारिको संख्या		०	०	१	०	०	१
६	सहजरुपमा ऋणमा पहुँच हुँने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको प्रतिसत वृद्धि	३०	३०	३०	३५	५०	७०	७०

४.६.५ मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन

मूल्यश्रृङ्खलाको अवधारणालाई अवलम्बन गरिने छ: हरेक उत्पादनहरु निश्चित उपभोक्ताहरुकालागी लक्षित गरिएका हुन्छन र उत्पादन भन्दा अगाडी, उत्पादन र बजारिकरणका विचमा थुप्रै गतिविधिहरुका लागी थुप्रै पात्रहरु जेडिएका हुन्छन र तिनिहरुले गतिविधिहरु संचालन गरेका हुन्छन । उत्पादन गर्ने संभावना हुँदा हुदै पनि यदि उत्पादन पूर्वका कार्यहरुले गति नलिदा उत्पादनमा नकारात्मक असर पर्दछ र उत्पादन पछिको श्रृङ्खला पनि प्रभावित हुन्छ । साथै उत्पादन भएर पनि उत्पादन पश्चातका कार्य श्रृङ्खलाहरुले गति नलिदा पनि उत्पादन देखी उत्पादन पूर्वका श्रृङ्खला प्रभावित हुन्छन । मूल्यश्रृङ्खलाको सामान्य अवधारणा निम्न अनुसार छ :

तसर्थ उद्यमहरुको स्थापना गर्दा वस्तुहरुको प्रकार अनुसारका श्रृङ्खलाहरुको हेक्का राखी मूल्य श्रृङ्खलाहरुको विविध पक्ष तथा पात्रहरुको विकासमा पनि जोड दिई श्रृङ्खलालाई अटुट गराउन जोड दिइने छ ।

तालिका १५ बजारसँगको सम्बन्ध बिस्तार योजना

सि. नं.	बजारिकरणका क्षेत्रहरु	हालको	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	सौगात गृह	०	०	१	१	१	१	४
२	सङ्कलन केन्द्र	०	१	०	१	१	१	४
३	हाटबजारको स्थापना	५	२	२	२	२	२	(२ हप्तामा)
४	नगर स्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनीको संख्या	०	१	१	१	१	१	५(वार्षिक एक)
५	क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सव आयोजनामा सहभागी गराइने उद्यमीको संख्या	५	२०	२०	२०	२०	२०	१००
६	अन्तरकृया द्वारा वि टु वि लिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	२	५	५	५	५	५	२५
७	उद्यमीहरु र मूल्य श्रृङ्खलाका पक्षहरु विच अन्तरकृया	०	५	५	५	५	५	२५

४.६.६ प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन योजना:

तालिका १६ प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन योजना

सि. नं.	विवरण	हालको संख्या	२०७५/२०७६	२०७६/२०७७	२०७७/२०७८	२०७८/२०७९	२०७९/२०८०	जम्मा
१	हाल भएको प्रविधिमा परिवर्तन गर्ने उद्यमको संख्या		१५	२०	३०	३५	४०	१४०
२	साभा सुविधा केन्द्रको स्थापना	४	१	१	१	१	१	९

४.७ प्रमुख कार्यक्रमहरूको परिमाणात्मक परिलक्ष्य र बजेट

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

सि. नं.	प्रमुख कार्यक्रम	गतिविधि	इकाई	७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	जम्मा
१.	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	१.१ स्रोत साधनको पहिचान बजेट	पटक	४	४	४	४	४	२०
		१.२. वजारको स्थिति पहिचान बजेट	पटक	१	१	१	१	१	५
		१.३. कच्चा पदार्थको पहिचान बजेट	पटक	१	१	१	१	१	५
		१.४. लक्षित समूह पहिचान बजेट	पटक	३	३	३	३	३	१५
		जम्मा बजेट		२१०,०००	२१०,०००	२१०,०००	२३५,०००	२३५,०००	११००,०००
२.	उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन	२.१ पि.आर.ए. गर्ने बजेट	पटक	२	२	२	२	२	१०
		२.२ न.पा. स्तरको अभिमुखीकरण गर्ने बजेट	पटक	१	०	०	१	०	२
		२.३ वस्तुस्तरको अभिमुखीकरण गर्ने बजेट	पटक	२	२	२	२	२	१०
		२.४ ए देखि जि सम्मको फारम भर्ने बजेट	संख्या	६००	७००	८००	८००	९००	३९००
		२.५ समूह निर्माण/Logistic support, बैठकमा सहयोग गर्ने (अधिल्लो वर्षकालाई समेत) बजेट	संख्या	३००००	३५०००	४००००	४००००	५००००	१९५०००
		जम्मा बजेट		४००००	४५०००	४५०००	५००००	६००००	२४००००
				१९००००	१५००००	१५५०००	२१५०००	१८५०००	८९५०००

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

३.	उद्यमशीलता विकास	३.१ SIYB/MECD तालिम दिने बजेट	जना	७२०	७९२	८७१	९७७	१०५४	४४१४
		३.२ व्यवसायिक योजना निर्माणमा सहयोग गरिने उद्यमीको संख्या बजेट	जना	६६४०००	९५०४००	१०४५२००	११७२४००	१२६४८००	५२९६८००
		३.३ उद्यम छनौट बजेट	गोटा	७५०	८००	९००	१०००	११००	४५५०
		जम्मा बजेट		१५००००	१६००००	१८००००	२०००००	२२००००	९१००००
४.	प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने।	४.१ उद्यमशील विकासका लागि छानिएका विषयमा सीप विकास तालिम दिने। बजेट	जना	६००	६६०	७२६	७९८	८७८	३६६२
		४.२ प्रशिक्षकहरूको रोष्टर तयार गर्ने। बजेट	गोटा	१	१	१	१	१	५
		४.३ संचालन भैरेका उद्यमहरू मध्ये स्तरोन्नति गर्न एडभान्स र पुनर्ताजकीय तालिम पाउने उद्यमीको संख्या बजेट	संख्या	५०००	५०००	५०००	५०००	५०००	२५०००
		४.४ अर्थ तथा पूर्ण निष्कृय रहेका उद्यमहरूको स्तरोन्नति गर्ने थप सिप तालिम पाउने उद्यमीको संख्या बजेट	संख्या	१७	१९	२०	२२	२५	१०३
		जम्मा बजेट		६८०००	७६०००	८००००	८८०००	९००००	४१२०००
				३२०००	४४०००	६००००	६८०००	७६०००	२८००००
				३७०५०००	४०८५०००	४५०१०००	४९४९०००	५४४९०००	२२६८९०००

देवचुली नगरपालिका

वजेट	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००
७.८ उद्यमिहरु र अन्य मूल्यश्रृंखलाका पक्षहरु विच अन्तर्कृया	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५	५
वजेट	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००	५००००
जम्मा बजेट	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००	१,०००,०००
व्यवसायिक परामर्श सेवा	१५०	२००	३००	४००	५००	६००००	६००००	६००००	६००००	६००००	६००००	६००००	६००००
८.१ समस्था पहिचान (SWOT) गरिने उद्यमीको संख्या	३००००	४००००	५००००	६००००	७००	८००	९००	१०००	११००	१२००	१३००	१४००	१५००
वजेट	४००	५००	६००	७००	८००	९००	१०००	११००	१२००	१३००	१४००	१५००	१६००
८.२ व्यवसायिक परामर्श दिइने उद्यमको संख्या	५००००	१०००००	१५०,०००	२००,०००	२५०,०००	३००,०००	३५०,०००	४००,०००	४५०,०००	५००,०००	५५०,०००	६००,०००	६५०,०००
वजेट	९९०,०००	१,४०,०००	१,६०,०००	२००,०००	२५०,०००	३००,०००	३५०,०००	४००,०००	४५०,०००	५००,०००	५५०,०००	६००,०००	६५०,०००
जम्मा बजेट	१,०००,०००	१,४०,०००	१,६०,०००	२००,०००	२५०,०००	३००,०००	३५०,०००	४००,०००	४५०,०००	५००,०००	५५०,०००	६००,०००	६५०,०००
९ मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	४५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४५
९.१ प्रत्येक वडाका नागरिक मंचका प्रतिनिधि, राजनैतिक दल लगायत लाई मेडेपमोडल वारे तालीम दिने तालीम संख्या	४५	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	४५
वजेट	२०००००	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	२०००००
९.२ लघु उद्यमीहरू लाई समूह, संघ हुदै जिल्ला लघु उद्यमी समूह संघमा आवड गराइने उद्यमीको संख्या	८	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१०	१५
वजेट	४०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	५०००००	२९०००००
९.३ मानव श्रोत परिचालन गरिने संख्या	७	७	७	७	७	७	७	७	७	७	७	७	७
EDF	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४
Coordinator	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
DBA	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
AFA	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
वजेट	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	९,५०,०००	४,७५,००,०००

९.४ सेवा प्रदायक/सेवाग्राही संस्थाहरू मेगा, उद्यम विकास समिति समिति र अन्य सेवा प्रदायकलाई नेतृत्व अभिवृद्धि, मेडपा मोडेलको तालिम दिने तालीम संख्या	२	०	२	०	०	०	०	०	०	०	०	०	०	६
वजेट	१०००००	०	१०००००	०	१०००००	०	१०००००	०	१०००००	०	१०००००	०	१०००००	३०००००
९.५ मेगाहरु लाई प्रस्ताव, प्रतिवेदन लेखन तालिम दिने	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	४०	२९०
वजेट	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	४६००००	२,५२,२०,०००
९.६ उद्यमी तथा सरोकारवालाहरुलाई अवलोकन भ्रमण	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
वजेट	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	२०००००	१०,००,०००
उद्यमी अन्य मूल्यश्रृंखलाक पक्षहरु विच अन्तरकृया	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	२५	१२५
वजेट	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	२,५०,०००	१२,५०,०००
९.६ लघु उद्यम विकास समितिको बैठक संख्या	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	३०
वजेट	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	१२००००	६,००,०००
जम्मा बजेट	१,९०,००,०००	१,६९,६०,०००	१,९०,००,०००	१,६९,६०,०००	१,९०,००,०००	१,९०,००,०००	१,६९,६०,०००	१,९०,००,०००	१,६९,६०,०००	१,९०,००,०००	१,६९,६०,०००	१,९०,००,०००	१,६९,६०,०००	६,५२,२०,०००
१० प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन	१	२	३	४	४	४	४	४	४	४	४	४	४	१४
१०.१ प्रविधि परिवर्तन हुनसक्ने उद्यमको सम्भाव्यता अध्ययन	२५०००	५००००	७५०००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	१०००००	३५००००	१४०
वजेट	१५,००,०००	१५,००,०००	२२,५०,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	३०,००,०००	९४,००,०००	
१०.२ हाल भएको प्रविधिमा परिवर्तन गर्ने सहयोग गरिने उद्यमको संख्या	१५	२०	३०	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	३५	४०	१४०
वजेट	१५,००,०००	२०,००,०००	३०,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	३५,००,०००	४०,००,०००	१,४०,००,०००
१०.३ साभा सुविधा केन्द्रको स्थापना	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	५
वजेट	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	१०,००,०००	५०,००,०००	
जम्मा बजेट	१,९०,००,०००	१,९०,००,०००	२,२५,००,०००	२,६०,००,०००	२,९०,००,०००	३,२५,००,०००	३,६०,००,०००	३,९०,००,०००	४,२५,००,०००	४,६०,००,०००	४,९०,००,०००	५,२५,००,०००	५,६०,००,०००	२५,००,०००
११ लघु उद्यमीहरुको लागी घुमिन्त कोषको रुपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१	१
वजेट	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	१३,३०,४०,०००	७७,५२,९०,५००

४.८ आय त्थय विवरण

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

उपलब्ध हुन सक्ने अनुमानित बजेट						
सि. नं.	स्रोत	बर्ष १	बर्ष २	बर्ष ३	बर्ष ४	बर्ष ५
१	देवचुली नगरपालिका, कृषि विकास, पशुसेवा, वन तथा सा.व.उ.संघ तथा महिला तथा बालबालिका शिर्षकबाट खर्च हुन	१,००,००,०००	१,१०,००,०००	१,२१,००,०००	१,३३,१०,०००	१,४६,४१,०००
२	उद्योग विकास शाखा बाट खर्च खर्च हुने	१५,००,०००	१६,५०,०००	१८,१५,०००	१९,९६,०००	२१,९६,०००
३	अन्य बाट	१०,००,०००	११,००,०००	१२,१०,०००	१३,३१,०००	१४,६४,०००
४	अपु रकम जुटाउन NGO/INGO तथा अन्य दातृ निकायसँग पहल गर्नु पर्ने रु					
	जम्मा	१,२५,००,०००	१,३७,५०,०००	१,५१,२५,०००	१,६६,३७,०००	१,८३,०१,०००
	जम्मा					७७,५२९,८००
अनुमानित व्यय विवरण						
सि. नं.	खर्चका मूल शिर्षक	बर्ष १	बर्ष २	बर्ष ३	बर्ष ४	बर्ष ५
१	स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	२१०,०००	२१०,०००	२१०,०००	२३५,०००	२३५,०००
२	उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन	१९००००	१५००००	१५५०००	२१५०००	१८५०००
	जम्मा					४२०,०००

देवचुली नगरपालिका

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

३	उद्यमशीलता विकास तालीम	१०१४०००	१११०४००	१२२५२००	१३७२४००	१४८४८००
४	प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्तनी गर्ने ।	३७०५०००	४०८५०००	४५०१०००	४९४९०००	५४४९०००
५	वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य शृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच बृद्धि	७४७०००	७८९०००	८४१०००	८६९०००	९२६०००
६	उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	२,०४५,०००	२,०७०,०००	२,४९०,०००	२,९०५,०००	३,३२५,०००
७	मूल्य शृङ्खलाको विकास तथा बजारसंगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	१,०००,०००	१,०००,०००	१,३००,०००	१,३००,०००	१,३००,०००
८	व्यवसायिक परामर्श सेवा	११०,०००	१४०,०००	१६०,०००	२००,०००	२३०,०००
९	मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	१,९०८,०००	१,६१८,०००	१,७१८,०००	१,६४३,०००	१,७५५,०००
१०	प्राविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन	१,१७५,०००	१,२५०,०००	१,३७५,०००	१,४५०,०००	१,५००,०००
११	लघु उद्यमीहरुको लागी घुम्टि कोषको रुपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था	१,२००,०००	१,२००,०००	१,५००,०००	१,५००,०००	२,१००,०००
	जम्मा	१३,३०४,०००	१३,६२३,४००	१५,४७५,२००	१६,६३८,४००	१८,४८९,८००
	जम्मा					६२०६८००
						२२६८९०००
						४१७२०००
						१२,८३५,०००
						५,९००,०००
						८४०,०००
						८,६४२,०००
						६७५००००
						७५०००००
						७७,५२९,८००

देवचुली नगरपालिका

४.५ तर्कबद्ध योजना (Logical Framework)

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

विवरणात्मक संक्षेप	२०७५/७६ देखि ०७९/८० सम्मका सूचक				पुष्ट्याङ्कका आधारहरू
	७५/७६	७६/७७	७८/७९	७९/८०	
लक्ष	यस लघुउद्यम विकास योजनाको मूल लक्ष्य भनेको देवचुली नगरपालिका क्षेत्रमा छरिएर रहेका श्रोत तथा सीपमा आधारित लघु तथा घरैलु उद्यमहरूको स्थापना तथा विकास गरी थप ४५७७ लक्षित समूहका परिवारको आयस्तरमा सुधार ल्याई जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने तथा कतिपय लघु उद्यमहरूको साना उद्योगमा स्तरोन्नती गर्नु हो ।				मूल्यांकन प्रतिवेदन
उद्देश्य	<ul style="list-style-type: none"> योजनाको अन्त्य सम्ममा नयाँ उद्यम स्थापना गर्ने उद्यमीमध्ये ७० प्रतिशत उद्यमीको आयमा कम्तिमा पनि ६० प्रतिशतले बृद्धि भएको हुनेछ । लघु उद्यममा रोजगारी पाउने मध्ये कम्तिमा पनि ६५ प्रतिशतको आयमा ६० प्रतिशतले बृद्धि भएको हुने छ । स्तरोन्नतीको सेवा पाएका मध्ये कम्तिमा पनि २५ प्रतिशत लघु उद्यमहरू साना उद्यममा परिणत भएका हुने छन । 				मूल्यांकन प्रतिवेदन
उद्देश्यका सूचकहरू	५ वर्षको लक्ष				
१. रोजगारी श्रृजना गर्ने । हालको .. मा ... थप गरी .. पुर्याउने	७५०	८२५	९०७	९९७	मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

देवचुली नगरपालिका

देवचुली नगरपालिका

२. लघु उद्यमको हालको लगानी बृद्धि गरी रु... पुर्याउने	११००००००	१२१०००००	१३३१००००	१४६३००००	१६१०४०००	मूल्याङ्कन प्रतिवेदन
३. लघु उद्यमिको वार्षिक आय बृद्धि गरी रु पुर्याउने	३७५०००००	४१२५००००	४५३७५०००	४९८७५०००	५४९०००००	मूल्याङ्कन प्रतिवेदन

नतिजाहरू

नतिजा १ : आयआर्जनका विभिन्न क्षेत्रका उद्यम पहिचान गरी लक्षित समुदायलाई उद्यम स्थापना र रोजगारी तथा कारोवार बृद्धि गर्न सहजीकरण गरिने छ ।

नतिजा १ का सूचकहरू	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
	आधार वर्ष २०७४/७५को अवस्था	७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	
१.१. उद्यम स्थापना	५००	५५०	६०५	६६५	७३२	३०५२
१.२. थप रोजगारी श्रृजना	७५०	८२५	९०७	९९७	१०९८	४५७७
१.३ लक्षित बर्गका उद्यमीको वार्षिक कारोवार बृद्धि	३७५०००००	४१२५००००	४५३७५०००	४९८७५०००	५४९०००००	२२८९०००००
अति गरिब परिवार	१,८७,५०,०००	२,०६,२५,०००	२,२६,८७,५००	२,४९,३७,५००	२,७४,५०,०००	११,४४,५०,०००
मध्यम गरिब परिवार	१,१२,५०,०००	१,२३,७५,०००	१,३६,१२,५००	१,४९,६२,५००	१,६४,७०,०००	६,८६,७०,०००
सामान्य गरिब परिवार	७५,००,०००	८२,५०,०००	९०,७५,०००	९९,७५,०००	१,०९,८०,०००	४,५७,८०,०००

नतिजा २ : उद्यम स्थापना गर्न लक्षित समुदायका परिवारलाई माग र आवश्यकता अनुसार उपयुक्त तालीम दिई दक्ष जनशक्ति तयार गरिने छ ।

नतिजा २ को सूचकहरू	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
	आधार वर्ष २०७४/७५को अवस्था	७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	
२.१ अति गरिब परिवार		३००	३३०	३६३	३९९	४३९
२.२ मध्यम गरिब परिवार		१८०	१९८	२१८	२३९	२६३
२.३ सामान्य गरिब परिवार		१२०	१३२	१४५	१६०	१७३
जम्मा		६००	६६०	७२६	७९८	८७५

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

नतिजा ३ : लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको स्तरोन्नति गरिने छ ।

नतिजा ३ को सूचकहरु	आधार वर्ष २०७४/७५ को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
३.१ साविक भन्दा उत्पादन तथा बिक्रि बृद्धि गर्न स्तरोन्नति गर्ने उद्यमहरुको संख्या		१७	१९	२०	२२	२५	१०३
३.२ अर्ध सक्रिय र पूर्ण निष्कृत्य उद्यमहरुको पहिचान र अद्यावधिक गर्ने		निरन्तर					निरन्तर
३.३ हाल अर्ध सकृत्य रहेकालाई पूर्ण सकृत्य बनाई अर्ध सकृत्य को संख्या काम गरिने उद्यमको संख्या	४८ उद्यम	७	८	१०	११	१२	४८
३.४ हालका पूर्ण निष्कृत्यलाई सकृत्य बनाउने उद्यमको संख्या	३० उद्यम	१	३	५	६	७	२२

नतिजा ४ लघु उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पक्षहरुको वित्तीय सेवामा पहुँच बृद्धि भएको हुने छ ।

नतिजा ४ का सूचकहरु	आधार वर्ष २०७४/७५ को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
४.१ उद्यमी, अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरु र वित्तीय संस्थाहरु बिच अन्तरकृया		५	५	५	५	५	२५
४.२ व्यवसायिक योजना पुनरावलोकन गर्ने उद्यमको संख्या		आवश्यकता अनुसार					
४.३ लेखा तालिम दिइने उद्यमीको संख्या		६००	६५०	७००	७५०	८००	३५००
४.४ लघु उद्यमीबाट बनाइने सहकारीको संख्या		१	१	१	१	१	५
४.५ भएका सहकारीबाट ने.रा.बै.को स्वरोजगार कोषमा पहुँ बृद्धि गरिने सहकारिको संख्या		०	०	१	०	०	१
४.६ सहजरुपमा ऋणमा पहुँच हुँने उद्यमी तथा अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पात्रहरुको संख्या बृद्धि	३०	३०	३०	३५	५०	७०	५०

नतिजा ५ : मूल्य श्रृङ्खलाको विकास तथा बजारसँगको सम्बन्ध विकासको माध्यम बाट लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको उत्पादनको बजारीकरण भएको हुनेछ

नतिजा ५ का सूचकहरु:	आधार वर्ष २०७४/७५ को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
५.१ बजार संस्थाहरुको स्थपना र विकास भएको (सौगात गृह, सङ्कलन केन्द्र)		१	१	२	२	२	८
५.२ हाटबजारको स्थापना	५	२	२	२	२	२	(२ बार्षिक)
५.३ नगर स्तरमा आयोजना गरिने प्रदर्शनी,को संख्या	०	१	१	१	१	१	५ (बार्षिक एक)
५.४ क्षेत्रीय र राष्ट्रिय प्रदर्शनी, महोत्सव आयोजनामा सहभागी गराइने उद्यमीको संख्या	५	२०					१००
५.५ अन्तरकृयाद्वारा वि टु वि लिंकेज गराइने उद्यमीको संख्या	२	५	५	५	५	५	२५
५.६ उद्यमीहरु र अन्य मूल्य श्रृङ्खलाका पक्षहरु बिच अन्तरकृया	०	५	५	५	५	५	२५

नतिजा ६ : लघु, घरेलु तथा साना उद्योगको उत्पादनमा प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन भएको हुनेछ ।

नतिजा ६ का सूचकहरु:	आधार वर्ष २०७४/७५ को अवस्था	५ वर्षको लक्ष					जम्मा
		७५/७६	७६/७७	७७/७८	७८/७९	७९/८०	
६.१ हाल भएको प्रविधिमा परिवर्तन गर्ने उद्यमको संख्या		१५	२०	३०	३५	४०	१४०
६.२ साभ्ना सुविधा केन्द्रको स्थापना	४	१	१	१	१	१	९

मुख्य कार्यक्रमहरु तथा बजेट	
मुख्य कार्यक्रमहरु	५ वर्षको बजेट रु
१. स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन तथा लक्षित समूह पहिचान	१,१००,०००
२. उद्यमशीलता विकासका लागि सामाजिक परिचालन	८९५०००
३. उद्यमशीलता विकास तालीम	६२०६८००
४. प्राविधिक सिप विकास तथा पुराना उद्यमको स्तरोन्नती गर्ने ।	२२६८९०००
५. वित्तीय सेवामा उद्यमीहरु तथा अन्य मूल्य शृङ्खलाका अन्य पात्रहरुको पहुच वृद्धि	४१७२०००
६. उपयुक्त प्रविधि सम्बन्धन विस्तार	१२,८३५,०००
७. मूल्य शृङ्खलाको विकास तथा बजार संगको सम्बन्ध विकास र व्यवस्थापन,	५,९००,०००
८. व्यवसायिक परामर्श सेवा	८४०,०००
९. मानवश्रोत व्यवस्थापन तथा संस्थागत विकास	८,६४२,०००
१० प्रविधिको विकास तथा प्रविधि परिवर्तन	६७५००००
११ घु उद्यमीहरुको लागी घुम्टि कोषको रुपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था	७५०००००

जोखिम तथा पूर्वानुमान

- सेवा प्रदायकहरुको सहकार्य चुस्त र फलदायी हुने ।
- सेवा प्रदायकहरुले प्रतिबद्धता गरेको रकम यथा समयमा उद्यम कोषमा जम्मा र सहि समयमा परिचालन भएको हुने ।
- राजनैतिक स्थिरता भएको र बजार संजालमा व्यवसायीको आबद्धता भएको अवस्था ।
- ४ जाना इडिएफ सुनिश्चित भएको, सहयोगी निकायहरुको समन्वय र सहकार्य चुस्त भएको अवस्था ।
- बजार अनुकुल भएको अवस्था, उत्पादनकालागि नयाँ प्रविधि अवलम्बन गरि प्रतिस्पर्धाको लाभ लिने अवस्था ।
- वित्तिय संस्थाहरुमा लगानी गर्ने पूँजि पर्याप्त भएको अवस्था ।
- प्राकृतिक प्रकोप नभएको अवस्था
- सरकारी नीतिमा बारम्बार परिवर्तन नभएको अवस्था ।

केहि प्राविधिक सुझावहरु

१. उद्यमहरुको छनौट: हामीले योजना तर्जुमाका क्रममा नगर तथा गाउँपालिकाहरु जनताको संबृद्धिमा टेवा दिने तथा गरिवि निवारणको एक कडिको रुपमा पहिचान पाएको लघु उद्यम विकासमा स्थानिय तहका निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरु उत्साहित भएको पायौ । प्राय सबै नगरपालिकाहरुमा वडागत रुपमा उद्यमहरु छनौट भएका छन तर बजेटका कारण गेष्ठिका समयमा प्रस्तुत गरिएको संख्यालाई बजेटको आकार

अनुसार मिलान गर्दा केहि कम हुन गएका छन । योजना तर्जुमामा देखाईएका उद्यमहरुका अतिरिक्त बजेटले भ्याएमा सीमित हुन बाध्य भईने छैन ।

२ उद्यम विकास घुम्टि कोषको व्यवस्था: लघु उद्यमीहरु ज्यादै न्युन पूँजीभएका हुँदा र कतिपयलाई हातमा सीप भएर पनि सानो वीउ पूजीको अभावमा र ऋणको भङ्गटले उद्यम थाल्न नसक्ने अवस्थामा हुँदा त्यस्ताका लागि छोटो समयको निमित्त निर्व्याजि रुपमा लघु उद्यमीहरुको हकमा काम गर्ने सहकारी मार्फत ऋण दिन घुम्टि कोषका रुपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था गर्ने गरी बजेटमा व्यवस्था गरिएको छ । स्थानीय सहकारी लाई ओभरहेडको रुपमा बढिमा २ प्रतिशत सम्म ऋणहरुबाट लिन पाउने गरी कार्य विधि अपनाई कार्यान्वयन गर्न सुझाव दिईएको छ ।

३ नगरमा प्लाष्टिक नियन्त्रण: सबै नगर, उप-नगरपालिकाहरुले नगरको प्रदुषणको मूल कारणका रुपमा रहेको प्लाष्टिक नियन्त्रण गर्ने र यस अवस्थालाई लघुउद्यम श्रृजनाको अवसरका रुपमा लिई बातावरण मैत्री भोला उत्पादन तथा प्लाष्टिक प्रशोधन जस्ता गतिविधिहरुको योजना वनाउन पनि सुझव दिईन्छ ।

8.90 जनशक्ति योजना (Human Resource Plan)

उद्यम विकासको लागि आवश्यक जनशक्ति मध्ये महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने उद्यम विकास सहजकर्ता हो । सामान्यतया एक वडामा एक उद्यम विकास सहजकर्ता मेडपा कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने परिकल्पना गरिएको छ । साथै एकिकृत उद्यम विकासमा अन्य जनशक्ती पनि आवश्यक पर्ने हुँदा निम्न अनुसार जनशक्ती योजना तयार गरिएको छ ।

तालिका १७ जनशक्ती योजना

सि. नं.	योजना कार्यान्वयनको लागि आवश्यक जनशक्ति विवरण (पद / विज्ञता)	योजनाको लागि आवश्यक संख्या	स्थानीय तहमा हाल उपलब्ध संख्या						नपुग जनशक्ति संख्या	नपुग जनशक्ति / सेवा प्राप्त गर्ने	
			सरकारी	नैसर्गिक	निजी क्षेत्र	विकास साझेदार	समुदाय	अन्य		सम्भावित स्रोत	रणनीति
१	EDF	४							४	प्रस्तावित बजेटबाट	
२	Coordinator	१							१		
३	DBA	१							१		
४	AFA	१							१		
जम्मा		७							७		

खण्ड - ५ कार्यक्रम व्यवस्थापन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन**५.१ कार्यक्रम व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनका संरचनाहरू:**

स्थानीय तहमा या कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयन तथा व्यवस्थापनका लागी गरिवी निवारणका लागी लघु उद्यम विकास कार्यक्रम (मेडपा) संचालको निर्देशिका (दोश्रो संसोधन) २०७४ ले उद्यम विकास समिती जस्ता संरचना को व्यवस्थालाई नगर तथा गाउँपालिकामा कार्यक्रम व्यवस्थापनको जिम्मेवारीका साथ व्यवस्था गरेको छु भने सेवा संचालनमा चुस्तता ल्याउन व्यवसाय विकास सेवा प्रदायकहरुको व्यवस्था गरिएको छु; यसका नीतिगत व्यवस्थाहरु तथा अन्य प्रावधानहरु निम्न अनुसार छन:

नीतिगत व्यवस्था

- औद्योगिक नीति, २०६७
- औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७३
- राष्ट्रिय योजनामा समावेश
- मेडपा पाँच वर्षे रणनीतिक योजना, २०७०
- मेडपा संचालन निर्देशिका, २०७०
- नतिजामा आधारित अनुगमन तथा मूल्यांकन हातेपुस्तिका, २०७३
- जिल्ला उद्यम विकास रणनीतिक योजना तथा नगर उद्यम विकास रणनीतिक योजना निर्माण निर्देशिका
- लघु उद्यम मैत्री मौद्रिक नीति

संस्थागत संरचना

- मेडपा निर्देशक समिति - उद्योग सचिव, अध्यक्ष
- मेडपा कार्यान्वयन समिति - सह सचिव, औद्योगिक प्रवर्द्धन महाशाखा
- जिल्ला उद्यम विकास समिति - जि.वि.स. सभापति (अव स्थानीय तहका निर्वाचित पदाधिकारी - उद्यम विकास समिति)
- अनुगमन तथा मूल्यांकन उपसमिति
- उद्यम विकास इकाई, उद्योग मन्त्रालय, विभाग, समिति र स्थानीय तह
- लघु उद्यम विकास कोष

उद्यम विकास समिति:

- संयोजक : अध्यक्ष, गाउँपालिका र प्रमुख, नगरपालिका
 सदस्य : प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
 सदस्य : कार्यक्रम लागु भएका वडा अध्यक्ष मध्येबाट एक जना

- सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागु भएका वडाको दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरु मध्येबाट एक जना
 सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यक्रम लागु भएका वडाका महिला सदस्यहरु मध्येबाट एक जना
 सदस्य : प्रतिनिधि, लघु उद्यमी समूह सङ्घ
 सदस्य-सचिव: प्रमुख, उद्योग विकास शाखा

उद्यम विकास समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार

- क) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी नगर र नगरपालिकाको योजना तर्जुमा गराई नगरसभा र नगरसभाबाट स्वीकृतको लागि पेश गर्ने,
- ख) स्वीकृत योजनालाई कार्यान्वयन गर्न कार्ययोजना स्वीकृत गर्ने,
- ग) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाको अनरोध बमोजिम लघु उद्यम विकास सम्बन्धि प्याकेज कार्यान्वयन गर्नका लागि सम्भावित वडा, बस्ति छनौट गर्न सहयोग गर्ने,
- घ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाबाट तयार गरिने कार्यक्रमको प्रगति विवरण बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका कमिकमजोरी सुधारका लागि निर्देशन, सुधारका लागि निर्देशन दिने,
- ङ) आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र लघु उद्यम विकासमा काम गर्ने सरकारी, गैरसरकारी, निजि क्षेत्र, विकास साभेदार नागरिक समाजका संघसंस्थाहरु संग कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गरी अनुकूल वातावरण तयार गर्ने,
- च) लघु उद्यम विकास सम्बन्धी नगरपालिका, गाविसस्तरमा भएका कार्यक्रमहरुको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रमहरु ज्वाफदेहिता र पार्दशिता सुनिश्चित गर्ने,
- छ) व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरुले सम्झौता बमोजिमको कार्य गरे नगरेको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी जिल्ला उद्यम विकास समितिलाई जानकारी गराउने,
- ज) लघु उद्यमीका उत्पादनहरुलाई बजार सुनिश्चित गर्न सम्बद्ध निजीक्षेत्रका सङ्घ संस्थाहरूसंग अन्तर्क्रिया, छलफल, परामर्श गर्ने,
- झ) लघु उद्यमीहरुलाई वित्तीय सुविधा उपलब्ध गराउन आफ्नो कार्यक्षेत्र निकटमा रहेका वित्तीय संस्थाहरुको पहिचान गरी उद्यमीहरूसंग सम्बन्ध स्थापित गराउने,
- ञ) कार्यक्रम संचालन गर्ने उद्यम विकास सहजकर्ता र सामाजिक परिचालकहरु बीच कार्यगत सम्बन्ध स्थापित गराउने,
- ट) नगर नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्न घरेलु कार्यालय/समिति, मेडपे र अन्य सम्बद्ध संघसंस्थाहरूसंग समन्वय स्थापित गर्ने,
- ठ) स्थानीय श्रोत साधनको अधिकतम् उपयोग गर्न उद्यमशिलता विकासका लागि चेतना फैलाउने,
- ड) स्थानीय तहमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न सम्भावित वडा तथा बस्तीहरु छनौट गर्ने,
- ढ) लघु उद्यमी समूहहरुको संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहयोग गर्ने,
- ण) उद्यम विकास तथा उद्यमशिलता सम्बन्धि संभावनाहरु खोजी गरि कर्माक्रमहरु तर्जुमा गर्ने ।

उद्यम विकास कोषको स्थापना:

उद्यम विकास कोष स्थापना तथा सञ्चालन सम्बन्धी नमूना कार्यविधि, २०७४ ले यस कार्यक्रमको लागी उद्यम विकास कोषको स्थापनाको व्यवस्था गरेको छः

उद्यम विकास कोषको उद्देश्य :

- लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योगको माध्यमबाट रोजगारी सिर्जना गर्दै गरिबी न्यूनिकरण गर्नका लागि आर्थिक स्रोत साधनको व्यवस्थापन गर्ने ।
 - स्थानीयस्तरमा उपलब्ध स्रोत साधनमा आधारित वातावरण मैत्री उद्यमहरूको प्रवर्द्धन गर्न आर्थिक सहयोग पुऱ्याउने ।
 - स्थानीय तहलाई उपलब्ध हुने अनुदानलाई निश्चित मापदण्डको आधारमा एकीकृत रूपमा स्रोत प्रवाह गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने,
 - समावेशी विकासको अवधारणा बमोजिम लक्षित समूह जस्तै गरिब समुदायका महिला, आदिवासी, जनजाति, दलित, अपाङ्ग आदि छनौट गरी ती लक्षित समुदायलाई कोषको प्रवाह सुनिश्चित गर्ने ।
- उद्यम विकास कोषको कार्यक्षेत्र :

रोजगारी सिर्जना, गरिबी निवारण, आय आर्जन, उद्यम र उद्यमशीलता विकासका लागि स्थानीय तहमा प्राप्त हुने निःशर्त वा सशर्त अनुदान वा अन्य सबै प्रकारका अनुदान वा सहायता यस कोषमा रहनेछ । स्थानीय तहको आन्तरिक आय लगायत स्थानीय तहमा प्राप्त हुने उद्यम र उद्यमशीलता विकास सम्बन्धी सबै प्रकारका स्रोतको परिचालन एवं व्यवस्थापन गर्नु यस कोषको कार्यक्षेत्र हुनेछ ।

कोषको स्थापना : स्थानीय तहको उद्योग प्रवर्द्धन तथा उद्यमशीलता विकासका लागि देहाय बमोजिमका रकमहरू जम्मा गर्ने गरी एक “उद्यम विकास कोष” स्थापना गरिनेछ ।

- संघीय सरकार र प्रदेश सरकारबाट लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योग र उद्यमशीलता विकाससंग सम्बन्धित कार्यक्रमका लागि प्राप्त रकम,
- विकास साभेदारबाट प्राप्त रकम,
- स्थानीय तहले लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योग र उद्यमशीलता विकासका लागि विनियोजन गरेको रकम,
- उद्यम विकासका लागि सामुदायिक संघ संस्था तथा निजी क्षेत्रबाट प्राप्त रकम,
- उद्यम विकासका लागि विषयगत शाखा तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकमहरू ।

कोषको संचालन**निम्न अनुसारको संचालक समितिबाट कोष संचालनको व्यवस्था गरेको छः :**

संयोजक : अध्यक्ष, गाउँपालिका र प्रमुख, नगरपालिका

सदस्य : प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

सदस्य : प्रतिनिधि, कार्यपालिकाको महिला, दलित तथा अल्पसंख्यक सदस्यहरू मध्येबाट संयोजकले तोकेको एक जना महिला,

सदस्य : प्रमुख, आर्थिक प्रशासन शाखा

सदस्य : प्रतिनिधि, लघु उद्यम, घरेलु तथा साना उद्योगसँग सम्बन्धित निजी क्षेत्रका छाता संगठनका प्रतिनिधिहरू मध्येबाट बढिमा २ जना,

सदस्य-सचिव : प्रमुख, उद्योग विकास शाखा

५.२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

गाउँ/नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यविधि तथा कार्यान्वयन निर्देशिका, २०६६ अनुसार गाउँ/नगर उद्यम विकास योजनाका मुख्य मूल्याङ्कनकर्ता गाउँ/नगर पालिकानै हुनेछ । प्रशासनिक तथा अन्य भौतिक क्रियाकलापको कारणले गाउँ/नगर पालिकाले एकलै यी कार्य पुरा गर्न कठिनाई हुन्छ । यसकारण स्थानीय लघु उद्यमी संघ, सामुदायिक संस्थाहरू, स्थानीय निकायका कर्मचारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको सहयोगमा यस्ता क्रियाकलापलाई बढी प्रभावकारी बनाउन सकिन्छ । अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न प्रयोग गरिने विधिहरू निर्देशिकाको भाग २ मा र उद्यमी अनुगमन विवरणको तालिका अनुसूची ५ मा दिइएको छ । उपरोक्त फर्मेट तथा विधिलाई प्रयोग गरी गाउँ/नगर पालिकाले एकीकृत अनुगमन तालिका बनाई कार्यक्रमको तर्कबद्ध योजनाका अनुरूप कार्यक्रमको प्रभावकारिता नियमित रूपमा अनुगमन तथा मूल्यांकन गर्न सक्दछ ।

नियमित अनुगमन तथा प्रतिवेदन :

मेड्पा निर्देशिका, २०७० (२०७४ को संसोधन सहित) तथा गाउँ/नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६ गाउँ/नगर उद्यम विकास समितिले लघु उद्यम विकास सम्बन्धी गाउँ/नगर स्तरमा भएका कार्यक्रमहरूको सार्वजनिक लेखा परीक्षण, सार्वजनिक सुनुवाई जस्ता कार्यक्रमहरू आयोजना गरि जवाफदेहीता र पारदर्शिता सुनिश्चित गर्ने छ । त्यसैगरी व्यवसाय विकास सेवा प्रदायक संस्थाहरूले सम्भौता बमोजिमको कार्य गरे नगरेको सम्बन्धमा नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गरी उद्यम विकास समितिलाई जानकारी गराउने र लघु उद्यमीका उत्पादनहरूलाई बजार सुनिश्चित गर्न सम्बद्ध निजी क्षेत्रका संघ संस्थाहरूसँग अन्तरकृया छलफल परामर्श गर्ने छ ।

अनुगमन मासिक चौमासिक र वार्षिक गरिनेछ र प्रत्येक क्रियाकलापको अन्त्यमा सार्वजनिक परीक्षण

देवचुली नगरपालिका

गरिनेछ र कार्यक्रमको प्रगति विवरण गाउँ/नगर पालिकाको बैठकमा छलफल गराउने तथा देखिएका काम कमजोरीहरू सुधारका लागि निर्देशन, सुझाव दिने गरिन्छ।

कार्यक्रमको प्रभाव मूल्यांकन तथा प्रतिवेदन:

प्रभाव भनेको कार्यकले गरेको लगानी बाट निस्किएका नतीजाबाट योजनाको अन्यमा लक्षित बर्गले के कति फाईदा पाए र समाजमा त्यसको असर तथा नतीजाहरूको स्थायित्व कस्तो छ भन्ने हो। यसमा लागानीको सान्दर्भिकता, प्रभावकारिता तथा पत्याप्ता समेतको मूल्यांकन गरिन्छ। प्रभाव मूल्यांकनको मूल आधार योजनाको तर्कबद्ध योजनाको खाका हुने छ। तसर्थ यस योजनाको अन्य पछि स्वतन्त्र परामर्शदाताहरू बाट नगरपालिकाले यसको स्वतन्त्र मूल्यांकन गराई प्राप्त प्रतिवेदन बैठकमा छलफल गरी आएका सुझावहरूलाई आगामी योजनाहरूमा समेटिने छन्।

५.३ जिम्मेवारी तालिका (Responsibility matrix)

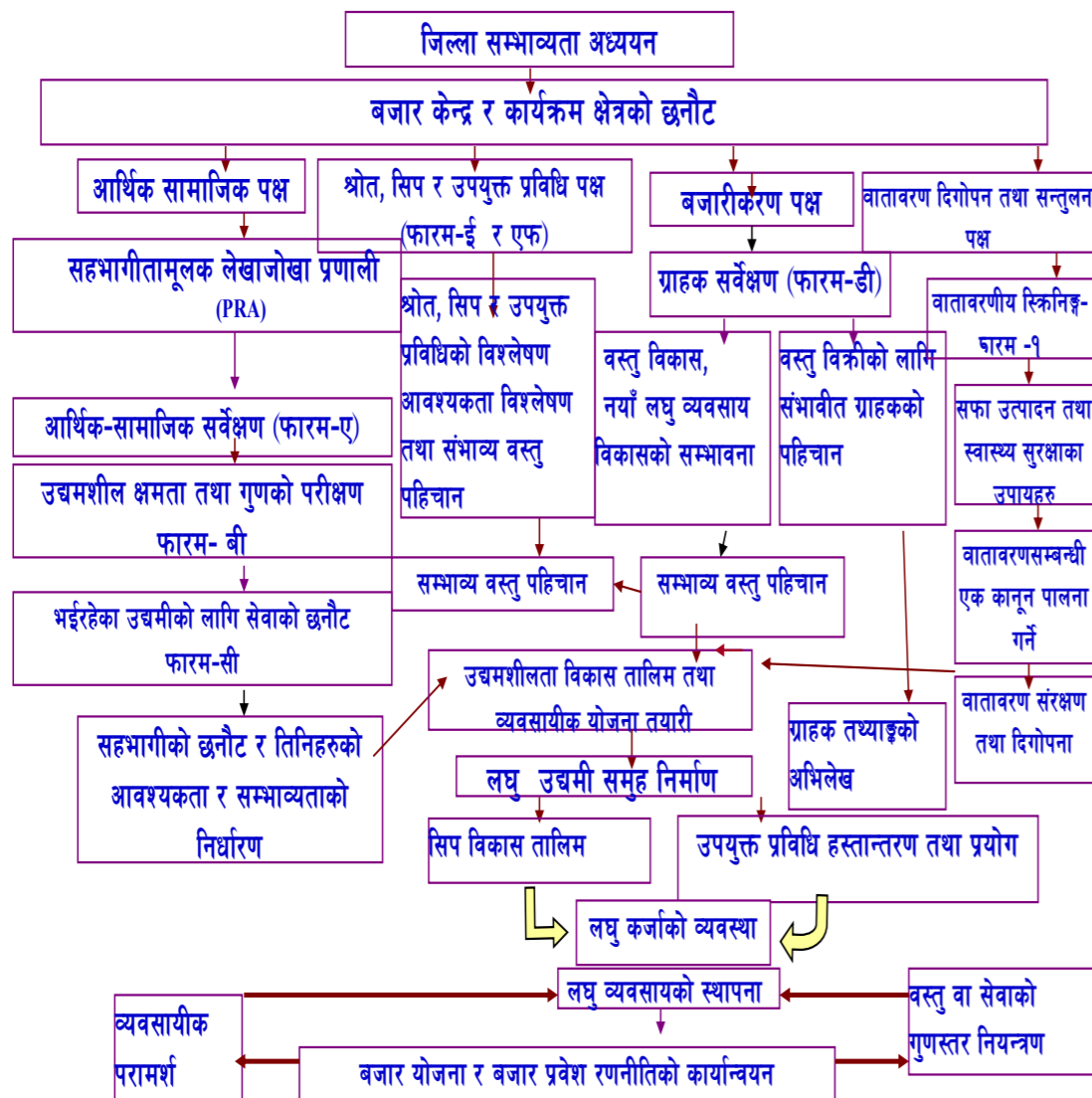
तालिका १८ जिम्मेवारी तालिका

कार्यक्रम	प्रमुख जिम्मेवारी		
	कार्यान्वयन	सहयोग	समन्वय
१. स्रोत सम्भाव्यता अध्ययन	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
२. उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन	गाउँ/नगर पालिका र मेडेपका साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
३. उद्यमशीलता विकास	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
४. प्राविधिक सीप विकास	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
५. वित्तीय सेवामा पहुँच	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
६. उपयुक्त प्रविधि हस्तान्तरण	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
७. बजारसंगको सम्बन्ध विकास तथा व्यवस्थापन	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs

कार्यक्रम	प्रमुख जिम्मेवारी		
	कार्यान्वयन	सहयोग	समन्वय
८. व्यवसायिक परामर्श सेवा	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
९. संस्थागत विकास	गाउँ/नगर पालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
१०. सहभागितामूलक कार्य अनुसन्धान	गाउँ/नगरपालिका, घरेलु, साभेदार संस्था	निर्वाचित जनप्रतिनिधीहरू नगर उद्यम विकास समिति	EDC/ Municipalities or RMs
लघु उद्यमीहरूको लागी घुम्ति कोषको रूपमा उद्यम विकास कोषको व्यवस्था	नगरपालिका		नगरपालिका

खण्ड ६ अनुसूचीहरू

६.१ लघुउद्यमी सृजना र विकास गर्ने क्रमिक प्रक्रिया

६.२ लघु उद्यम विकास तथा प्रवर्द्धनका लागि सरकारका तर्फबाट भएका नीतिगत व्यवस्थाहरू :

१. त्रिवर्षीय योजना २०७०/०७१-२०७२ /०७३
२. औद्योगिक नीति २०६७
३. मौद्रिक नीति २०७०/०७१
४. वाणिज्य नीति २०६५
५. कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन नीति २०६३
६. वन नीति : वन ऐन २०४९, वन नियमावली २०५१, कबुलियती वन नीति २०५८
७. नेपाल सरकार संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयकोनगर-नगर उद्यम विकास योजना तर्जुमा कार्यविधि तथा कार्यान्वयन निर्देशिका २०६६

६.३ सन्दर्भ सामाग्रीहरू :

- लघु उद्यम रणनीतिक योजना तर्जुमा मार्गदर्शन २०७० (मेडेप) :
- नेपाल सरकार उद्योग मंत्रालयको गरीवि निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम संचालन निर्देशिका २०७० तथा दोश्रो ५ वर्षे रणनीतिक योजना (२०७५/०७६-२०७९/२०८०)
- मिति २०७४ साल मंसिर १० गतेको योजना तर्जुमा गोष्ठीबाट प्राप्त सूचनाहरू

६.४ गोष्ठीका सहभागीहरूको नाम :

२०७४ मंसिर १० गते भएको योजना तर्जुमा गोष्ठीमा उपस्थित भएका सहभागीहरूको नाम यस प्रकार छ

सि नं	सहभागीको नाम	पद	ठेगाना
१	पुर्ण कुमार श्रेष्ठ	प्रमुख	देवचुली नगरपालिका
२	पार्वती तिवारी	उप प्रमुख	देवचुली नगरपालिका
३	मान बहादुर खडका	प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत	देवचुली नगरपालिका
४	अविनास पन्थी	प्रशासकिय अधिकृत	देवचुली नगरपालिका
५	संगीता पौडेल	सामाजिक शाखा	देवचुली नगरपालिका
६	लक्ष्मण राजभण्डारी	वडा अध्यक्ष वडा नं १	देवचुली नगरपालिका
७	माधव के. सी	वडा अध्यक्ष वडा नं २	देवचुली नगरपालिका

८	गोपाल राज लम्साल	वडा अध्यक्ष वडा नं ३	देवचुली नगरपालिका
९	गिर बहादुर थापा क्षेत्री	वडा अध्यक्ष वडा नं ४	देवचुली नगरपालिका
१०	शिवलाल सापकोटा	वडा अध्यक्ष वडा नं ५	देवचुली नगरपालिका
११	मिन बहादुर सोती मगर	वडा अध्यक्ष वडा नं ६	देवचुली नगरपालिका
१२	भुपराज पाठक	वडा अध्यक्ष वडा नं ७	देवचुली नगरपालिका
१३	चन्द्र बहादुर सिर्पाली	वडा अध्यक्ष वडा नं ८	देवचुली नगरपालिका
१४	मेख बहादुर थापा सरु मगर	वडा अध्यक्ष वडा नं ९	देवचुली नगरपालिका
१५	केशर आले	वडा अध्यक्ष वडा नं १०	देवचुली नगरपालिका
१६	रमेश बहादुर ठाडा	वडा अध्यक्ष वडा नं ११	देवचुली नगरपालिका
१७	दिनानाथ भुसाल	वडा अध्यक्ष वडा नं १२	देवचुली नगरपालिका
१८	क्या. डिल बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष वडा नं १३	देवचुली नगरपालिका
१९	हेमराज दवाडी	वडा अध्यक्ष वडा नं १४	देवचुली नगरपालिका
२०	हरिभक्त भटराई	वडा अध्यक्ष वडा नं १५	देवचुली नगरपालिका
२१	केशर बहादुर खत्री	वडा अध्यक्ष वडा नं १६	देवचुली नगरपालिका
२२	बिष्णु प्रसाद आचार्य	वडा अध्यक्ष वडा नं १७	देवचुली नगरपालिका
२३	हेम बहादुर रावल	सफल किसान	देवचुली नगरपालिका
२४	टिकामाया सिजाली	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
२५	कमला दमाई	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
२६	नवकुमारी शर्मा	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
२७	माया सुवेदी	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
२८	सकुन्तला गुरुङ्ग	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
२९	जानकी लामिछाने	महिला सदस्य	देवचुली नगरपालिका
३०	थानेश्वर खनाल	पशु सेवा शाखा	देवचुली नगरपालिका
३१	अलाउद्दिन खान	कृ. स. शाखा	देवचुली नगरपालिका
३२	खेमलाल नेपाली	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
३३	भोज बहादुर माभी	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
३४	केशर बहादुर क्षेत्री	कार्यपालिका सदस्य	देवचुली नगरपालिका
३५	संगम पौडेल	सामुदायिक परिचालक	देवचुली नगरपालिका
३५	संगम पौडेल	सामुदायिक परिचालक	देवचुली नगरपालिका

३६	राजु दवाडी	दे न पा	देवचुली नगरपालिका
३७	रीता भण्डारी	सामाजिक परिचालक	देवचुली नगरपालिका
३८	दिपेस कडरिया	सामाजिक परिचालक	देवचुली नगरपालिका
३९	ऋषिराम सुवेदी	सवारी चालक	देवचुली नगरपालिका
४०	सिताराम चौधरी	ल उ वि का	देवचुली नगरपालिका
४१	कृष्ण बहादुर आले	न प्र को स्वकिय सचिव	देवचुली नगरपालिका
४२	केशव दवाडी	क्षेत्रीय प्रवन्धक	ल उ वि का पोखरा
४३	सविता गुरौ	उद्यम विकास सहजकर्ता	नवलपरासी
४४	सुरेश दहाल	परामर्श दाता	काठमाण्डौ

उद्यम विकास रणनीतिक योजना

६.८ गोष्ठीका केहि भलकहरु

